

วารสารดำรงราชานุภาพ

ปีที่ 9 ฉบับที่ 32 กรกฎาคม - กันยายน 2552 ISSN 1513-6884

วารสารดำรงราชานุภาพ
DAMRONG RAJANUPHAB JOURNAL

สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงมหาดไทย

ตราประจำพระองค์
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

“บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏ
ในวารสารดำรงราชานุภาพ
เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ
สถาบันดำรงราชานุภาพและ
บรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย”

วารสารดำรงราชานุภาพ

DAMRONG RAJANUPHAB JOURNAL

คณะผู้จัดทำวารสารดำรงราชานุภาพ

เจ้าของ สถาบันดำรงราชานุภาพ

คณะที่ปรึกษา

นายวิชัย ศรีขวัญ

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายสมพร ไข่มงายาง

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านสาธารณภัยและพัฒนาเมือง

นายสุธี มากบุญ

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน

นายพระนาย สุวรรณรัฐ

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ด้านกิจการพิเศษ

นายต่อพงษ์ อ่ำพันธุ์

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ฝ่ายบริหาร

นายวิบูลย์ สงวนพงศ์

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

บรรณาธิการบริหาร

นายสมชาย ปัญญเจริญ

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

นายสงวน ธีระกุล

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผน

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางฉันทรา แสงทอง

กองบรรณาธิการ

นางวันเพ็ญ ทรงวิวัฒน์

นางรัตนาภรณ์ ศรีพยัคฆ์

นางกาญจนา แจ่มมินทร์

นายสุรศักดิ์ บุญประกอบ

นางสาวอัจฉรา อินจันทร์

แบบปก นางสาวอัญญา เตชะพันธุ์

สถานที่ติดต่อ

สถาบันดำรงราชานุภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. / โทรสาร 0-2221-5958

<http://www.stabundamrong.go.th>

บทบรรณาธิการ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล) ได้มอบนโยบายเร่งด่วน 9 ข้อให้กระทรวงมหาดไทยนำไปปฏิบัติ นโยบายข้อแรกคือ ปกป้องสถาบันสำคัญของชาติ ซึ่งถือเป็นนโยบายที่สำคัญที่สุด โดยมีเป้าหมายที่จะเกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการนี้ กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการไว้ 3 กลยุทธ์ คือ ส่งเสริมกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติเพื่อประชาชน ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และปลูกพลังสร้างจิตสำนึกความจงรักภักดี

ทั้งนี้ ย่อมเป็นที่ตระหนักโดยทั่วกันว่า คุณูปการอันยิ่งใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทยนั้น มากมายจนมิอาจพรรณาได้หมดสิ้น ตัวอย่างเช่น ในหนังสือ "สราญรมย์" ของกระทรวงการต่างประเทศ ฉบับที่ระลึกครบรอบปีที่ 45 วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2531 พล.ต.ท.วชิษฐ เดชกุญชร (ยศในขณะนั้น) อธิบดีรองอธิบดีกรมตำรวจ ฝ่ายบริหาร และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เขียนบทความชื่อ "พระเจ้าอยู่หัวกับข้าราชการและประชาชน" ใจความตอนหนึ่งมีว่า "พระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ของประชาชน...ทรงปรารถนาที่จะเห็นคนไทยแต่ละคนทำหน้าที่ของตนโดยเต็มภาคภูมิ ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งหรืออาชีพใด เพราะการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนนั้น ย่อมทำความเจริญให้แก่ประเทศชาติ ยิ่งความผาสุกร่มเย็นให้แก่ประชาชน อันเป็นยอดปรารถนาของพระเจ้าอยู่หัว" โดยปราศจากข้อสงสัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ โดยมุ่งถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง สมกับที่ได้ทรงประกาศไว้ในปฐมบรมราชโองการในพิธีบรมราชาภิเษกว่า "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"

วารสารดำรงราชานุภาพ ปีที่ 9 ฉบับที่ 32 ประจำเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2552 จึงใคร่ขอแนะนำเสนอเรื่องการเชิดชูสถาบัน เป็นแนวคิดหลัก (theme) ประจำฉบับ โดยได้นำบทความซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้เขียนขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อมอบให้นำลงพิมพ์ในวารสารดำรงราชานุภาพฉบับนี้ กองบรรณาธิการจึงใคร่ขอขอบพระคุณหน่วยงานและผู้เขียนทุกท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณามอบบทความอันทรงคุณค่าให้กับวารสารดำรงราชานุภาพเผยแพร่สู่สาธารณชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมวิชาการ และสถาบันดำรงราชานุภาพ จะนำเผยแพร่ใน www.stabundamrong.go.th ต่อไป

กองบรรณาธิการ

		หน้า
●	วิวัฒนาการสถาบันพระมหากษัตริย์	สถาบันพระปกเกล้า 1
●	พระเจ้าอยู่หัวกับพระราชอำนาจเพื่อทรง อภิบาลการเมือง	ยอดชาย ชูติกาโม 29
●	ทรรศนะในประเด็นสถาบันพระมหากษัตริย์ ในระบอบประชาธิปไตย	รศ. ธงทอง จันทรางศุ 42
●	หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	สำนักงาน กปร. 59
●	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนา ตามแนวคิดสากล	กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ 62
●	การดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล ของกระทรวงมหาดไทย	สำนักนโยบายและแผน สป. 79
●	หลักคิด...เราไทยด้วยกัน	ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล 92
●	โครงการเชื่อนขุนด่านปราการชลอันเนื่อง มาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก	ดำรงชัย พุ่มสงวน 97
●	ปกป้องสถาบันด้วยปฏิบัติบูชา	ปิติธรรม จูติมนตรี 108
●	พอเพียง คือเพียงพอ	พระศรีญาณโสภณ (ปิยวิฑโร) 115
●	ธรรมรักษา : จงอย่าประมาท	ดำรงชัย พุ่มสงวน 118

วิวัฒนาการสถาบันพระมหากษัตริย์

สถาบันพระปกเกล้า

พระมหากษัตริย์คือใคร

คำว่า "กษัตริย์" เป็นภาษาสันสกฤต ตรงกับภาษาบาลีว่า "ชัตติยะ" แปลว่า นักรบ สำหรับพจนานุกรม จะให้ความหมายของคำว่า "กษัตริย์" หมายถึง นักรบหรือผู้ป้องกันภัย

ในอดีต กษัตริย์จำเป็นต้องรบเพื่อขยายอาณาเขต หาเมืองขึ้น หาที่ทำกินให้ราษฎร หาที่อยู่ไฟไร่ฟ้าฆ่าแผ่นดิน เมื่อได้บ้านได้เมือง ได้ผู้อยู่ได้ร่มโพธิสมภารแล้ว ก็ต้องแผ่барมี ปกป้องคุ้มครองไม่ให้มีภัยใดๆ มาเบียดเบียน นับแต่ภัยจากข้าศึกศัตรู จนกระทั่งภัยจากธรรมชาติ หรือแม้แต่โรคภัยไข้เจ็บ ถ้ากษัตริย์ไม่สามารถป้องกันภัยเหล่านี้ได้ คนทั้งปวงก็จะกล่าวโทษกษัตริย์ อย่างที่มีคำกล่าวที่ว่า "ถ้าหากน้ำท่าไม่ดี ฟ้าผ่าเมืองมันวิ่งเข้าเมือง เกิดโรค

ภัยไข้เจ็บ เกิดโรคระบาด ภัยทั้งหมดเกิดจาก ผู้ปกครองไม่เป็นธรรม" จึงเป็นความรับผิดชอบของกษัตริย์หรือชัตติยะ มาตั้งแต่สมัยโบราณ ที่จะต้องรบให้ชนะ และป้องกันภัยแก่พลเมืองของตนให้จงได้

สถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย

ในสังคมใดๆ ก็ตาม เมื่อรวมตัวกันเป็นนครรัฐขึ้นมา ส่วนใหญ่ก็สถาปนาขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ไม่ว่าจะเป็ในยุโรป หรือประเทศไหนๆ ก็ตาม วิวัฒนาการต่อมาได้มีการแก่งแย่งชิงดีกัน หรือหาผู้เหมาะสมเป็นกษัตริย์ไม่ได้ก็เกิดการปกครองระบบต่างๆ ขึ้นในโลก โดยคนในชาติยอมรับกฎเกณฑ์นั้นๆ ยอมรับในระบบนั้นๆ ตามความเหมาะสมขึ้นกับเอกลักษณ์ อุปนิสัย และความต้องการของคนในชาติ

สำหรับประเทศไทยนั้น สังคมของคนไทยเป็นสังคมที่นิยม เคารพ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่โบราณกาล ทั้งนี้เพราะทุกยุคทุกสมัยไม่ว่าคนไทยจะไปลงหลักปักฐานสร้างบ้านแปลงเมือง ณ ที่แห่งใดก็ตาม บ้านเมืองของคนไทยก็จะต้องมีพระมหากษัตริย์เสมอ แม้ในยามที่บ้านเมืองเกิดยุคเข็ญ ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ต้องสูญสลายไปก็ตาม เช่น ในยุคของการเสียกรุงศรีอยุธยา เป็นต้น ประเทศไทยก็ต้องมีคนดีกอบกู้บ้านเมือง สถาบันพระมหากษัตริย์ให้กลับฟื้นขึ้นมาใหม่ เพื่อสืบสันตติวงศ์ต่อไป

ในสังคมไทยนั้น สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญต่อวิถีชีวิต สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนการสืบทอดวัฒนธรรมไทย เป็นผลทำให้สังคมไทยมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากสถาบันกษัตริย์ของชาติอื่น โดยสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยนั้น ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความรัก เคารพ เทิดทูนอย่างสูงสุดของปวงชน ทั้งนี้เพราะคนไทยถือว่าพระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนสมมุติเทพ

และเป็นเสาหลักของสังคมไทย ความคิดที่มาจากลัทธิพราหมณ์ และฮินดู อันเป็นความเจริญของขอมทำให้ภาพลักษณ์ของกษัตริย์ตามความนับถือโบราณเหมือนเทพเจ้าผู้ยังมีชีวิตอยู่บนโลก และกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามมโนทัศน์ของพุทธและฮินดู ผสมผสานกันตั้งแต่สมัยสุโขทัย (พญาลิไท) เป็นต้นมา

ดังนั้นเมื่อเราจะศึกษาถึงเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย จำเป็นที่จะต้องศึกษาวิวัฒนาการ ประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง การปกครอง โดยเริ่มตั้งแต่มุคต้นๆ ของประเทศไทย

ยุคสุโขทัย

ราวศตวรรษที่ 18 จากหลักศิลาจารึกของขอมสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 กล่าวว่าชาวไทยอพยพปะปนกับชาวเขมร พ.ศ. 1763 ชุนศรีท้าวนำถม ผู้ก่อสร้างกรุงสุโขทัยและศรีสัชนาลัย โดยเรียกชื่อเมืองว่า "ศรีสัชนาลัยสุโขทัย" ในสมัยนั้นไทยอยู่ภายใต้อำนาจของขอมโดยมี "โฆลญ" ตำแหน่งทหารของขอมมาปกครอง พ.ศ. 1763 อำนาจของขอมเริ่มเสื่อมลง โดยเริ่มถอนทหารที่ส่งไปปกครอง

อาณาจักรจามปาทางตะวันออกเพื่อมาควบคุมทางลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ย่อมเป็นหลักฐานว่าเขมรเริ่มทวนเกรงอำนาจไทย และใน พ.ศ. 1800 พ่อขุนผาเมือง โอรสของชุนศรีท้าวนำถม เจ้าเมืองราดได้คบคิดกับพ่อขุนบางกลางท่าว เจ้าเมืองบางยาง ได้รวมกำลังกันเข้าตีเมือง

เขลียงและเมืองสุโขทัย และสถาปนาขึ้นเป็นอาณาจักรสุโขทัย นักวิชาการหลายฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกันไป บ้างก็ว่าอพยพมาจากตอนใต้ของจีน บ้างก็ว่าคนไทยอยู่ที่นั่นมานานแล้ว แต่อาณาจักรสุโขทัยเป็นอาณาจักรแห่งแรกของคนไทย ซึ่งปกครองโดยคนไทย ปัญหา

การศึกษาประวัติศาสตร์ไทย งานวิจัย บางคนเห็นว่า สุพรรณบุรี ลพบุรี เชียงใหม่ และ นครศรีธรรมราช ก็มีความเจริญรุ่งเรืองไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ประเภทที่ละเอียดอ่อนซับซ้อนคงต้องให้เป็นธุระของนักวิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญต่อไป การกล่าวถึงอาณาจักรสุโขทัย ออยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงเทพฯ นั้น เป็นการศึกษาศึกษาพัฒนาการทางสังคมไทยที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของการพัฒนาจากยุคต้นๆ จนถึงปัจจุบัน

ลักษณะการปกครอง

1. การปกครองแบบพ่อปกครองลูก เป็นรูปแบบที่สะท้อนให้เห็นหลักการปกครองแบบครอบครัว โดยขยายบ้านเมืองแบบครอบครัวใหญ่ กษัตริย์เปรียบเสมือนพ่อ

ของครอบครัวใหญ่ ซึ่งเรียกว่า "พ่อขุน" พ่อจะให้ความเมตตาต่อลูกคือประชาชนให้มีความสุข ดังนั้นจึงมีความใกล้ชิดกันมากกว่าระบบกษัตริย์เป็นสมมุติเทพ แต่ทั้งนี้เพราะรัฐสุโขทัยยังคงเป็นรัฐเล็กๆ

2. เสรีภาพ จากศิลาจารึก แสดงว่า

สุโขทัยเป็นเมืองแห่งเสรีภาพ ใครใคร่ค้าค้า ด้วยหลักของเสรีภาพ อาจจะถือว่า หลักศิลาจารึกนี้มเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยก็ได้

เขตการปกครอง

1. เมืองลูกหลวง หรือเมืองหน้าด่าน ปกติจะมีอยู่สี่ทิศรอบราชธานี นอกจากนี้เป็นการแบ่งเมืองและตำแหน่งให้เชื้อพระวงศ์ เป็นการฝึกการปกครองและบริหารราชการแผ่นดิน เมืองลูกหลวงของสุโขทัย ได้แก่ เมืองศรีสัชนาลัย เมืองสองแคว เมืองนครชุม และเมืองสระหลวง

2. เมืองท้าวพระยามหานคร เป็นเมืองที่อยู่ขอบริมนอก เจ้าเมืองเป็นราชวงศ์ของเจ้าเมืองเดิมมีอำนาจปกครอง บริหารเกือบสมบูรณ์ แต่ยอมอยู่ภายใต้อำนาจ และการบังคับบัญชาของสุโขทัย เช่น เมืองพระบาง เมืองเจียงทอง

3. เมืองออกหรือเมืองขึ้น คือเมืองที่ยกทัพไปได้และอยู่ในอำนาจ เช่น นครศรีธรรมราช เวียงจันทร์ หงสาวดี (มอญ)

โครงสร้างทางสังคม

สมัยสุโขทัย ชั้นชั้นของสังคมแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ชั้นปกครอง และชั้นถูกปกครอง ชั้นปกครอง ได้แก่ กษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ และรวมทั้งพระภิกษุสงฆ์ ชั้นถูกปกครอง ได้แก่ สามัญชนไพร่ และทาส ในสังคมของสุโขทัยยังไม่ถึงระดับจัดตั้ง และยังไม่เป็นสถาบันการพัฒนา

ทางสังคมยังต่ำอยู่ ในยุคของสุโขทัยนั้น การพัฒนาทางสังคมที่สำคัญๆ ได้แก่

1. รูปแบบการปกครอง แบบพ่อลูกหรือพ่อขุน ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นของไทยแท้ ความคิดทำนองเดียวกันนี้เป็นรูปแบบที่ยังพุดถึงกันอยู่ในปัจจุบัน
2. ลัทธิธรรมราชา คือ การใช้ธรรมและเมตตาธรรมเป็นฐาน
3. มโนทัศน์ เรื่อง นครสวรรค์ เป็นอุดมการณ์เพื่อจัดระเบียบสังคม และการปกครอง
4. เสรีภาพของประชาชน คือ อิสระในการค้าขาย
5. ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างผู้ปกครอง และประชาชน
6. ความเจริญทางอุตสาหกรรม เช่น ขามสังคโลก
7. การประดิษฐ์อักษรไทย เป็นสื่อและบันทึกเหตุการณ์ รวมทั้งวรรณคดี
8. การขยายอาณาเขต ใช้ความสัมพันธ์ทางครอบครัว เช่น การแต่งงาน
9. การติดต่อค้าขาย และการต่างประเทศ เช่น จีน และข้างทำสังคโลก
10. การศาสนา เช่น ติดต่อสงฆ์จากนครศรีธรรมราช และลังกา

อาณาจักรศรีอยุธยา

ในบรรดาอาณาจักรของชาวไทยในอดีต กรุงศรีอยุธยาเป็นอาณาจักรที่เจริญรุ่งเรืองที่สุด มรดกของอาณาจักรศรีอยุธยาในด้านสถาบันกษัตริย์ พุทธศาสนา ระบบความเชื่อ และวัฒนธรรม หลายอย่างยังคงยึดถือและใช้อยู่จนปัจจุบัน เพราะเป็นอาณาจักรที่ยืนยาวถึงสี่ศตวรรษ

กรุงศรีอยุธยาสถาปนาเมื่อ พ.ศ. 1892 โดยพระรามาธิบดีที่ 1 (1893 - 1912) อยุธยา มีกษัตริย์ปกครองถึง 30 พระองค์ (5 ราชวงศ์) คือตั้งแต่ พ.ศ. 1893 - 2310 ความหลากหลายทาง ความเจริญ

วัฒนธรรม ศิลปกรรม การเมือง การปกครอง การสร้างเมืองของกรุงศรีอยุธยาก็ไม่แตกต่างจากนครรัฐอื่นๆ ภาระหน้าที่ของรัฐในยุคนั้นย่อมมีเหมือนกัน การเตรียมพลเพื่อการสงคราม ผลิตผลทางเกษตร และเศรษฐกิจ การเกณฑ์แรงงาน การใช้ทาส สมัยอยุธยา ความยุ่งยากซับซ้อนมีมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของอาณาจักร การปกครองอาณาจักรที่ใหญ่ขึ้นจึงต้องปรับทั้ง

การบริหาร การปกครอง และอำนาจให้เป็น ปึกแผ่น การคุมกำลังคน ซึ่งเป็นรากฐานของ อำนาจ สถาบันที่สำคัญที่สุดของอยุธยา คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ทรงมี อำนาจที่สมบูรณ์ เป็นเจ้าชีวิต เป็นเจ้าของ แผ่นดิน จึงเป็นศูนย์กลางของสังคม การเมือง ซึ่งมีระบบศักดินากับระบบไพร่เป็นฐาน สังคม อยุธยานั้น ข้าราชการมียศตามลำดับดังนี้ เจ้าพระยา พระยา พระ หลวง ขุน หมื่น พัน หนาย ซึ่งยศมีไว้กำกับศักดินา และเป็นของ เฉพาะตัวมิได้สืบทอดไปถึงลูกหลาน ชั้นของ บุคคลในสังคมอยุธยามีได้กำหนดตายตัว ทุกคนเป็นข้าของแผ่นดินเสมอภาคกันหมด

กรุงธนบุรี

การเสียกรุงครั้งที่ 2 นับว่าเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ สมเด็จพระเจ้าตากสิน ทรงกู้เอกราช และสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานีของไทย

ต่อไป สมัยกรุงธนบุรีนับว่าเป็นระยะที่เปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ย้ายที่ตั้งศูนย์ การปกครองแทนที่จะอยู่ที่อยุธยาต่อไป พระองค์ต้องทำงานหนักและไม่สะดวกราบรื่นนัก ราษฎรเสียขวัญ พระราชกรณกิจเฉพาะหน้า คือขับไล่ข้าศึก การเสริมสร้างพระราชอำนาจให้มั่นคง และมีหลายกลุ่มที่จะยกตนเป็นกษัตริย์ นอกจากปัญหาการเมืองแล้วยังเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สงคราม ข้าวยากมากแพง ต้องตั้งโรงงาน

แจกจ่ายข้าวปลาอาหารเพื่อประทังความอดอยาก
ยุคของพระองค์จึงเป็นยุค 15 ปี ของการ
สงคราม และการต่อสู้ทุกภิกขภัยต่างๆ แต่
พระองค์ก็ทรงรักษาชาติบ้านเมืองให้ผ่านพ้น
ไปด้วยดี

กรุงรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกษัตริย์ศึกขึ้น
ครองราชย์เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี
ทรงตัดสินพระทัยที่จะสร้างอาณาจักรขึ้นใหม่
ตามแบบกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นความพยายาม
เนรมิตอาณาจักรเก่าขึ้นมาใหม่ สถาปัตยกรรม
วัดต่างๆ ล้วนเลียนแบบจากอาณาจักรอยุธยา
จึงเห็นได้ว่าผู้นำไทยยังคงอาศัยความรู้เรื่อง
ในอดีตและปักใจที่จะฟื้นความทรงจำเก่าขึ้นมา
กฎหมายต่างๆ ที่สูญหายกระจัดกระจาย ก็มา
เรียบเรียงใหม่ เช่น กฎหมายตราสามดวง
ในด้านการปกครองและการบริหาร มีการฟื้นฟู
สถาบันพระมหากษัตริย์ ระบบการบริหารที่

ใช้กันมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
กรุงเทพฯ เป็นราชธานี และมีการขยายเขตการ
ปกครองออกไปครอบคลุมพื้นที่รอบนอก มีการ
แบ่งหัวเมืองออกเป็น 4 ประเภท ตามแบบ
อยุธยา ระบบราชการยังเป็นแบบอยุธยา
ตำแหน่งขุนนาง ได้แก่ สมเด็จพระเจ้าพระยา
เจ้าพระยา พระยา หลวง ขุน ตามลำดับ
ด้านการจัดการทางสังคม มีการใช้ระบบศักดินา
เป็นองค์ประกอบของระบบสังคม ด้านเศรษฐกิจ
ก็ไม่ต่างจากอยุธยา แต่กรุงเทพฯ อยู่ใกล้ทะเล
กว่า การค้าโดยเฉพาะกับจีนเพิ่มปริมาณขึ้น
ด้านการศึกษา มีการชำระสะสางลัทธิความเชื่อ
สังคายนาพระไตรปิฎก การสถาปนาอาณาจักร
กรุงรัตนโกสินทร์โดยอาศัยกรุงศรีอยุธยาเป็น
แม่แบบ ปัญหาบางอย่างเคยรุมเร้าระบบเก่า
ก็พลอยติดมาด้วย ปัญหาการสืบราชสมบัติ
ระบบอุปถัมภ์ ปัญหาที่ขัดที่สุด คือ ปัญหา
สถาบัน วังหลวง วังหน้า การเมือง ระหว่างกลุ่ม
ต่างๆ ซึ่งมีผลมาจากระบบอุปถัมภ์ ผู้ที่จะกุม

อำนาจต้องมีฐานสนับสนุน ที่กล่าวมานี้เป็น
สถานการณ์ในยุคต้นรัตนโกสินทร์

การปฏิรูปเพื่อทำให้สยามทันสมัย

การขึ้นครองราชย์ของเจ้าฟ้า
จุฬาลงกรณ์นั้น พระองค์ยังทรงพระเยาว์และ
ประจวบจากไข้ป่า แต่พระอาการก็ดีขึ้นจน
สุขภาพพลานามัยหายเป็นปกติ อย่างไรก็ตาม
พระปรีชาสามารถ ของพระองค์ในการปฏิรูป
และนำประเทศชาติไปสู่ยุคที่ทันสมัย ได้แก่

1. ยกเลิกประเพณีที่ล้าสมัย เช่น
หมอบ คลาน เลิกทาส และเลิกไพร่
2. ปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน
ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
3. การใช้ระบบการศึกษาที่มี
หลักสูตรจากส่วนกลาง (ใช้ภาษากลาง)
4. ปฏิรูปการทหาร มีองค์รสำคัญ
ในการป้องกันประเทศ และรักษาความสงบ
ภายใน มีโรงเรียนฝึกนายทหาร การเกณฑ์ทหาร
5. ปฏิรูปการคลัง การเก็บภาษี การ
เสริมรายได้ของรัฐ
6. ปฏิรูปการศาล แก้กฎหมายที่
เสียเปรียบ สิทธิสภาพนอกอาณาเขต
7. การปฏิรูปด้านอื่นๆ สร้างถนน
ขุดคลอง การไฟฟ้า ไปรษณีย์ โทรศัพท์ ธนาคาร
ทางรถไฟ โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

คมนาคม และสื่อสาร นับเป็นความโชคดีที่สยาม
มีกษัตริย์ที่ทรงเห็นการณ์ไกล ทรงเห็นแก่
ประโยชน์ของบ้านเมือง จึงได้ทุ่มเทการ
เปลี่ยนแปลงสังคมไทยไปสู่รัฐชาติสยาม

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าพระ
มหากษัตริย์ไทยเกี่ยวข้องกับสังคมไทยอย่าง
มากมาย จากพัฒนาการของสังคมจนมาถึง
ปัจจุบัน ซึ่งตรงกับหลักและแนวความคิดของ
การพัฒนาประเทศ ซึ่งในทางทฤษฎีนั้น จะขอ
กล่าวถึงความเป็นมาของแนวความคิดทางการ
พัฒนาประเทศ ตามหลักทฤษฎี ดังนี้

พระมหากษัตริย์กับการพัฒนาประเทศ

ความเป็นมาของแนวความคิด ทางการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาเป็นคำที่มีความหมาย

ไม่เป็นกลาง กล่าวคือ แฝงไปด้วยค่านิยม (Value-Laden) และดูเหมือนจะผูกพันกับวัฒนธรรม (Culture-Bound) การพัฒนาจึงมีความหมายแตกต่างกันมากมายขึ้นอยู่กับบุคคล สังคม วัฒนธรรม และกาลเวลา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวความคิดโดยสรุปต่อไปนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของแนวความคิดแห่งการพัฒนา (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2539 : 93 - 98)

1. แนวความคิดแบบวิวัฒนาการ (Evolution)

นักสังคมศาสตร์ และ นักสังคมวิทยา ในศตวรรษที่ 19 ใช้คำว่า การพัฒนาเพื่ออธิบาย ประวัติศาสตร์ของมนุษย์ (Human History) เพราะเชื่อว่า มนุษยชาติเคลื่อนย้ายจาก ภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า (Higher Stage) ในทิศทางเดียวกัน (Unidirectional) และการเคลื่อนย้ายดังกล่าวทำให้ชีวิตมนุษย์ มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น มีความแตกต่างกัน มากขึ้น ร่ำรวยขึ้นทั้งทางวัตถุและวัฒนธรรม มีเหตุผลมากขึ้น ฯลฯ เป็นต้น โดยเหตุนี้ การพัฒนาจึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความก้าวหน้า (Progress) ซึ่งในบางครั้งมีการใช้คำ ทั้งสองแทนความหมายเดียวกัน

2. แนวความคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)

นักสังคมศาสตร์ในศตวรรษที่ 20 เริ่มละทิ้งคำว่า การพัฒนาและความก้าวหน้า แล้วหันมาใช้คำว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) เพราะมีความหมายเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา คือ ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคตอันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ (Phenomena) เช่น การจัดชั้นทางสังคม (Social Stratification) เพื่อหาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม (Change in Society) หรือการเปลี่ยนแปลงทั้งสังคม (Change of Society)

3. แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ (Economic)

แม้คำว่าพัฒนาจะเลือนหายไปจากแนวความคิดทางสังคมศาสตร์ไปบ้าง แต่กลับได้รับความนิยมในทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อใช้สำหรับจำแนกประเทศต่างๆ ตามดัชนี บ่งชี้ (Index) บางตัว เช่น รายได้ประชาชาติ กล่าวคือ มีการเรียกประเทศที่มีรายได้ประชาชาติสูงกว่าว่าเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และเรียกประเทศที่มีรายได้ประชาชาติต่ำกว่าว่าด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาจึงหมายถึง การเพิ่มค่าของกลุ่มดัชนี บางตัวที่ชี้วัด จึงแทบจะมีความหมายเดียวกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization)

ความทันสมัย (Modernization) หรือความ
เจริญทางเศรษฐกิจ (Economic Growth)
การพัฒนาในที่นี้จึงมีความหมายแคบกว่า การ
เปลี่ยนแปลงทางสังคม

4. แนวความคิดแบบการปฏิบัติการ ทางสังคม (Social Action)

การพัฒนาในระยะต่อมานั้น ไม่เพียง
แต่จะเกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ ยังเกี่ยวข้องกับ
การปฏิบัติการทางสังคมมากขึ้น เพราะทุกสังคม
โดยเฉพาะฝ่ายรัฐบาลต่างเพียรพยายาม
ปรับปรุงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม
(Economic and Social Conditions) เช่น
รายได้ประชาชาติ คุณภาพชีวิต ฯลฯ จึงได้
วางแผนปฏิบัติการขึ้น เช่น การปฏิรูปที่ดิน การ
จัดตั้งองค์กรสหกรณ์ชนบท ฯลฯ เพื่อเพิ่มค่าดัชนี
ทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (Socio-
Economic and Cultural Index) ที่เลือกสรรไว้
บางตัว ดังนั้น การพัฒนาจึงเป็นผลของการ
ปฏิบัติการทางสังคม

5. แนวความคิดแบบขัดแย้งทางสังคม (Social Conflict)

เมื่อการพัฒนาเป็นผลของการ
ปฏิบัติการทางสังคม ผลของการพัฒนาจึงก่อ
ให้เกิดความตึงเครียด และความขัดแย้ง (Tension
and Conflict) ขึ้น เช่น แบบแผนวัฒนธรรม
สัดส่วนระหว่างอาชีพและจำนวนประชากร การ

ทำงานในองค์กร ขนชั้นทางสังคม ฯลฯ เป็นต้น
ความขัดแย้งทุกรูปแบบมีสัมพันธ์ต่อกัน (In-
terrelated) และมีผลกระทบ (Impact)
ต่อกันมากน้อยต่างกัน แนวความคิดดังกล่าวนี้
เป็นพื้นฐานของแนวความคิดในการพัฒนา
ประเทศแบบสังคมนิยม ที่ใช้ทฤษฎีว่าด้วยความ
ขัดแย้งมาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม
เดิมเชื่อกันว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการ
วิวัฒนาการตามธรรมชาติ ผู้สนใจจึงศึกษา
ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ต่อมาความสนใจ
หันมาทางการศึกษาปรากฏการณ์ของการ
เปลี่ยนแปลงทางสังคม และแนวความคิดทาง
เศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับดัชนีบ่งชี้การพัฒนา ใน
แง่ของรายได้ และผลผลิตของชาติก็เริ่มมี
บทบาท และในที่สุดการศึกษาอย่างจริงจัง
ในเชิงปฏิบัติ ของการพัฒนาจึงเกิดขึ้น เป็นการ
ศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติการ
ทางสังคม และความขัดแย้งทางสังคม

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล

อดุลยเดชกับการพัฒนาประเทศ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพ ณ
โรงพยาบาลเมาท์ออบอร์น (Mount Auburn)
เมืองเคมบริดจ์ (Cambridge) รัฐแมสซาชูเซตต์
(Massachusetts) สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม

เดือนอ้าย ขึ้น 12 ค่ำ ปีเถาะ นพศก จุศักราช 1289 ตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2470 มีพระนามเดิมว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระราชโอรสพระองค์เล็ก ในสมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ (พระราชโอรสใน พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร) และสมเด็จพระศรี สวรินทิราบรมราชเทวี) และสมเด็จพระราชชนนี ศรีสังวาลย์ ภายหลังทั้งสองพระองค์ได้รับ

การเฉลิมพระนามาภิไธยเป็น สมเด็จพระ มหิตลาธิเบศ อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระเชษฐภคินีและสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช คือ สมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ประสูติเมื่อ วันอาทิตย์ที่ 6 พฤษภาคม พุทธศักราช 2466 ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ กับ พระบาท สมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เสด็จ พระราชสมภพเมื่อวันอาทิตย์ที่ 20 กันยายน พุทธศักราช 2468 ณ เมืองไฮเดลแบร์ก ประเทศ เยอรมนี เมื่อพุทธศักราช 2471 ได้โดยเสด็จ สมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งทรงสำเร็จการศึกษา ปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยม จาก มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา กลับ

ประเทศไทยและประทับ ณ วังสระปทุม ต่อมาในวันที่ 24 กันยายน พุทธศักราช 2472 สมเด็จพระบรมราชชนกสวรรคต ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเจริญพระชนมายุได้ไม่ถึง 2 ปี และเมื่อมีพระชนมายุได้ 5 ปีได้ทรงเข้ารับการศึกษาขั้นต้น ณ โรงเรียนมาแตร์เดอี กรุงเทพฯ จนถึงพุทธศักราช 2476 จึงเสด็จพระราชดำเนินไปประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชชนนี พระเชษฐภคินี และสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช เพื่อทรงศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษาในโรงเรียน Miremont ทรงศึกษาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาอังกฤษ

จากนั้นทรงเข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียน Ecole Nouvelle de la Suisse Romande, Chailly-sur-Lausanne เมื่อทรงรับประกาศนียบัตร Bachelier es Lettres จาก Gymnase Classique Cantonal แห่งเมืองโลซานน์แล้วทรงเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย

โลซานน์ โดยทรงเลือกศึกษาในแขนงวิชาวิทยาศาสตร์ ในพุทธศักราช 2477 พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 8 แห่งบรมราชจักรีวงศ์ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช จึงทรงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เมื่อพุทธศักราช 2478 และได้โดยเสด็จพระราชดำเนินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนิวัตประเทศไทยเป็นครั้งแรกในพุทธศักราช 2481 โดยประทับ ณ พระตำหนักจิตลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เป็นการชั่วคราวแล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จนถึงพุทธศักราช 2488 จึงโดยเสด็จพระราชดำเนินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนิวัตประเทศไทยเป็นครั้งที่สอง คราวนี้ประทับ ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง

ในวันที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2489 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตโดยกะทันหัน ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช จึงเสด็จขึ้นครองราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ในวันเดียวกันนั้น แต่เนื่องจากยังมีพระราชกิจด้านการศึกษา จึงต้องทรงอำลาประชาชนไทย เสด็จพระราชดำเนินกลับ

ไปยังประเทศสวีเดนและเดนมาร์ก
อีกครั้งหนึ่งในเดือนสิงหาคม
พุทธศักราช 2489 เพื่อ
ทรงศึกษาต่อ ณ มหา
วิทยาลัยแห่งเดิม ใน
ครั้งนี้ทรงเลือกศึกษาวิชา
กฎหมายและวิชารัฐศาสตร์
แทนวิชาวิทยาศาสตร์ที่
ทรงศึกษาอยู่เดิม

พระศรีสวรินทิราบรม
ราชเทวี พระพันวัสสา
อัยยิกาเจ้า ในวัง
สระปทุม ซึ่งในการ
พระราชพิธีราชา
ภิเษกสมรสขึ้น มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์
กิติยากรขึ้นเป็นสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ ในวันที่
5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2493

ต่อมาทรงหมั้นกับ
หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร
ในวันที่ 19 กรกฎาคม
พุทธศักราช 2492 ณ เมือง
โลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์
ในพุทธศักราช 2493 เสด็จ
พระราชดำเนินนิวัตพระนคร
ประทับ ณ พระที่นั่งอัมพร
สถาน พระราชวังดุสิต ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าโปรด
กระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีถวายพระเพลิง
พระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหา
อานันทมหิดลในเดือนมีนาคม พุทธศักราช
2493 ต่อมาในวันที่ 28 เมษายน ปีเดียวกัน
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัด
การพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับหม่อม
ราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ณ พระตำหนักสมเด็จพระ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงผนวชเมื่อ
วันที่ 22 ตุลาคม พุทธศักราช
2499 ณ พระอุโบสถวัด
พระศรีรัตนศาสดาราม ใน
พระบรมมหาราชวัง และ
ประทับจำพรรษา ณ พระ
ตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศ
วิหาร มีพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็น
ผู้สำเร็จราชการ ทรงปฏิบัติราชการแผ่นดินแทน
พระองค์ตลอดเวลา
15 วันที่ทรงผนวชอยู่
และจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินี ทรง

ปฏิบัติพระราชกรณียกิจในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้อย่างเรียบร้อยเป็นที่พอพระราชหฤทัยจึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในปีเดียวกันนั้น และในวันที่ 31 ตุลาคม พุทธศักราช 2500 หลังจากที่ทรงประกอบพิธีเฉลิมพระตำหนักจิตลดาโรฐาน ซึ่งได้ต่อเติมขึ้นใหม่แล้วทรงย้ายที่ประทับจากพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต กลับไปประทับที่ตำหนักจิตลดาโรฐาน พระราชวังดุสิต จนถึงปัจจุบัน

สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยภายใต้ ความเปลี่ยนแปลง

สถาบันหรือระบบการปกครองระบบกษัตริย์ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบธรรมิกราชาหรือเทวราชาเป็นระบบที่สืบทอดมาจากยุคสมัย

โบราณ ความคิดหลักมูลที่รองรับหรือสนับสนุนระบบนี้ก็คือพระมหากษัตริย์ผู้ปกครองอาณาจักรเป็นองค์อธิปัตย์ (Sovereign) ทรงมีอำนาจปกครองสูงสุดเหนือดินแดนและไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินในบ้านเมือง ตรงกันข้าม ระบอบประชาธิปไตยเป็นกระแสความคิดใหม่ที่ตั้งอยู่บนความคิดหลักมูลที่ค้านและแย้งกันโดยตรงกล่าวคือ ถือว่า

อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยจึงมีระบบและกระบวนการที่จะเป็นตัวแทน (Representation) มีความโปร่งใส ตลอดจนพร้อมที่จะรับการตรวจสอบและสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของปวงชนผู้เป็นอธิปัตย์ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพื่อสถาปนาระบอบ

ประชาธิปไตยในระบบการเมืองส่วนใหญ่ บางครั้งจึงมักจะเป็นไปในรูปของการยุติระบบ กษัตริย์และเปลี่ยนไปเป็นระบบสาธารณรัฐ (Republic) ระบบกษัตริย์เป็นระบบการปกครอง ดั้งเดิม มีความเป็นมาที่ยาวนานทั้งในโลก ตะวันตกและโลกตะวันออก เช่น เพลโต ปรัชญา เมธีตะวันตกผู้โด่งดัง ก็เคยเสนอคุณสมบัติของ พระมหากษัตริย์ในอุดมคติไว้ว่า กษัตริย์ที่น่า จะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์แบบที่สุด น่าจะเป็น กษัตริย์ที่ ทรงพระปรีชา สามารถเป็นเลิศ หรือเป็น ปรัชญาเมธีเสียเองที่เรียก กันว่า "ราชาปราชญ์" (Philosopher king) เช่น ระบบ กษัตริย์ในโลกตะวันออก โบราณ

พระราชอำนาจของ พระมหากษัตริย์ ในส่วนที่ สัมพันธ์กับราชการของ รัฐบาล โดยเฉพาะในแง่พฤตินัยนั้นจะมีอยู่ใน ลักษณะใด วอลเตอร์ เบฆอท (Walter Bagehot) นักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์การเมืองชาว อังกฤษ ให้ทรรศนะในหนังสือเรื่อง English Constitution ถึงลักษณะของบทบาทหรือสิทธิ ของพระมหากษัตริย์ในระบบประชาธิปไตย ในส่วนสัมพันธ์กับรัฐบาลไว้ 3 ประการ คือ

(Walter Bagehot, 1988:14)

1. การพระราชทานคำปรึกษาหารือ
2. การสนับสนุนหรือให้กำลังใจ
3. การตักเตือน

พิจารณาในแง่ของการบริหารราชการ แผ่นดิน บทบาทดังกล่าวมีลักษณะเป็นเชิง สนับสนุนหรือเชิงรับ (passive) มิได้เป็นบทบาท เชิงหลักหรือเชิงรุก (active) พระราชดำริที่ พระราชทานต่อรัฐบาล หรือในการบริหาร

ราชการแผ่นดิน ตาม ทฤษฎีที่ เบฆอทได้ให้ อรรถาธิบายไว้ มีฐานะเป็น การพระราชทานคำปรึกษา หารือ (Consultative) มิได้ เป็นพระบรมราชโองการ รัฐบาลหรือระบบราชการ มีโอกาสจะใช้พิจารณาณ (Discretionary Authority) ในอันที่จะรับสนองพระราชดำริ

การจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง การศึกษา วิจัยเพิ่มเติม หรือการปรับเปลี่ยนสาระของ โครงการก็ได้

บทปริทัศน์ว่าด้วยสถาบันกษัตริย์ ทั้งโดยทั่วไป และในบริบทสังคมไทย ที่ผ่านมามีความมุ่งหมายจะใช้เป็นพื้นฐานบ่งชี้บทบาท ของพระมหากษัตริย์ในบริบทสังคมไทยทั้ง

สมัยก่อนและสมัยนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นกรอบความคิดในการวิเคราะห์ ประเมินและประมาณคุณค่าของโครงการพัฒนาของพระองค์ท่าน จากทัศนภาพและเกณฑ์ (Criteria) ที่เป็นสากลและเป็นภาวะวิสัย (Objective)

กล่าวโดยสรุป พระมหากษัตริย์ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีพระราชอำนาจในทางทฤษฎีเป็นล้นพ้น แต่ในทางปฏิบัติราชการส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในยามสงบมักจะอยู่ในกรอบของทศพิธราชธรรมตามราชประเพณี ยิ่งกว่านั้น ก็ยังจำกัดอยู่เฉพาะกิจกรรมไม่กี่ด้าน ดังพิจารณามาแล้วข้างต้น ระบบราชการมีโครงสร้างและองค์ประกอบไม่สลับซับซ้อนและข้อสำคัญก็คือมีลักษณะเป็นระบบอุปถัมภ์ (Patrimonial) ไม่แยกแยะบทบาทและความสัมพันธ์ส่วนตัวออกอย่างชัดเจน ส่วนในระบบประชาธิปไตยนั้น พระมหากษัตริย์ในระบบรัฐธรรมนูญมีบทบาทอันจำกัดดังกล่าวข้างต้น งานสาธารณะหรือราชการส่วนใหญ่ตกเป็นของระบบราชการ ระบบราชการสมัยใหม่มักจะมีการจัดระเบียบเสียใหม่เป็นองค์กรที่มีโครงสร้างและหน้าที่ชัดเจน การปฏิบัติราชการมีลักษณะเป็นทางการในระดับสูง มีการแบ่งส่วนราชการหลากหลายลำดับชั้น การบังคับบัญชาซับซ้อนหลายระดับ

การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แนวความคิดว่าด้วยพระราชกรณียกิจ

ในระบบการปกครองประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (Constitution Monarchy) ในขณะที่หน้าที่และความรับผิดชอบในการกำหนดและบริหารนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน ตกเป็นของคณะรัฐบาลที่ก่อตั้งและทำหน้าที่ตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์ก็ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจในฐานะองค์พระประมุขของประเทศ ในที่นี้อาจจะจำแนกรอบความคิด (Conceptual Scheme) โดยสังเขปได้ว่า

1. บทบาทของประมุขของประเทศที่กำหนดไว้อย่างเจาะจง
2. ส่วนของกรณียกิจที่องค์พระประมุขทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินการบนพื้นฐานของพระราชวินิจฉัย (Discretion) และสมัครพระราชหฤทัย (Voluntary) มิใช่เพราะมีบทกฎหมายกำหนดไว้เป็นหน้าที่ (Compulsory)

สำหรับบทบาทของพระมหากษัตริย์ในส่วนที่สอง ซึ่งอาจจะเป็นกิจกรรมตามพระราชดำริใดๆ เพื่อประโยชน์ของราษฎรในประเทศ เพื่อมนุษยธรรม หรือเพื่อมนุษยชาติทั้งหมดก็ตาม ก็อาจจะใช้กรอบความคิดในแง่ของระดับการจัดตั้งองค์กรแล้วใช้จำแนก

ความแตกต่างย่อยลงไปได้อีกเป็น
ก. กิจกรรมที่ริเริ่มขึ้น
และดำเนินการ โดยมีการจัดตั้ง
องค์กรและจัดหาทรัพยากร
สนับสนุนอย่างเป็นสถาบัน (Institu-
tionalized)

ข. กิจกรรมที่ทรงพระราชดำริริเริ่ม
ขึ้นหรือลงมือดำเนินการชั่วคราวในรูปโครงการ
อาจมีการกำหนดอายุโครงการไว้ แล้วส่งมอบ
ให้หน่วยงาน สถาบัน หรือชุมชนที่เกี่ยวข้อง
รับไปดำเนินการต่อไป

การพัฒนาศักดิ์

การพิจารณาข้างต้นบ่งชี้ว่า บริบทด้าน
สถานการณ์บ้านเมืองไทยรวมทั้งเหตุการณ์และ
ข้อจำกัดบางประการ ในทศวรรษแรกแห่ง
รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่เปิด
โอกาสให้ทรงมีพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนา
ได้มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 5 ปีแรก
ทรงมีพระราชภารกิจด้านอื่นๆ อยู่มาก
อย่างไรก็ดี ในวาระแรกที่พระองค์ทรงมีลู่อทาง
จะริเริ่มงานพัฒนาได้ ก็ทรงปฏิบัติทันที

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เคย
รับสั่งเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนา
เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขประชาชนว่า แบ่งออก
ได้เป็น 2 ช่วง งานช่วงแรกคือใน 10 ปีแรก
ฉะนั้น งานช่วงหลังจะครอบคลุมระยะเวลา

หลังจากนั้นมีการบันทึกไว้ว่า
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่เป็นกิจกรรมการช่วยเหลือ
ประชาชน...ได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี
2494 เป็นต้นมา ในแง่ของการ

พัฒนาสังคมและการปกครองจากจุดเริ่มต้นนั้น
เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัต
พระนครในวันที่ 2 ธันวาคม 2494 ช่วงที่ทรง
เริ่มปฏิบัติพระราชภารกิจอย่างจริงจัง และ
สม่าเสมอ น่าจะได้แก่ปี 2495 อันเป็นปีที่ 6
แห่งรัชกาลเป็นต้นมา พระราชกรณียกิจยุคต้นๆ
อาจจะจัดได้ว่า มีลักษณะเป็นงานพัฒนาสังคม
เช่น ด้านสังคมสงเคราะห์หรือประชาสงเคราะห์
ได้แก่ กิจกรรมการรณรงค์หาทุนเพื่อก่อสร้าง
อาคารพยาบาลตามสถานพยาบาลหลายแห่ง
การหาทุนดำเนินการในลักษณะโครงการจัดทำ
ภาพยนตร์ส่วนพระองค์เป็นส่วนหนึ่งของการ
รณรงค์เพื่อต่อสู้โรคเรื้อนของสถาบัน
ราชประชาสมาสัย กิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกัน
รักษาโรคโปลิโอ อหิวาตกโรค โครงการจัดตั้ง
โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน ฯลฯ

ส่วนกิจกรรมอันมีลักษณะเป็นโครงการ
พัฒนาชนบทในต่างจังหวัดครั้งแรก ได้แก่ การ
พัฒนาในท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โครงการ
พัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการแรก
ได้แก่ โครงการสร้างถนนเข้าหมู่บ้านห้วยคด

(ภายหลังเปลี่ยนเป็น"ห้วยมงคล") ในเขตอำเภอหัวหิน เมื่อ พ.ศ. 2495 ในปีต่อมา เมื่อ พ.ศ. 2496 ก็มีโครงการอ่างเก็บน้ำเขาเต่า ในเขตพื้นที่อำเภอเดียวกันติดตามมา การพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ แนวทางหนึ่ง ได้แก่ การพิจารณาลักษณะของโครงการประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเรื่องนี้ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์องคมนตรี ได้เคยอธิบายไว้ว่า บรรดาโครงการที่อยู่ในข่ายที่เกี่ยวข้องมีหลายประเภท ได้แก่ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการตามพระราชดำริ และโครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ ดังจะพิจารณารายละเอียดของโครงการแต่ละประเภทได้ดังต่อไปนี้

1. โครงการตามพระราชประสงค์ คือ

โครงการซึ่งทรงศึกษาและทดลองปฏิบัติเป็นการส่วนพระองค์ ทรงศึกษาและหารือกับผู้เชี่ยวชาญในวงงาน ทรงแสวงหาวิธีทดลองปฏิบัติ ทรงพัฒนาและส่งเสริม แก้ไขปรับปรุงวิธีการเป็นระยะเวลาหนึ่งเพื่อดูแลผลผลิตทั้งในพระราชฐานและนอกพระราชฐาน ซึ่งทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินงานทดลองจนกว่าจะเกิดผลดี

เมื่อทรงแน่พระทัยว่าโครงการนั้นๆ จะได้ผลดี เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้รัฐบาลได้เข้ามาร่วมสนับสนุนงานในภายหลัง

2. โครงการหลวง

เป็นโครงการที่ทรงเจาะจงดำเนิน

การและพัฒนาบำรุงรักษาต้นน้ำลำธาร

ในบริเวณป่าเขาทางภาคเหนือ เพื่อบรรเทาอุทกภัยในที่ลุ่มล่างทั้งภาคเหนือตอนใต้ และภาคกลาง เพื่อถนอมน้ำไว้เลี้ยงแม่ น้ำลำธารของที่ลุ่มล่างในฤดูแล้ง และด้วยเหตุที่พื้นที่เหล่านี้เป็นแดนชาวเขา จึงได้พัฒนาชาวเขาชาวดอยให้อยู่ดีกินดี ให้เลิกการปลูกฝิ่น เลิกการตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย และเลิกการค้าของเถื่อนผิดกฎหมาย ทรงพัฒนาช่วยเหลือให้ปลูกพืชหมุนเวียนที่มีคุณค่าสูง ปลูกข้าวไร่

และเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภค รวมคุณค่าแล้วให้ได้
 คุ่มค่าแทนการปลูกฝิ่น ดังนั้น โครงการหลวง
 ก็คือโครงการตามพระราชดำริที่ร่วมปฏิบัติ
 ผสมผสานกับหน่วยงานของรัฐบาลในบริเวณ
 ต่างๆ ในภาคเหนือเพื่อพัฒนาอาชีพชาวเขา
 ชาวดอยนั่นเอง

3. โครงการตามพระราชดำริ เป็น
 โครงการที่ทรงวางแผนพัฒนา ทรงเสนอแนะ

ให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตาม

พระราชดำริ หน่วยงาน
 ร่วมของรัฐบาลนั้นมีทั้ง
 ฝ่ายพลเรือน ฝ่ายทหาร

และฝ่ายทหารร่วมกับพลเรือน โครงการประเภทนี้
 ในปัจจุบันมีอยู่ทั่วทุกภาคในประเทศ

4. โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ เป็นโครงการที่พระองค์ได้
 พระราชทานข้อแนะนำและแนวพระราชดำริให้
 เอกชนรับไปดำเนินการด้วยกำลังเงิน กำลัง
 ปัญญา และกำลังแรงงาน พร้อมทั้งติดตาม
 ผลงานต่อเนื่องโดยภาคเอกชนเอง เช่น

โครงการหมู่บ้านสหกรณ์เนินดินแดง อำเภอ
 ทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งสโมสร
 โรดารีแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดและดำเนินงาน
 ตามแนวพระราชดำริ

โครงการทุกประเภทดังกล่าวข้างต้น
 ล้วนแต่เป็น "โครงการอันเนื่องมาจาก
 พระราชดำริ" ทั้งสิ้น จำนวนโครงการที่เริ่ม
 ใหม่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลง จากจำนวนจำกัดใน
 ระยะต้นเป็นจำนวนมากขึ้นในระยะหลัง
 มนูญ มุกข์ประดิษฐ์ ได้เสนอผลการวิเคราะห์
 ลักษณะของโครงการในระยะเริ่มแรกไว้ว่า
 อาจจะพิจารณาแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ (มนูญ
 มุกข์ประดิษฐ์, 2538:26-29)

1. โครงการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง
 เพื่อจะนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ สาขา
 การศึกษาที่ทรงเน้นหนัก ได้แก่ ด้านเกษตร เช่น
 เรื่องข้าว พืชไร่ น้ำ และประมง เป็นต้น

2. โครงการปฏิบัติการพัฒนา หรือแก้ปัญหาในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นระบบการพัฒนาแบบผสมผสาน (Integrated development) จุดเน้นของโครงการ ไม่ว่าจะเป็นโครงการศึกษาหรือโครงการปฏิบัติการพัฒนาก็ตามจะให้ความสำคัญต่อปัจจัยหลักๆ ที่เกี่ยวข้อง 5 ประการอย่างครบวงจร ได้แก่ น้ำ ที่ดินทำกิน ทุน เทคโนโลยี และการตลาด

พระองค์ทรงดำเนินกิจกรรมตามพระราชดำริอีกมากมาย จนถึงปี พ.ศ. 2524 รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของโครงการพระราชดำริ จึงได้จัดให้วางระบบการดำเนินงานสนองพระราชดำริ ได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2524 ขึ้น

และเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2524 เป็นต้นไป ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับนี้ มีกล่าวไว้ในหมวด 2 ข้อ 6 ถึงคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เรียกโดยย่อว่า "กปร." มีสำนักงานเลขานุการ กปร. เรียกโดยย่อว่า "สน.กปร." ตั้งอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนความแตกต่างของลักษณะโครงการ มีกล่าวไว้ในหมวด 3 ข้อ 9 แยกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มีลักษณะเป็นงานด้านวิชาการ เช่น โครงการประเภทเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ทดลองหรือโครงการที่มีลักษณะเป็นงานวิจัย และโครงการใดๆ ที่สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายใน 1 ปี

ประเภทที่ 2 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีลักษณะเป็นโครงการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยทั่วไป ที่สามารถดำเนินการแล้วเสร็จได้ภายในไม่เกิน 6 ปี

ประเภทที่ 3 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีลักษณะเป็นโครงการใหญ่ ที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินงานเกินกว่า 6 ปีขึ้นไป จึงแล้วเสร็จ

ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับระบบการเมืองและระบบราชการไทย

สถาบันและกระบวนการทางการเมือง การบริหารราชการแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตย เป็นระบบที่จัดตั้งและดำเนินการโดยอาศัยรากฐาน จากปรัชญาโครงสร้าง และกระบวนการ ต้นแบบจากระบบตะวันตก ก่อตั้งขึ้นมา รับภาระราชการนิติบัญญัติ ราชการบริหาร และตุลาการ ทั้งระดับนโยบายและการปฏิบัติ ตามนโยบายของรัฐ บทบาทของสถาบัน การเมืองแบบอุดมคติในระบอบประชาธิปไตย ก็คือ การสลับตลับปิ้ง ติดตาม ตรวจสอบ กลั่นกรอง บูรณาการสารพันปัญหาและความ ต้องการของสาธารณชน เพื่อใช้เป็นพื้นฐานการ กำหนดนโยบายในการจัดระเบียบและบริหาร ราชการแผ่นดิน หลังจากนั้นก็ดำเนินการ เพื่อรักษา (Maintain) ความศักดิ์สิทธิ์ บริหาร (Execute) หรือปฏิบัติตาม (Implement) นโยบายดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผล ตามหลักการ อุดมคติของระบอบประชาธิปไตย สมาชิกของ ระบบการเมืองที่ปัญญาพร้อมจะผ่านกระบวนการ ฝึกฝนอบรมและพัฒนาทางการเมือง (Political Socialization) และการประชาสัมพันธ์ (Informed) ให้มีความรู้ความเข้าใจต้นลีกลักษณะบางของประเด็น และปัญหาทางการเมืองเป็นอย่างดี เมื่อปัญหา และความ ต้องการของประชาชนมีหลากหลายตาม ปกติวิสัยของระบบพหุนิยม (Pluralism) ก็จะมีการรวมตัวกันของบรรดาผู้มีผลประโยชน์หรือ

อุดมการณ์สอดคล้องกันเป็นกลุ่มทางการเมือง (Pressure Groups/Interest Groups) จากนั้น ก็จะมีสถาบันพรรคการเมืองทำหน้าที่บูรณาการ เลือก และตัดสินประโยชน์และความต้องการ ที่หลากหลายของกลุ่มต่างๆ ขึ้นเป็นนโยบาย แม่บท (Policy Platform) แสดงจุดยืน แนวทาง วัตถุประสงค์ ตลอดจนสาขากิจกรรม เลือกสรรแล้วว่า จะดำเนินการหรือไม่ดำเนินการ เป็น ความคิดที่จะนำไป "ขาย" หรือหาเสียง หรือ สนับสนุนในการรณรงค์หาเสียงเพื่อรับเลือกตั้ง ตามอุดมคติย่อมต้องเป็นการเลือกตั้งที่เปิด โอกาสให้มิใช่ผู้ใช้สิทธิอย่างกว้างขวาง (Universal Suffrage) เป็นการให้สิทธิแสดงเจตนารมณ์ โดยเสรีและมีการกำหนดระยะเวลา หรืออายุ การดำรงตำแหน่งของนักการเมืองไว้เป็นหลัก ประกันในการตรวจสอบความโปร่งใสความรับผิดชอบและสนองตอบความต้องการของนัก การเมือง อุดมคติสำคัญของการเมือง ประชาธิปไตยในระดับชาติก็คือการคำนึงถึง สาธารณประโยชน์ การรักษาสาธารณประโยชน์ จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีกลไก กระบวนการ และมาตรการกำหนดและบริหารนโยบาย โดย มองปรากฏการณ์ในภาพรวมหรือมองเป็นระบบ (Systemic) โดยมีปรัชญาที่ดีคือประโยชน์ ส่วนรวมเป็นที่ตั้งเหนือประโยชน์ส่วนย่อย หรือ ประโยชน์ส่วนท้องถิ่น (Partial Consideration

หรือ Parochialism) จะเห็นได้ว่ามาตรการหรือกลไกที่จะช่วยเสริมปรัชญาดังกล่าวได้แก่ การกำหนดให้แถลงนโยบายแม่บทล่วงหน้า การประชุมองค์กรกลางระดับชาติ เช่น คณะรัฐมนตรี เป็นประจำ ตลอดจนการตรวจสอบของรัฐสภา หลักการและอุดมคติของระบบราชการที่จัดตั้งขึ้นบนพื้นฐาน และกรอบของกฎหมาย บริหารงานโดยอาศัยหลักวิชาการ และเหตุผล (Legal-Rational Basis) ยึดถือบทบาทและอำนาจหน้าที่ราชการ หรือเป็นทางการไว้เหนือความสัมพันธ์ส่วนตัว บันทึกและประมวลหลักฐานข้อมูลไว้เพื่อรักษาความต่อเนื่อง และเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานแบบถาวร ในระยะยาว ที่เรียกว่าเป็นระบบราชการตามแบบแผน (bureaucratized) เหล่านี้น่าจะเป็นเงื่อนไขอย่างเพียงพอที่จะทำให้ระบบราชการสมัยใหม่ ทำหน้าที่รับใช้ระบบการเมืองสมัย บริหารราชการแผ่นดินไปได้ โดยสามารถสนอง และรักษาสาธารณประโยชน์เป็นที่ตั้ง ทำงาน แก้ไขปัญหาให้บริการรักษากฎหมาย หรือพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างได้ผลถูกต้องทั่วถึง เป็นธรรมและเสมอหน้า

อย่างไรก็ดี พหุติกรรมการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินในระบบประชาธิปไตยของไทยที่ผ่านมา กล่าวได้ว่ามีความแตกต่างห่างไกลจากสภาพอุดมคติ ในช่วงที่ผ่านมา

ปรากฏมีการเสนอข่าว การวิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบ กระบวนการ และพฤติกรรมการเมืองและการบริหารราชการไทยมาเป็นจำนวนมาก ล้วนแล้วแต่ได้ระบุ บ่งชี้ และบันทึกถึงจุดอ่อน ข้อบกพร่อง ตลอดจนสารพันปัญหาทั้งทางการเมืองและการบริหารไว้บ่อยครั้ง และมีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทั้งทางการเมืองและการบริหารอย่าง รียบด่วน การบริหารของไทยเฉพาะในส่วน โครงการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีบทบาทเกี่ยวข้อง และเสริมจุดอ่อนลักษณะ ปัญหาเหล่านั้น 3 ประการ ดังนี้

1. สภาวะการไร้หรือขาดแคลน นักการเมืองและข้าราชการ ที่เป็นรัฐบุรุษ ยึดปัญหาและประโยชน์ของประเทศชาติโดย ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มักยึดมั่นในหน่วยส่วนย่อย เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะในกลุ่ม พรรค สถาบัน ท้องถิ่น หรือหน่วยงาน

2. การขาดความต่อเนื่องระหว่าง รัฐบาล นักการเมือง หรือข้าราชการระดับ บริหารต่างยุคต่างสมัย แต่ละคนก็พยายาม

จะเน้นและชูความสำคัญของแนวทางพันธกิจ และกิจกรรมในสมัยของตน

3. ปัญหาความทั่วถึงและเสมอภาค ในการบริหารราชการ สืบเนื่องมาจากความคิดอ่าน (Mentality) และทัศนคติทั้งสองประการ ข้างต้น การบริการที่เน้นให้ความสำคัญหรือความสะดวกของผู้ให้บริการมากกว่าผู้รับตลอดจนข้อจำกัดในด้านทรัพยากรการบริหาร ผลที่ปรากฏก็คือขบขายหรือการครอบงำของการอำนวยความสะดวกไม่ทั่วถึง มีผู้ยากไร้และเดือดร้อนจำนวนไม่น้อยที่หลุดหลอกลอน ความคิดหรือเจตนาของข้าราชการและกลไกของรัฐเอื้อไม่มาถึง

ในกรณีของนักการเมือง ถึงแม้จะมีบทบัญญัติและปทัสถาน ตามกฎหมายกำหนดแบบแผนและขบขายของการเป็นตัวแทน (Representation) ไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยทั้งหมด แต่เงื่อนไขและข้อกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยระบบการแบ่งเขตและกรรมวิธีในการเลือกตั้ง อาจกล่าวได้ว่าคำพิพากษาทางการเมืองที่ว่า "ประชาชนอยู่ในระดับไหน ก็จะต้องเลือกผู้แทนได้แค่นั้น" น่าจะยืนยันได้โดยความเป็นจริงของการเมืองในประเทศไทย ทั้งผู้เลือกตั้งและ

นักการเมืองต่างก็ทราบดีว่า ถ้าเฝ้าแต่ทำตัว และพูดจาเป็น "ตัวแทนของประชาชน" จริงๆ แล้ว ผู้ นั้น จะไม่มีวันได้รับเลือกจากเขตเลือกตั้งนั้น หรือเขตเลือกตั้งใดๆ ดูเหมือนจะยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าผู้ออกเสียงเลือกตั้ง มีความนิยมในผู้สมัครที่พูดและลงมือทำเพื่อรักษาประโยชน์ของตนเอง ของพวกพ้องของเขา และของท้องถิ่นเขตเลือกตั้ง (Constituency) ของเขา ซึ่งเป็นรูปธรรมและอยู่ใกล้ตัว ผู้สนับสนุนเขาพึงรู้เรื่องง่ายกว่าผู้ที่ยอมรับถึงปัญหาระดับชาติ ประโยชน์ส่วนรวมหรืออุดมการณ์ที่ไกลตัวและเป็นนามธรรม ฉะนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจที่จะได้ยินได้ฟังกรณีที่นักการเมืองมีการพูดกับการกระทำกันไปคนละทาง พฤติกรรมที่พบเห็นบ่อยครั้งในระยะหลังๆ นี้ก็คือแนวโน้มที่ผู้คนมักจะขูดขายหรือค่านิยมของการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล แต่ในขณะเดียวกันผู้พูดก็มีพฤติกรรมที่แสดงวิสัยทัศน์คับแคบของตนเอง โดยดีกรอบการพิจารณาการดำเนินกิจกรรม หรือไม่ก็ประชาสัมพันธ์ผลงาน โดยอ้างอิงปรากฏการณ์หรือข้อมูลเฉพาะส่วน ทั้งนี้เพื่อสร้างภาพ สร้างเครดิต หรือหาคะแนนนิยมเฉพาะตน หรือเฉพาะองค์กรที่ตนสังกัดหรือมีส่วนได้เสีย พรรคการเมืองที่ร่วมในรัฐบาลผสมพยายาม แลลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ขู่มหาชนและผลงานของพรรคของตนให้เด่นไว้โดยไม่ปรากถึงงานของพรรคอื่น การพูดปราศรัยต่อสาธารณะ

มักห่วงใยบ้านเมือง แต่ภาคปฏิบัติมักปรากฏ
กรณีที่ถือประโยชน์ส่วนย่อยเหนือประโยชน์
ส่วนรวม การอภิปรายถ่ายทอดวิทยุโทรทัศน์
ในสภามักจะลากประเด็นหาโอกาสระบุดึง
เขตเลือกตั้งของตน นักการเมืองพยายามวิ่งเต้น
หรือผลักดันให้ริเริ่ม หรือโยกย้ายโครงการต่าง ๆ
ของรัฐบาลไปลงในพื้นที่เขตเลือกตั้งของตน
รัฐบาลหรือผู้บริหารที่เข้าดำรงตำแหน่งใหม่ ๆ
พยายามเรียกคะแนนนิยมโดยทัณฑ์หรือจู่โจม
ของผู้ดำรงตำแหน่งรุ่นก่อน

แต่น่าจะได้ผลตอบแทนทางลบมากกว่า
เพราะอาจจะถูกตำหนิติเตียนหรือไม่ก็ดำเนินการ
ทางวินัย คุณสมบัติ และอาการของนักการเมือง
และราชการที่หย่อนวิสัยทัศน์ภาพรวม หรือ
วิสัยทัศน์เชิงระบบดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์
ที่เห็นได้ง่าย แต่ยากที่จะแก้ไข และตราบไต่ที่
ยังแก้ไขไม่ได้ก็จะเห็นคุณค่าของกิจกรรมโครงการ
พัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างชัดเจน
โครงการพัฒนาของพระองค์เปรียบเสมือนหนึ่ง
เป็นฉัตรหรือร่มขนาดกว้างใหญ่ที่อยู่ระดับสูงสุด
เหนือกว่านโยบายของแต่ละรัฐบาล และทำหน้าที่
เชื่อมโยงหรือประสานกิจกรรมในระบบย่อยต่าง
สังกัด ต่างกรมกอง ต่างอาณาเขตการบริหาร
หลากหลาย ที่มีความโน้มเอียงจะสนใจแต่กิจ
ในส่วนของตนเท่านั้น

กรณีของข้าราชการประจำ ถึงแม้จะมี
มีเจตนาและบทบาทแตกต่างไปจากนักการเมือง

ในแง่ที่มีคุณสมบัติด้าน
คุณวุฒิหรือความเป็น
วิชาชีพ (Professionalism)
และมีกติกาด้านความ

มั่นคง หรือความต่อเนื่องของข้าราชการ และ
องค์การเหนือกว่านักการเมือง แต่ก็มี
โน้มเอียงที่จะมีโลกทัศน์และการดำเนินงาน
ในลักษณะ "แยกส่วน" เช่นเดียวกัน หน่วย
ราชการส่วนกลางจำเป็นจะต้องสนใจเฉพาะงาน
ในหน้าที่ของตน เช่นเดียวกับที่ส่วนภูมิภาคหรือ
ท้องถิ่นต่างก็สนใจพื้นที่เฉพาะในขอบเขตอำนาจ
หน้าที่ของตนเช่นเดียวกัน การให้ความสนใจ
หรือปฏิบัติงานนอกเหนือขอบเขตอำนาจ
หน้าที่ไม่ใช่เรื่องที่ทางราชการจะตกรางวัล

คุณประโยชน์อีกส่วนหนึ่งก็คือ โครงการ
พัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีลักษณะ
ริเริ่ม บุกเบิกหรือนำร่อง ที่มุ่งสงเคราะห์ความ

เด็กร้อน ที่ยังมีได้รับการแก้ไขจากกลไกปกติของรัฐ เท่ากับเป็นการเสริมช่องโหว่หรือจุดอ่อนที่อาจจะพียงมีในการดำเนินงานการเมืองและงานราชการ สำหรับประเด็นเรื่องความต่อเนื่อง (Continuity) ของงานของนักการเมืองหรือของข้าราชการประจำนั้น เป็นเรื่องที่เราจะมองเห็นไม่ชัดเจนเหมือนกับกรณีการมีวิสัยทัศน์คับแคบเฉพาะส่วน (ยุคสมัย รัฐบาล พรรคการเมือง เขตเลือกตั้ง ท้องถิ่น หน่วยงาน ฯลฯ) ของนักการเมืองหรือข้าราชการ ข้อแตกต่างอย่างสำคัญระหว่างสภาวะขาดการมองภาพรวมและสภาวะที่ขาดความต่อเนื่อง ในการดำเนินงานก็คือ ภาพรวมของปรากฏการณ์ กิจกรรม องค์กร หรือระบบงาน หรือพื้นที่ปฏิบัติการเป็นปัญหาของมิติด้านการครอบคลุมปรากฏการณ์หรือการครอบคลุมพื้นที่ ในขณะที่เรื่องความต่อเนื่องในการดำเนินงานเป็นมิติด้านเวลา ที่ว่าประเด็นปัญหาเรื่องความต่อเนื่องของราชการจะชี้ชัดได้ยากกว่าปัญหาการเชื่อมโยงหรือประสานงานราชการ (ระดับการเมืองหรือระดับปฏิบัติการ) ร่วมสมัยระหว่างองค์กร ระหว่างสังกัดหรือระหว่างพื้นที่นั้น อาจจะพิจารณาเชิงเปรียบเทียบได้ว่า ธรรมชาติของราชการแบบเป็นทางการ (Bureaucratic Organizations) ก็จะมีอายุ มีความถาวรและความต่อเนื่องเหนือกว่าองค์กรที่อาศัยความสัมพันธ์เชิงส่วนตัว

หรือยึดบุคลลาธิษฐานเป็นหลักแบบดั้งเดิม (Patrimonial Systems) อยู่แล้ว แม้กระทั่งองค์กรทางการเมือง เช่น รัฐบาล รัฐสภา หรือพรรคการเมืองก็ดี หากสร้างองค์กรรองรับสนับสนุนที่มีการจัดตั้งและจัดระเบียบเป็นอย่างดีแล้ว ก็อาจมีความต่อเนื่องในการดำเนินงานได้เช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่า เมื่อนักการเมือง โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นรัฐมนตรีกำกับดูแลส่วนราชการประจำ ในการปฏิบัติงานตามความเป็นจริงก็ต้องพึ่งพาอาศัยความสนับสนุนด้านหลักกฎหมาย ระเบียบวิธี หลักวิชา แนวทางปฏิบัติ ประสบการณ์ ตลอดจนความรู้ระบบงาน พื้นที่ภูมิประเทศ เหตุการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอยู่มาก ทั้งนี้เพราะข้าราชการประจำมีอายุการปฏิบัติราชการในสายงานหรือวงการนั้นๆ มาก่อน จะเห็นว่าระบบองค์กรที่รองรับ และเป็นฐานสนับสนุนการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการประจำ เปิดโอกาสให้รักษาแนวทาง หรือความต่อเนื่องในการดำเนินงานได้ ฉะนั้น การตัดสินใจที่จะให้นโยบายหรือการปฏิบัติราชการมีความต่อเนื่องหรือไม่ จึงเป็นความรับผิดชอบของผู้ดำรงตำแหน่งแต่ละคน ความไม่ต่อเนื่องหรือการหักเหในนโยบายของรัฐ หรือขององค์กรอาจจะเกิดขึ้นได้ด้วยเหตุผลหลายประการ เหตุผลบางประการก็มีความชอบธรรม เช่น นโยบายหรือ

วารสารดำรงราชานุภาพ

แนวทางเดิมมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในแง่หลักการ หรือวิธีการ หรือนโยบายเดิมขัดแย้งหรือไม่ สอดคล้องกับนโยบายของคณะหรือตัวบุคคล ผู้เข้าดำรงตำแหน่งใหม่ เป็นต้น

การขาดความต่อเนื่อง หรือการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือกิจกรรมหลายประการ อาจจะไม่สมเหตุสมผล หากการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุจูงใจที่เป็นกุศล (Ulterior Motives) เช่น การเปลี่ยนแปลงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนพรรคพวก การเปลี่ยนแปลงที่มีเจตนา มุ่งเน้นที่ "อัตรตา" ของผู้ปฏิบัติ ได้แก่ เปลี่ยนให้เห็นความแตกต่างจากแนวทางเดิม เพื่อลดเครดิตของนโยบายหรือเจ้าของนโยบายเดิมเพื่อชูความเด่น หรือเพื่อประโคมเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของเจ้าของนโยบายใหม่ สรุปความว่า ความมุ่งหมายของการเปลี่ยนแปลงก็คือ ตัวการเปลี่ยนแปลงนั่นเองที่ขอให้ความแตกต่างออกไป

ไม่ใช่เปลี่ยนเนื้อหาให้ถูกต้องขึ้น ให้มีผลงานที่มีคุณภาพขึ้น หรือให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจมากขึ้น คุณค่าของพระราชดำริ หรือพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์ในระบบประชาธิปไตยที่จะมีบทบาทในการสร้างความต่อเนื่องและความคงเส้นคงวาเสริมแก่งานการเมืองและราชการแผ่นดินเห็นได้ชัดเจนจากข้อเท็จจริงที่ระบบการครองราชสมบัติโดยปกติวิสัยจะมีความจริงและต่อเนื่องมากกว่าผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองหรือ

ราชการ ไม่ว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด เอกอัครราชทูต ฯลฯ อาจจะมีข้อจำกัดอยู่บ้างสำหรับพระมหากษัตริย์ที่เสด็จขึ้นครองราชย์ใหม่ๆ

เท่านั้น ประสบการณ์อันยาวนานในราชสมบัติ กอปรกับทรงสนพระราชหฤทัย ใฝ่ค้นคว้า แสวงหาความรู้ โดยไม่หยุดยั้งทั้งในข้อเท็จจริง และวิชาการ นานาสาขาจากระบบองค์กร และฐานระบบสนเทศ ที่สมบูรณ์แบบ พัฒนาให้ พระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะผู้ทรงครองราชย์ มานานอยู่ในฐานะของปราชญ์ หรือสัพพัญญู หรือขุมคลังปัญญา และประสบการณ์ที่จะช่วย สร้างความต่อเนื่องในราชการแผ่นดินได้อย่างยิ่ง

ในแง่ของความครอบคลุมของ นโยบายการเมืองและบริการของราชการก็ปรากฏ จุดอ่อนหรือช่องว่างหลายประการ ที่เปิด โอกาสให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เข้าช่วยเสริมได้ จุดอ่อนดังกล่าว ได้แก่ ความ ต่อเนื่องของนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติราชการ ของผู้ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องกัน ขอบเขตอำนาจ หน้าที่ของส่วนราชการเอง ตลอดจนเขตพื้นที่ ปกครองหรือพื้นที่การบริหารที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุป ข้อเสนอที่ประมวล ได้จากการพิจารณาและอภิปรายในส่วนนี้ก็คือ จากข้อยุติที่ประมวลได้จากการพิจารณาข้างต้นว่า บทบาทของพระมหากษัตริย์ในระบอบ

ประชาธิปไตยในโลกหรือสังคมสมัยใหม่ ไม่ใช่เรื่องทันสมัย และไม่จำเป็นจะจำกัดอยู่ เฉพาะบทบาทด้านรูปแบบหรือพิธีการ แท้ที่จริง มีโอกาส ครรลอง และความเหมาะสมที่ พระมหากษัตริย์จะทรงมีพระราชดำริในโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขของพสกนิกร ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ด้วยพระราช ชาติดิยมานะ ด้วยพระราชอุตสาห วิริยะ อย่างแรงกล้า คุณค่าของบรรดาโครงการ ของพระองค์ยิ่งเห็นเด่นชัดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาควบคู่กับปรากฏการณ์ เกี่ยวกับข้อจำกัดและจุดด้อยบางประการของ ระบบการเมือง และระบบบริหารราชการ ในภาคปฏิบัติดังกล่าว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

คณะกรรมการประสานงานโครงการตามพระราชดำริ, **โครงการตามพระราชดำริของพระบาท**

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2538

ทิตยา สุวรรณะขงู, **พัฒนาสังคม:ขอบเขตและแนวความคิด**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

สุนทรী โคมิน, **ผลกระทบ-การพัฒนา-ในแง่มุมจิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2532.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2515. เย็นใจ เลหาพานิช, **ความสมดุลย์ในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีสังคม, 2532.

อมร รักษาสัตย์, **ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536.

ภาษาอังกฤษ

Jacobs Griffin, **Modernization without development**. New York: Praeger Publisher, 1971, Mwioe J, **The Economics Development**, Itheca: Cornell University Press, 1966.

พระเจ้าอยู่หัวกับพระราชอำนาจ เพื่อทรงอภิบาลการเมือง

ยอดชาย ชูติกาไม¹

ในยุโรปนับตั้งแต่ยุคอดีตกาล สถาบันพระมหากษัตริย์ (the Monarchy) ได้มีวิวัฒนาการมาพร้อมๆ กับกระบวนการก่อตัวของรัฐ - ชาติ (Nation-State building) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญ และความผูกพันที่สถาบันฯ มีต่อความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง วิถีชีวิตของคนไทยกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นกรณีศึกษาหนึ่งที่มีความน่าสนใจ ทั้งนี้ได้เกิดจากการที่ต่างฝ่ายต่างมีความผูกพันกันมาเป็นเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์การก่อตัวของกลุ่มชนชาวสยาม

ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์แห่งนี้นั้น แต่หากย้อนกลับไปในราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นยุคสมัยที่ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบที่องค์พระมหากษัตริย์ดำรงพระราชฐานะสูงสุด หรือที่นิยมเรียกกันว่าระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) ที่พระมหากษัตริย์ทรงดำรงพระราชฐานะสูงสุดประดุจดั่ง "เจ้าชีวิต" ทรงเปี่ยมด้วยพระบุญญาบารมีแผ่ไพศาล กอปรกับทรงมีพระราชอำนาจมากมายเป็นที่ยำเกรงแก่เหล่าบรรดาขุนนาง และไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน

¹ อาจารย์และผู้ประสานงานหลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประธานโครงการศึกษาและพัฒนากองเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

โดยทั่วไป ในยุคนั้นความเป็นไปภายในรัฐ ล้วนอยู่ในสายพระเนตร พระบรมราชาโอบาย อีกรั้งพระบรมราชวินิจฉัยขององค์พระประมุข แห่งรัฐทั้งสิ้น กล่าวกันว่า ผู้คนทั้งชาวสยาม หรือชาวต่างชาติต่างสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ที่ได้พึงพระบรมโพิศสมภารสืบเนื่องเรื่อยมา จากรุ่นสู่รุ่น ตราบจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลง การปกครองขึ้นในปีพุทธศักราช 2475 ซึ่ง คณะสามัญชนผู้เรียกตนเองว่า คณะราษฎร ได้สถาปนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democratic Regime) ขึ้นเป็นครั้งแรกใน ประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลทำให้ บทบาทหน้าที่ตลอดจนพระราชอำนาจของ พระมหากษัตริย์นั้นเปลี่ยนแปลงไปตาม สถานการณ์ และปัจจัยทางการเมืองในขณะนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำรงพระราชฐานะ องค์พระประมุขของประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) ตามแนวทาง

ตะวันตก ที่คณะผู้ก่อการมักอ้างถึงอยู่เสมอ

อย่างไรก็ดีหากพิจารณาถึงสาระ สำคัญของแนวคิดดังกล่าว จะพบว่า ได้รับ อิทธิพลจากระบอบประชาธิปไตยแบบอังกฤษ ที่มีการกำหนดให้สถาบันพระมหากษัตริย์ ในระบอบประชาธิปไตย ดำรงสถานภาพ ที่แยกตัวออกไปจากบทบาทที่เคยทรงมีพระราช อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นเหตุ ให้พระมหากษัตริย์จะทรงเป็นผู้นำในการกำหนด พระบรมราชาโอบายให้แก่รัฐเหมือนดังที่เคยเป็นมา มิได้ พระมหากษัตริย์ไทยจะทรงมีพระราช อำนาจภายในขอบเขตของรัฐธรรมนูญที่ได้ระบุ ไว้เท่านั้น ซึ่งธรรมเนียมปฏิบัติส่วนใหญ่จะ กำหนดให้พระมหากษัตริย์จะต้องวางพระองค์ อยู่เหนือการเมือง หมายความว่า พระองค์ทรง ดำรงอยู่ในฐานะที่ไม่ทรงพัวพันกับปัญหา ความขัดแย้งทางการเมือง ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า "The King reigns but does not rule" ซึ่งหมายถึง ความว่า พระมหากษัตริย์ทรงปกเกล้าแต่มิได้ ปกครอง (ธงทอง, 2548) นอกจากนี้ที่กล่าวมานี้ รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ยังระบุให้ พระมหากษัตริย์ ทรงกระทำผิดมิได้ ทรงถูก กล่าวหาหรือละเมิดมิได้ด้วย และตามบท บัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในสถานะ พระประมุขของชาติ

นอกจากนี้ บทบาทขององค์พระมหากษัตริย์ตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้นั้น นอกจากจะทรงปฏิบัติหรือใช้พระราชอำนาจทางการเมืองมากเกินไปกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้มิได้แล้ว ยังต้องทรงวางพระองค์เป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่พรรคการเมืองและไม่สนับสนุนนักการเมือง แต่นั่นมิได้หมายความว่าพระองค์จะต้องไม่ทรงเกี่ยวข้องกับใดๆ ในทางการเมือง ซึ่งนับเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ทั้งนี้เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น นับเป็นสถาบันทางการเมือง (Political Institution) หนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่อความมีเสถียรภาพ

ของระบบการเมือง (Political Stability)

อย่างไรก็ตามในฐานะองค์พระประมุขแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญได้มีการระบุไว้ อย่างชัดเจนให้พระมหากษัตริย์ยังทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่สำคัญ อาทิ

1. พระราชอำนาจทางการเมืองนิติบัญญัติ ในการทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดประชุม ทรงลงพระปรมาภิไธยในร่างกฎหมาย การยุบสภา ฯลฯ

2. พระราชอำนาจทางการเมืองบริหาร ในการที่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองต่างๆ

พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ ฯลฯ

นอกจากนี้ยังทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจพิเศษตามโบราณราชประเพณีที่สมควรนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ อีกสามประการ ซึ่งขอนำมากล่าวรวมเรียกว่า **"พระราชอำนาจเพื่อทรงอภิบาลการเมือง"** อันประกอบด้วย

พระราชอำนาจในการทรงตั้งเดือนการบริหารงานของรัฐบาลและข้าราชการ ทุกหมู่เหล่า พระราชอำนาจในการทรงมีพระบรมราชานุญาตให้คณะรัฐบาลเข้าปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขวิกฤติของประเทศ และพระราชอำนาจในการ

ทรงพระราชทานกำลังใจและคำแนะนำในการทำงานแก่รัฐบาลและข้าราชการ อย่างไรก็ตามการยกตัวอย่างในประเด็นทั้งสาม เป็นเรื่องที่จะต้องกระทำโดยความระมัดระวัง ผู้เขียนขอยกตัวอย่างกระแสพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานไว้ในโอกาสสำคัญต่างๆ กัน ซึ่งรองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ ได้ประมวลไว้มาเพื่อประกอบการอธิบายดังนี้

ประการแรก ทรงใช้เพื่อตั้งเดือนการ

บริหารงานของรัฐบาลและข้าราชการทุกหมู่เหล่า อาทิ เช่น ในวิกฤติการณ์พฤษภาทมิฬ ในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งความขัดแย้งมีท่าทีลุกลามและสื่อเค้าวางจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงให้แก่ประเทศชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น คือ พลเอก สุจินดา

คราประยูร และผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานกระแสพระราชดำรัสเพื่อเตือนสติ โดยทรงมีพระราชดำรัสว่า **(ธงทอง, อ้างแล้ว)**

"...ปัญหาวันนี้ไม่ใช่ปัญหาของการบัญญัติหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่ปัญหาทุกวันนี้คือความปลอดภัยและขวัญของประชาชน ซึ่งเดี๋ยวนี้ประชาชนทุกแห่งทุกหนมีแต่ความหวาดระแวงว่าจะเกิดอันตราย มีความหวาดระแวงประเทศชาติจะล่มจมโดยที่จะแก้ไขลำบาก

ตามข่าวที่ได้รับมาจากต่างประเทศ...แต่ว่าประเทศไทยนี้จะยังแก้ไขสถานการณ์ได้ แต่ว่ารู้สึกจะเป็นความคิดที่เป็นความคิดแบบหวังสูงไปหน่อย ถ้าหากว่าเราทำให้สถานการณ์อย่างสามวันที่ผ่านมาสิ้นสุดลงไปได้ ฉะนั้นขอให้ท่านโดยเฉพาะสองท่าน พลเอก สุจินดา และพลตรีจำลอง ช่วยกันคิดคือ หันหน้าเข้าหากัน ไม่ใช่เผชิญหน้ากัน เพราะว่าเป็นประเทศของเรา ไม่ใช่ประเทศของหนึ่งคนสองคน เป็นประเทศของทุกคน ต้องเข้าหากัน ไม่เผชิญหน้ากัน แก้ปัญหา เพราะว่าอันตรายมีอยู่ เวลาหลายคนเกิดความบ้าเลือด ปฏิบัติการรุนแรงต่อกัน มันล้มตัวลงทำก็ไม่ว่าดีกัน เพราะอะไร แล้วก็แก้ไขปัญหอะไรเพียงแต่ว่าจะต้องชนะ แล้วก็ใครจะชนะ ไม่มีทางชนะ อันตรายทั้งนั้น มีแต่แพ้คือ ต่างคนต่างแพ้ ผู้ที่เผชิญหน้าคือแพ้ แล้วก็แพ้ที่สุดคือประเทศชาติ ประชาชนจะเป็นประชาชนทั้งประเทศ ไม่ใช่ประชาชนเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ถ้าสมมุติว่ากรุงเทพมหานครเสียหาย ประเทศชาติก็เสียหายทั้งหมดแล้วจะมีประโยชน์อะไรที่จะทะนงตัวว่าชนะเวลาอยู่บนกองสิ่งปรักหักพัง"

ด้วยพระราชกระแสในครั้งนั้น ซึ่งได้มีการถ่ายทอดออกอากาศทั้งทางสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุ เหตุการณ์ความไม่สงบต่างๆ ได้กลับคืนสู่ภาวะปกติโดยทันที สื่อมวลชน

ต่างประเทศที่เข้ามาทำข่าวดังกล่าวต่างเผยแพร่ข่าวของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปทั่วโลก ยิ่งความปิติยินดีแก่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนไทยทุกหมู่เหล่าต่างมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านอย่างหาที่สุดไม่ได้ ในการที่พระองค์ทรงให้พระราชอำนาจในการอภิบาลประเทศไทยไว้ได้จากวิกฤติการณ์ทางการเมืองในอีกวาระหนึ่ง

ประการที่สอง ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้คณะรัฐบาลเข้าปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขวิกฤติของประเทศ อาทิเช่น ในเหตุการณ์วันมหาวิปโยค 14 ตุลาคม 2516 มีการปะทะกันระหว่างรัฐบาลทหารและขบวนการประชาชน ซึ่งนำโดยกลุ่มนิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในตอนเย็นวันเดียวกันนั้นทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งศาสตราจารย์สัญญาธรรมศักดิ์ องคมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งในช่วงนั้น นายกรัฐมนตรีคนใหม่มีความลำบากใจเป็นอย่างยิ่งในการคัดเลือกรัฐมนตรี และในโอกาสนั้นเอง ศาสตราจารย์ สัญญาได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระบารมีเป็นที่พึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้พระราชอำนาจในข้อนี้ตามวิถีทางธรรมเนียมประเพณีในระบอบประชาธิปไตยตั้งข้อความในบันทึกของ ฯพณฯ ศาสตราจารย์สัญญา ดังนี้ (ธงทอง, อ้างแล้ว)

"...เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ผู้เขียนเองในฐานะองคมนตรีคนหนึ่งได้เข้าไปรวมกับองคมนตรีท่านอื่นๆ ในสวนจิตรลดาตามแบบอย่างของธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งมีว่า ถ้ามีเหตุการณ์อันใดผิดปกติขึ้นในบ้านเมือง ให้องคมนตรีรวมอยู่ ณ ที่ใกล้ชิดพระยุคลบาทเพื่อว่าหากทรงมีพระประสงค์จะใช้สอยสั่งการประการใด จะได้เรียกตัวได้ทันทั่วทั้งที่ ขณะที่รวมกันฟังข่าวบ้านเมือง อยู่ที่กองมหาดเล็กก็มีผู้มาบอกว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จมาที่ห้องกระจกพระตำหนักจิตรลดาให้องคมนตรีไปอยู่ใกล้ๆ นั้น พอไปถึงก็มีข้าหลวงฝ่ายในท่านหนึ่งมาบอกว่า รัฐบาล (ในขณะนั้น) ลาออกแล้ว พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จไปออกโทรทัศน์ ณ สถานีชั่วคราวในบริเวณสวนจิตรลดา ให้ไปฟังกระแสพระราชดำรัส ซึ่งพระราชดำรัสนั้นคือพระราชดำรัสที่ทรงกล่าวถึงคำว่า "วันมหาวิปโยค" และทรงแต่งตั้งให้ผู้เขียน เป็นนายกรัฐมนตรี มีผู้มาบอกว่าโปรดเกล้าฯ ให้ผู้เขียนไปเฝ้าฯ ที่ห้องกระจกโดยทันที ผู้เขียนก็รีบไปเมื่อเข้าเฝ้าฯ ก็ได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้ผู้เขียนไปออกทีวีโดยเร็ว ให้สัญญากับประชาชนว่าจะจัดการให้มีรัฐธรรมนูญฉบับถาวรออกมาภายใน 6 เดือน และสัญญาจะให้มีการเลือกตั้งทั่วไปโดยเร็ว ขอให้ทุกฝ่ายและทุกคนระงับคว้นปืน คาวเลือด ขอให้สงบเดี๋ยวนี้ ผู้เขียนก็ไปออกโทรทัศน์ตาม

พระบรมราชโองการในคืนนั้นเอง ในการแต่งตั้งรัฐมนตรีชุดใหม่ ผู้เขียนปฏิบัติตามหลักวิชาเล่าเรียนมา คือเชิญคนดีมีฝีมือเข้าร่วมกันรับใช้บ้านเมือง โดยไม่เลือกพรรคเลือกพวก แต่ประการใด มีบางตำแหน่งเหมือนกันที่ผู้เขียนจนปัญญา คนที่ไปทาบทามเชิญ ท่านไม่รับก็ไม่ทราบว่าจะเชิญผู้ใดถึงจะดี ก็ตัดสินใจเข้าเฝ้าฯ พระยุคลบาทฟังพระบารมี กราบบังคมทูลระบายความหนักใจนั้นๆ พระองค์ท่านก็ทรงแนะหลักการและหลักวิชา และก็เลือกได้สมประสงค์"

ประการที่สาม ทรงใช้พระราชอำนาจในการพระราชทานกำลังใจและคำแนะนำในการทำงานแก่รัฐบาลและข้าราชการ ซึ่งพระองค์ทรงมีพระราชกระแสฯ อย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์มายาวนาน ดังเช่นพระบรมราโชวาทที่ได้ทรงพระราชทานแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบ CEO ดังมีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า (ประมวล, 2548)

"... ท่านจะต้องปกครอง **คำว่าปกครอง** นี้ก็หมายความว่าจัดการผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนมีความเรียบร้อย มีความสามารถที่จะดำเนินชีวิตอย่างดี เพื่อให้ดำเนินชีวิตอย่างนั้นจะต้องมีความรู้ในทั้งหลักวิชาต่างๆ... ทั้งวิชาการปกครองโดยหลักวิชาของรัฐศาสตร์ มีหลักวิชาของนิติศาสตร์ นอกจากนั้นก็

หลักวิชาของการทำมาหากิน และหลักวิชาทางเศรษฐศาสตร์ ก็แต่ละท่านหรือแต่ละคน ที่เป็นผู้มีความรู้ทำมาหากินได้ ทำมาหากินได้ หมายความว่าทำงานและได้ค่าตอบแทน แต่หากว่าท่านทำอยู่คนเดียว คือว่าในด้านหลักวิชาเหล่านี้จะต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ในด้านอื่น และด้านความรู้ที่สำคัญที่สุดก็คือ เกษตรศาสตร์... เศรษฐศาสตร์..."

"...ผู้ว่าฯ หมายความว่า **ว่าราชการ** ราชการก็เป็นการของราชา... ท่านจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด CEO เมื่อ CEO ตามที่เข้าใจเป็นผู้ที่สั่งการทำอะไรทำให้ได้ผล แต่เขาใช้ CEO เพราะนึกถึงการค้า ผู้ที่เป็น CEO จะทำเงินได้สร้างบริษัท แต่ผู้ว่าราชการจังหวัด CEO ไม่ใช่ทำเงินสร้างบริษัท ทำความเจริญสำหรับพื้นที่ ท้องที่ โดยเฉพาะประชาชนได้มีความก้าวหน้า มีกิน มีความสามารถที่จะทำมาหากินได้ อันนี้พูดอย่างนี้ท่านก็คงรู้สึกตัวว่าเป็น

โอวาทหนักเหมือนกันที่ท่านมีหน้าที่ที่จะทำให้
ประชากรในท้องที่มีความเจริญพอที่จะรวยขึ้น
ได้..."

หากกล่าวถึงพระราชอำนาจเพื่อ
ทรงอภิบาลการเมืองดังที่กล่าวมานี้ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
"องค์ในหลวงของพสกนิกรชาวไทย" ได้ทรงเป็น
แบบอย่างที่ดียิ่งในการคลี่คลายวิกฤติการณ์
ทางการเมืองไทย ที่เกิดขึ้นหลายต่อหลายครั้ง
ตลอดระยะเวลา กว่า 70 ปี ที่มีการสถาปนา
ระบอบประชาธิปไตยขึ้น การที่ทรงพระราช
อำนาจเช่นนี้ มีที่มาจากการที่พระมหากษัตริย์
เมื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ซึ่งเป็นการทรงใช้
พระราชอำนาจตามคำแนะนำของคณะรัฐบาล
ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ย่อมเป็นการสมควร
อย่างยิ่งที่จะให้พระองค์ทรงรับรู้ถึงวิธีการ และ
แนวทางการบริหารราชการแผ่นดินในพระ
ปรมาภิไธยด้วย ทั้งนี้เมื่อทรงทราบฝ่าละอองธุลี
พระบาทแล้ว ในฐานะขององค์พระประมุขที่
ทรงครองสิริราชสมบัติมาเป็นระยะเวลาอัน
ยาวนานทำให้ทรงมีพระอัจฉริยภาพและพระ
ปรีชาสามารถสูงยิ่งกว่าผู้นำทางการเมืองใดๆ
พระองค์ทรงมองเห็นแนวทางการบริหารราชการ
แผ่นดินเพื่อประโยชน์สุขของราษฎรอย่างทะลุ
ปรุโปร่ง ทรงพระราชทานคำเตือนได้ในกรณี
ที่ทรงเห็นว่าไม่สมควร และในทางตรงข้าม

หากทรงเห็นว่าเป็นการดำเนินงานอย่างถูกต้อง
เหมาะสมก็จะทรงสนับสนุน สิ่งสำคัญที่ทุกฝ่าย
จักต้องตระหนักไว้อย่างสำคัญก็คือ เมื่อพระองค์
ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งหรือพระบรม
ราชวินิจฉัยอย่างไรแล้ว นับเป็นการมีบังคับ
อย่างยิ่งผู้ที่รับพระราชกระแสจะเผยแพร่ หรือ
อัญเชิญพระราชกระแสนั้นสู่สาธารณชน หรือนำ
เอาพระราชกระแสมาแอบอ้าง เพื่อสนับสนุน
กิจการงานใดๆ หรือ เพื่อหวังประโยชน์ทาง
การเมืองอันเป็นประโยชน์ของตน โดยมีได้รับ
พระบรมราชานุญาตอย่างถูกต้อง

ในปีพุทธศักราช 2549 นับเป็นวโรกาส
ที่สำคัญยิ่งของพสกนิกรชาวไทย ด้วยพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช หรือที่
คนไทยทั่วประเทศถวายพระราชสมัญญานาม
แต่พระองค์ว่า "พ่อของแผ่นดิน" ทรงครอง
สิริราชสมบัติครบ 60 ปี ตลอดระยะเวลา
ที่ผ่านมาพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่

ทรงงานหนักที่สุดพระองค์หนึ่งของโลก ทำให้พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ ในประเด็นดังกล่าว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงรับสั่งถึงพระราชจริยวัตรในการทรงงานของในหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศ ซึ่งประมวล รุจนเสรี ได้นำมาเรียบเรียง และผู้เขียนขอนำมายกตัวอย่างไว้ ดังนี้ **(ประมวล, อ้างแล้ว)**

1. งานหลักของพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงกระทำอยู่ในเวลานี้คือ การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญเท่าที่จะทำได้
2. พระองค์ต้องทรงทราบเสียก่อนว่าพื้นที่พัฒนานั้นในด้านภูมิศาสตร์เป็นอย่างไร มีปัจจัยในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง
3. เวลาเสด็จไปที่ไหน จะทรงขับรถด้วยพระองค์เองหรือพอจะเสด็จพระราชดำเนินได้ ก็จะเสด็จพระราชดำเนินด้วยพระองค์เอง เพื่อทรงสัมผัสกับพื้นที่นั้นๆ เวลาเสด็จด้วยเฮลิคอปเตอร์ก็จะทรงถือโอกาสตรวจสอบและแก้ไขแผนที่ไปในตัว
4. นอกจากแผนที่ ทรงใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง
5. เวลาประทับในเฮลิคอปเตอร์พระ

ที่นั่ง จะทรงถ่ายภาพลงมาเป็นชุดหลายๆ ภาพต่อกัน ดัดสก็อตเทปติดกาวเข้าด้วยกันเป็นภาพถ่ายทางอากาศ ที่ใช้ในการพัฒนา

6. ทรงใช้ภาพถ่ายดาวเทียมอุตุนิยมวิทยาเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำและการเกษตร
7. ในการป้องกันน้ำท่วมแต่ละครั้ง จะทรงวางแผนพระราชดำริมาตั้งแต่ น้ำท่วมครั้งก่อน ทรงค้นแผนที่ตั้งแต่สมัยโบราณที่สุดเท่าที่จะหาได้ ทรงศึกษาว่ามีน้ำเข้า - ออกกรุงเทพฯ อย่างไร ทรงเสด็จนำเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ทอดพระเนตรพื้นที่น้ำท่วมจริง ทรงพิจารณาพื้นที่แต่ละแห่งโดยละเอียด
8. แนวคิดของพระองค์ก็คือ รวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาทำระบบข้อมูลโดยไม่มองข้างเดียว เช่นมองในด้านวิศวกรรมทางด้านน้ำอย่างเดียว สิ่งที่ทำให้เกิดน้ำท่วมนั้นมีหลายๆ ปัจจัย ตั้งแต่อุตุนิยมวิทยา... ระบบน้ำจากทางเหนือของประเทศไทย น้ำจากทะเล พระองค์ทรงถามทั้งฝ่ายอุทกศาสตร์ ฝ่ายอุตุนิยม ชลประทาน ฝ่ายการไฟฟ้า

แล้วเอารวมเป็นข้อมูล...

อย่างไรก็ดี สื่อมวลชนทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศต่างตั้งข้อสังเกตว่า

"...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง

พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นายกรัฐมนตรี ซึ่งอยู่ในฐานะของผู้นำรัฐบาลเข้าเฝ้าฯทูลละออง อสุลีพระบาท เพื่อกราบบังคมทูลรายงานและ

นอกจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช จะทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ที่ทรงงานหนักที่สุดพระองค์หนึ่งของโลกแล้ว พระองค์ยังทรงใช้พระราชอำนาจเพื่อทรง อภิบาลประเทศไทยไว้ได้จากวิกฤติการณ์ ทางการเมืองที่เกิดขึ้นหลายต่อหลายครั้งในการ แก้ไขวิกฤติการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ พระองค์ยังทรงพระราชทานคำแนะนำ ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่รัฐบาล และพสกนิกร ของพระองค์อย่างสม่ำเสมอ อาทิเช่น

ขอรับพระราชทานคำปรึกษาหารือทุกครั้งที่มี การขอพระราชทาน ในบางกรณีเมื่อพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริใดที่จะ พระราชทานรัฐบาล ก็อาจจะทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ราชเลขาธิการเชิญพระราช กระแสไปแจ้งให้นายกรัฐมนตรี หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รับทราบ ซึ่งนอกเหนือจากการเข้าเฝ้าฯทูลละออง อสุลีพระบาทอย่างเป็นทางการแล้ว นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี ก็ยังมีโอกาสเข้าเฝ้าฯ อย่าง ไม่เป็นทางการในหลายโอกาส อาทิ การเสด็จ

พระราชดำเนินไปในงานพระราชพิธีต่างๆ หรือในเวลาที่สุด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปในต่างจังหวัดเพื่อทรงเยี่ยมราษฎร และมักจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับพระราชทานเลี้ยงร่วมโต๊ะเสวยอยู่เสมอ ซึ่งในโอกาสต่างๆ เหล่านี้มักจะทรงได้รับคำกราบบังคมทูลรายงาน หรือพระราชทานคำปรึกษาหารือแก่นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีอยู่เสมอ และเนื่องจากพระราชอำนาจที่จะได้รับการกราบบังคมทูล และการปรึกษาในข้อนี้ โดยมากมักเป็นเรื่องทางราชการโดยตรง ระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับรัฐบาล อีกทั้งการตัดสินใจดำเนินการและความรับผิดชอบทางการเมืองทั้งปวงมีอาจอ้างถึงหรือกล่าวถึงพระบรมราชโองการ หรือพระบรมราชวินิจฉัยใดๆ ได้ ทั้งนี้ถือเป็นการรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งของคณะรัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวนายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการนั้น (คงทอง, อ่างแล้ว)"

ถ้าเราย้อนไปพิจารณาถึงหลักการของการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งมีการกล่าวถึงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ในการที่ทรงได้รับการกราบบังคมทูลและการปรึกษาจากรัฐบาลไว้จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในบทความนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงแสดงให้เห็นเป็นที่ปรากฏชัดแล้วว่า **พระราชอำนาจเพื่อทรงอภิบาลการเมืองนั้น นับเป็นพระราชอำนาจเฉพาะพระองค์ในฐานะพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่มีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้าอย่างยั่งยืน ที่สำคัญเป็นแนวทางการพัฒนา**

ที่ไม่หนีไปไกลห่างจากสังคมและวัฒนธรรม
ความเป็นไทย อีกทั้งเป็นแนวทางการพัฒนา
ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความพอเพียงอีกด้วย
พระองค์ทรงเปรียบประดุจพระผู้ก่อ ผู้เกื้อหล้า
เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวไทยและชาวต่างชาติ
ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองสิริราชสมบัติ

มาอย่างยาวนาน จึงมิเป็นการบังควรอย่างยิ่ง
ที่ใคร หรือองค์กรใด จะบังอาจก้าวล่วงเพื่อ
ทำลายในพระราชอำนาจ หรือแม้แต่แอบอ้าง
พระราชอำนาจเพื่อนำความ "รักพระเจ้าอยู่หัว"
มาใช้โดยมิได้คำนึงถึงจิตใจพลสกนิกรของ
พระองค์...

เอกสารอ้างอิง

เกนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, ท่านผู้หญิง. **ทำเป็นธรรม**. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ,2542.

ธงทอง จันทรางศุ. **พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ : บริษัทเอส.ซี.พริ้นท์แอนด์แพค จำกัด, 2548.

ประมวล รุจนเสรี. **พระราชอำนาจ**. กรุงเทพฯ : มปท. , 2548.

ยอดชาย ชูติกาโม. **สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง เอกสารโรเนียว** ประกอบการบรรยายรายวิชาการเมืองไทย.กรุงเทพฯ : ฝ่ายผลิตเอกสารศูนย์โฆทัย, 2548.

ราชบัณฑิตยสถาน. **ได้ร่มพระบารมี จักรีนฤพดินทร์ สยามินทราธิราช**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน พระบรมมหาราชวัง, 2547.

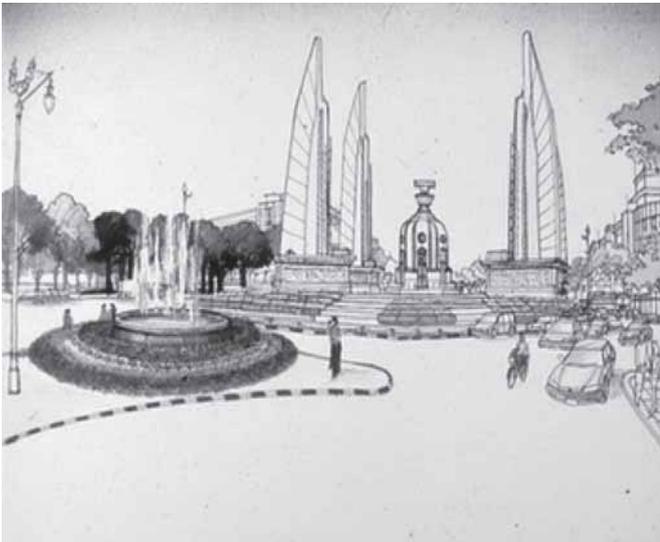
ทรรชนะในประเด็นสถาบันพระมหากษัตริย์ ในระบอบประชาธิปไตย

รองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ¹

ผมอยากจะขึ้นต้นด้วยอย่างนี้ครับ ผมว่า ในความจริงคงไม่มีใครอาจปฏิเสธได้ว่า ความดำรงอยู่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในประเทศไทยนั้น เป็นสถาบันที่มีความเป็นมายาวนานและมีอิทธิพล มีความเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคมไทยต่อเนื่องมาช้านานและแม้ในปัจจุบัน จุดที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญต้องพูดตามตำราเสียก่อนว่าคงต้องปักหมุดลงไปว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 เพราะว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองเชิงระบบและโครงสร้างจากระบอบ

สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จาก Absolute Monarchy มาเป็น Constitutional Monarchy จริงอยู่ถึงแม้ก่อนหน้านี้ อาจจะมีคำอธิบายเชิงวิชาการ หรือมีหลักฐานตามตำรา ไข่ว่าพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ นั้นจะทรงใช้พระราชอำนาจโดยลำพังตามอำเภอพระทัย โดยปราศจากขอบเขต หรือเครื่องกำกับดูแล เป็นต้นว่าเราเคยพูดกันถึงเรื่องทศพิธราชธรรม แต่ในความเป็นจริงที่โลกค่อยๆ เปลี่ยนไปใน

¹ เลขาธิการสภาการศึกษา บรรยายในการอภิปรายทางวิชาการ เรื่อง "ทลภกมิตกฏหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ" หัวข้อ : ทรรชนะในประเด็นสถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2552

รัชสมัยของรัชกาลที่ 4 ที่ 5 บทบาทของพระมหากษัตริย์นั้นก็ปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย แต่ถ้าเราปักหมุดลงไปในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งนับว่ามีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ทั้งในเชิงระบบและเชิงโครงสร้าง จากนั้นมาจนถึงปัจจุบันในเดือนมิถุนายนนี้ก็จะครบ 77 ปีเต็มแล้ว

ถามว่าบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในรอบ 77 ปีที่ผ่านมาเหมือนเดิม หรือเป็นสิ่งที่สติดอยู่กับที่หรือไม่ ครั้งหนึ่งนานมาแล้วหลายปีก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยพระราชทานสัมภาษณ์กับสื่อมวลชนต่างประเทศ เข้าใจว่าเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2522 สื่อที่เวลานั้นเข้าใจว่าจะเป็นบีบีซีนะครับ เป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์ของอังกฤษ ซึ่งมาขอทำสารคดี เรื่อง The Soul of the Nation ขอพระราชทานเชิญอ้างมาประโยคหนึ่งนะครับ โดยรับสั่งเป็นภาษาอังกฤษว่า "The Monarchy in this country has always been on the move." ผมแปลเป็นภาษาไทยด้วยปัญญาของผมเองว่า "สถาบันพระมหากษัตริย์ในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ"

ผมว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่อยากจะนำประเด็นในเมืองต้นว่า แม้ในระบอบประชาธิปไตยนั้นมีพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยของไทยเรามาสามพระองค์ ด้วยกันคือ รัชกาลที่ 7 รัชกาลที่ 8 และรัชกาลปัจจุบัน ถามว่าความคาดหวัง รัฐธรรมนูญที่ดี บทบาทหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ในแต่ละรัชกาลเหมือนกันหรือไม่ ตอบว่าไม่มีทางจะเหมือนกันได้เลย และแม้ในรัชกาลปัจจุบันซึ่งเป็นระยะเวลาที่จบจนถึงปัจจุบันก็ประมาณ

63 ปี ซึ่ง 63 จาก 77 ปีนั้น หักกลบเลข แล้วเป็นเวลาที่ยาวนานมากในระหว่างที่เราจะต้อง บอกว่าเป็นเวลาที่มิระบอบประชาธิปไตยอันทรงมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของบ้านเรา

แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเอง ถ้าหากว่าเราย้อนกลับไปดู และผมได้นำเสนอ ประเด็นไว้ในเอกสารงานวิทยานิพนธ์ของผมว่า "พระราชอำนาจ" ถ้าเราใช้คำกลางๆ หาก เรียกว่าเช่นนั้นก็แล้วกัน พระมหากษัตริย์ใน รัชกาลปัจจุบันนี้ ในช่วงต้นรัชกาลและในเวลา ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้มีความเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ ผมอาจกล่าวให้เห็นเป็นรูปธรรมว่า ในเวลาเมื่อแรกเสวยราชสมบัติและกลับมา

ประทับอยู่ในเมืองไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2494 - 2495 ก่อนผมเกิดด้วยซ้ำไป นายกรัฐมนตรีในเวลานั้นคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองสูงและดำรง อยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมานานปี

จากซ้าย... จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พล.ต.อ.เผ่า ศวิยานนท์ จอมพลพิน อุตชาดนิ

คงไม่ใช่เรื่อง แปลกถ้าเราจะสังเกต เห็นว่า พระราชอำนาจ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว หรือแม้พระราช

กรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม จับต้องได้ในช่วงนั้น พระราชกรณียกิจค่อนข้างจะเป็นไปตาม แบบแผนประเพณีที่จำกัดพอสมควรและ เป็นเรื่องที่รัฐบาลมีบทบาทอย่างเด่นชัด ในลักษณะของการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ

ต่อมาเมื่อผมเกิดและยังเป็นเด็ก ๆ อยู่ประมาณสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

ซึ่งเป็นผู้เข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารต่อจากจอมพล ป.พิบูลสงคราม ความใกล้ชิด ความผูกพันระหว่างฝ่ายบริหารกับสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นเกิดขึ้นอย่างชัดเจน และในเวลาต่อๆ มาเราอาจจะพูดในเชิงวิเคราะห์ได้ว่า พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงครองแผ่นดินมาเป็นเวลาช้านาน

คำว่า "บารมี" แต่ละคนก็อาจจะแปลความไปต่างๆ กัน แต่ผมขออนุญาตอาศัยตำรา ซึ่งมีความหมายในทางวิชาการ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในวิทยานิพนธ์ของพระองค์ท่านเองในเรื่อง "ทศบารมีในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท" ว่า

"บารมี" หมายถึง "อำนาจที่จะคุ้มครองผู้อื่นให้ปลอดภัยได้" อำนาจที่ว่ามีมาจากคุณความดีของพระมหากษัตริย์ ได้แก่ ทศพิธราชธรรมนั่นเอง เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงยึดมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรมก็จะเป็นที่เคารพยกย่องของประชาชน ทำให้อำนาจนี้เป็นที่เกรงกลัวของคนพาลและเป็นที่ยิ่งของคนอื่นได้ ผมจะบอกว่าในช่วงต้นรัชกาล พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น เมื่อเปรียบกับพระบารมีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทีเดียว แม้ในรัชกาลปัจจุบันก็มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

ส่วนบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย เราคาดหวังว่าเราจะเห็นอะไรบ้าง สำหรับทรรศนะของผมเพื่อง่ายต่อความเข้าใจในที่ประชุมแห่งนี้ มีอยู่สองส่วนด้วยกันคือ หนึ่ง พระราชอำนาจที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญ หรือสิ่งที่จับต้องได้ เป็นต้นว่าพระราชอำนาจที่จะอภัยโทษ พระราชอำนาจที่จะยับยั้งร่างกฎหมายเหล่านี้เป็นที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแล้ว แต่มีพระราชอำนาจอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นไปโดยจารีตประเพณี ในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งตามตำราก็กล่าวกันว่า เราอาศัยต้นทางมาจากอังกฤษ

แต่สำหรับเมืองไทยเราแล้วคงไม่จำเป็นต้องเป็นอังกฤษมากจนถึงแบบกินขนมปัง กินน้ำชาทุกวัน เราควรจะต้องมาปรับเข้ากับบริบทของสังคมไทย พระราชอำนาจในส่วนนี้เราเรียกกลางๆ ว่า พระราชอำนาจในฐานะที่ทรงได้รับคำปรึกษาและทรงแนะนำตักเตือนรัฐบาลรัฐธรรมนูญไม่เคย เขียนที่ใดเลยว่ามีพระราชอำนาจอย่างนี้ ไม่เหมือนกับเรื่องอภัยโทษ ไม่เหมือนกับเรื่องยับยั้งร่างกฎหมายซึ่งเขียนไว้ชัด แต่พระราชอำนาจที่ถือว่าเป็นเรื่องประเพณีอย่างนี้เป็นคำอธิบายทางทฤษฎี แม้ในหนังสือวิทยานิพนธ์ของผม ก็เขียนเสนอว่า ได้ปรากฏเช่นนี้จริงๆ อยู่ในเมืองไทย

ดังนั้นการอภิปรายต่อจากนี้ไป ผมจะขออนุญาตแยกประเด็นที่ผมจะนำเสนอออกเป็นสองส่วน คือ พระราชอำนาจตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่ง และพระราชอำนาจที่เป็นเรื่องของจารีตประเพณีในลักษณะที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาในประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอีกอย่างหนึ่ง จะพูดถึงเรื่องพระราชอำนาจตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเสียก่อน เราจะพบว่าพระราชอำนาจตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่ ทรงใช้พระราชอำนาจนั้นไม่ได้ตามพระราชอัธยาศัย แต่ใช้ตามที่ผู้กราบบังคมทูลแนะนำ เช่น ถึงแม้จะบอกว่าจะบอกว่าจะพระมหากษัตริย์มีพระราช

อำนาจที่จะทรงตราบทกฎหมาย แต่จริงๆ แล้วกฎหมายนั้นก็ต้องตอบว่ามีได้ทรงเขียนเอง แต่เป็นเรื่องที่คนอื่นเขาเขียนมาโดยคำแนะนำหรือยินยอมของรัฐสภา พระราชอำนาจที่จะทรงใช้ตามพระราชอัธยาศัยจริงๆ ในรัฐธรรมนูญนั้น จริงๆ จะมีค่อนข้างจำกัดมาก เช่น เรื่องการแต่งตั้งข้าราชการนั้น ใครจะป็นอธิบดี ใครจะเป็นปลัดกระทรวง โดยกฎหมายต้องทรงลงพระปรมาภิไธย หรือใครจะเป็นนายพล เลื่อนยศทหารก็ต้องว่ากัน โดยทรงลงพระปรมาภิไธย แต่ที่จะทรงแต่งตั้งตามพระราชอัธยาศัยจริงๆ รัฐธรรมนูญก็กำหนดรับรองไว้ในกลุ่มที่เป็นข้าราชการส่วนพระองค์เท่านั้น คือบรรดาข้าราชการสำนักและเหล่าสมุหราชองครักษ์ เพราะฉะนั้นส่วนใหญ่แล้วก็จะเป็นเรื่องที่พระองค์ทรงแต่งตั้งตามที่มีผู้กราบบังคมทูลแนะนำ รวมทั้งการตรากฎหมาย เช่นกัน

แต่ถ้าจะพูดถึงเรื่องว่า อำนาจตามรัฐธรรมนูญทั้งหมดเป็นเรื่องที่ต้องกราบบังคมทูลแนะนำหรือไม่ ก็คงไม่ใช่ทั้งหมด เมื่อสักครู่กล่าวถึงเรื่องแต่งตั้งคนนั้น แต่งตั้งตามพระราชอัธยาศัยได้ ในขณะที่เรื่องของการตรากฎหมาย เวลาทรงยับยั้งร่างกฎหมาย ก็คงแปลกมาก ถ้าจะให้ทรงยับยั้งหรือกราบบังคมทูลตามคำแนะนำของรัฐบาล จึงเป็นกรณีที่ทรงยับยั้งด้วยพระองค์เอง เพราะฉะนั้นพระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญ แม้ส่วนใหญ่จะทำตามที่คนอื่น

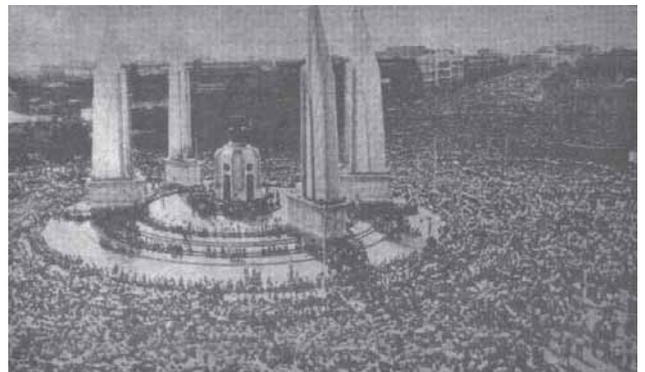
กราบบังคมทูลแนะนำ แต่ก็มีส่วนที่ทรงใช้พระราชอำนาจด้วยพระองค์เอง การใช้อำนาจด้วยพระองค์เองนี้ จึงเป็นเรื่องที่น่าพิจารณาศึกษาว่ามีกรณีเช่นใดบ้างที่น่าสนใจ

นิติบัญญัติแห่งชาติ ส่วนสมาชิกแห่งชาตินั้นที่มาเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่น่าสนใจ เพราะเหตุในช่วงเวลา 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นั้น มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในบ้านเรามีช่องว่างของอำนาจเกิดขึ้น เพราะรัฐบาลทหารที่อยู่ในอำนาจหน้าที่มานานปีนั้นก็หายไปจากตำแหน่งหน้าที่โดยฉับพลัน สถานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่ในเวลานั้นก็ทยอยกันลาออก การตั้งใหม่ก็อาจกล่าวได้ว่า

ผมขออนุญาตยกตัวอย่างเรื่องหนึ่ง คือ เมื่อปี พ.ศ. 2517 หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ในเวลานั้นมีการเปลี่ยนแปลงสำคัญทางการเมือง มีการตั้งสภานิติบัญญัติ

แห่งชาติขึ้นเป็นชุดใหม่ หลังจากชุดที่จอมพลถนอมได้แต่งตั้งไว้ทยอยกันลาออก สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ได้ตั้งไว้นี้อาจจะเรียกโดยลำลองว่า "สภาสนามม้า" เพราะว่าเลือกกันมาจากสมาชิกสมาชิกแห่งชาติ ประกอบเข้ากันเป็นสภา

นายกฯ พระราชทานในภาษาความเข้าใจของคนทั่วๆ ไปก็เกิดขึ้นในครั้งนั้น แต่โดยมิติทางกฎหมายแล้ว วันที่แต่งตั้งอาจารย์สัญญาธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น มีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการคือ คุณทวีบุญยเกตุ ซึ่งวันนั้นเป็นประธาน หรือรอง

ประธานสภา
นิติบัญญัติแห่ง
ชาติ ซึ่งทำหน้าที่
อยู่ในขณะนั้น
เพราะฉะนั้นใน
ความเข้าใจของ
สาธารณชน แม้จะ
ทรงเลือกนายกฯ
สัญญา ธรรมศักดิ์
ด้วยพระองค์เอง

แต่ว่า protocol หรือ procedure คือ การทำให้
ถูกต้องตามกระบวนการ ก็ได้มีการดำเนินการ
ในส่วนนั้นโดยไม่คลาดเคลื่อน

สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่เกิดขึ้นโดย
สมัชชาแห่งชาติ ซึ่งก็เป็นสมัชชาแห่งชาติ
ที่ทรงตั้งโดยที่มีการลงนามรับสนองพระบรม
ราชโองการ โดยนายกรัฐมนตรีในวันนั้น คือ
อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ และให้สมัชชาแห่ง
ชาตินี้เลือกกันเองเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ
แห่งชาติ ประเด็นที่เป็นหัวใจของเรื่องนี้
เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกิดก่อนท่านทั้งหลายใน
ที่นี้เกิดก็คือ ในวันนั้นเราพูดกันถึงเรื่องสภาของ
ประเทศไทยในวันข้างหน้าว่าควรจะมีกี่สภา
ซึ่งมีคนบอกว่าอย่างน้อยก็ต้องสองสภาคือ
สภาผู้แทนฯ กับวุฒิสภา สภาผู้แทนอย่างน้อย
ก็ต้องเลือกตั้งแน่ แต่วุฒิสภามาอย่างไร

วุฒิสภาแต่เดิมก่อนหน้าปี พ.ศ. 2517 นายก
รัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
และทางปฏิบัตินายกฯ ก็เลือกสมัครพรรค
พวกเข้ามาเป็นกลุ่มคน ซึ่งประกอบเข้ากันเป็น
สมาชิกวุฒิสภา เราอาจจะเข็ดที่หลายสมัย
ที่ผ่านมา จอมพลหลายท่านก็แต่งตั้งวุฒิสมาชิก
ที่เป็นเครื่องค้ำประกันทางการเมืองมากกว่า
ที่จะเป็นเครื่องรองกฎหมายของประเทศ
หรือเป็นสติปัญญาของบ้านเมือง

สภานิติบัญญัติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2517
ก็เลยออกแบบวุฒิสภาให้ประธานองคมนตรี
เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ
แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยความหวังว่าสมาชิก
วุฒิสภาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งนั้น
จะอยู่ในฐานะที่เป็นกลางในทางการเมือง ร่าง
รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ผ่านและได้ถวายขึ้นไปเพื่อ
ทรงลงพระปรมาภิไธย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงยับยั้งร่างกฎหมายฉบับนั้น
ผมอนุมานน่าจะเพราะเหตุว่าคนคาดหวังว่า
จะมีการเลือกตั้งขึ้นในเร็ววัน ถ้าต้องย้อนกลับไป
ทำใหม่คงใช้เวลาพอสมควร ทรงลงพระ
ปรมาภิไธยพระราชทาน พร้อมทั้งมีกระแส
พระราชดำรัสขึ้นมาด้วยว่า "ที่ให้สมาชิกวุฒิสภา
ทรงแต่งตั้งโดยที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้รับ
สนองพระบรมราชโองการนั้น ไม่ทรงเห็นด้วย"
นานๆ จะเกิดขึ้นสักครั้งหนึ่งที่จะมีพระราช

กระแสนี้ชัดเจนต่อสาธารณะว่า ทรงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในประเด็นทางการเมืองโดยทรงอธิบายว่า เนื่องจากทรงแต่งตั้งประธานองคมนตรีตามพระราชอัธยาศัย ถ้าให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภานั้นจะต้องไปทำความเห็นทางการเมือง มีบทบาททางการเมือง ในทางการเมือง เป็นธรรมชาติที่จะมีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เป็นปกติ ไม่มีที่จะเป็นเอกฉันท์ สมานฉันท์กันทั้งประเทศในทุกประเด็น ถ้าสักวันหนึ่งหากสมาชิกวุฒิสภาไปทำอะไรไปแล้ว และมีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยก็อาจกล่าวหาว่าสมาชิกวุฒิสภาคนนี้ไม่ดี และก็อาจสาวต่อไปถึงบุคคลที่แต่งตั้งได้ว่าใครแต่งตั้งมากก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ก็จะไปต่อถึงประธานองคมนตรี เมื่อทรงแต่งตั้งประธานองคมนตรีตามพระราชอัธยาศัย เรื่องมันจะยุ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ

นอกจากนี้ ทรงอธิบายไว้ด้วยว่า หลักที่ถือกันมาในระบอบประชาธิปไตยว่า "The King can do no wrong" คือ พระมหากษัตริย์ทรงกระทำผิดมิได้ หรือพระมหากษัตริย์ไม่ทรงกระทำความผิดนั้น ก็เพราะว่าจะต้องดูแลในเรื่องเหล่านี้ว่าจะต้องมีคนกระทำแทนพระองค์ท่าน แต่ในส่วนที่พระองค์ท่านทำจะต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง คือมีเครื่องกำกับอย่างยิ่ง สุดท้ายก็ทรง

ลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญฉบับนั้น และพระราชทานมา และต่อมาสภานิติบัญญัติแห่งชาตินั้นเองก็ได้แก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้เปลี่ยนเป็น นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการและใช้บังคับมาอีกหลายปีจนกระทั่งในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 จึงเปลี่ยนเป็นให้มีวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าพระราชอำนาจที่อยู่ในรัฐธรรมนูญนั้น ส่วนที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ทรงใช้อย่างระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งและท่านทั้งหลายที่อยู่ในแวดวงทางการเมืองก็พึงต้องเข้าใจด้วยว่า ส่วนใดที่เป็นเรื่องของแบบแผนที่ผู้อื่นถวายคำแนะนำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชอำนาจที่จำกัดมากในเรื่องนั้น เฉพาะบางส่วนที่เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยเท่านั้นที่ทรงทำได้ตามลำพัง การตัดสินใจพระราชหฤทัยส่วนพระองค์ในส่วนนี้จะมีวิถยานิพนธ์หลาย ๆ เรื่อง ส่วนของผมเป็นเรื่องพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญนานมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 หลังจากนั้นต่อมาก็มีวิถยานิพนธ์อีกหลาย ๆ เรื่องที่ช่วยเติมเต็ม ส่วนของผมถือเป็นการปูพื้น เสมือนเป็นวิชาพื้นฐานคือ เล่าไปก่อน ต่อไปค่อยเป็นวิชาเลือก วิชาเฉพาะที่มีคนทำต่อ ๆ มาอีกหลาย ๆ

เรื่อง ท่านที่สนใจไปสืบค้นได้ มีบางท่านทำเรื่องพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ พระราชอำนาจในการยับยั้งร่างกฎหมาย ฯลฯ

อีกส่วนหนึ่งคือ พระราชอำนาจที่จะพระราชทานคำแนะนำ ดักเตือนรัฐบาล ที่อาจต้องกราบบังคมทูลเพื่อปรึกษาหารือ ในส่วนนี้ตำราต่างๆ ทั้งหลายก็ได้กล่าวไว้ตรงกันว่า เป็นพระราชอำนาจที่เป็นไปโดยประเพณีในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบ้านเรา และในสากลก็มีการปฏิบัติกันอยู่ในทางตำรา อาจแยกได้เป็นสามอย่างคือ พระราชอำนาจที่ทรงรับการปรึกษาหารือจากรัฐบาล (The right to be consulted) พระราชอำนาจที่จะทรงให้กำลังใจสนับสนุนรัฐบาล (The right to encourage) และประการสุดท้าย คือ พระราชอำนาจที่จะทรงดักเตือน (The right to warn) แต่ทั้งหมดนี้รวมรวบยอดเรียกว่า พระราชอำนาจที่จะได้รับการกราบบังคมทูลและการปรึกษา (The right to be informed and the right to be consulted)

ความยาก หรือที่ต้องระมัดระวังสำหรับเรื่องนี้ก็คือว่า รัฐบาลนั้นอยู่ในฐานะซึ่งอาจจะได้รับคำติชมจากประชาชนเป็นปกติวิสัย รัฐบาลไหนมีแต่คนชมก็คงต้องเหาะเหินเดินอากาศได้ ซึ่งก็คงเป็นไปได้แน่นอน เพราะ

ฉะนั้นการที่รัฐบาลจะกราบบังคมทูล หรือขอคำปรึกษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ จึงเป็นเรื่องที่รัฐบาลต้องถือเป็นการภายในระหว่างรัฐบาลกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทุกรัฐบาลก็ไม่พึง หรือควรที่จะกระทำหรือสื่อความหมายใดๆ ให้เข้าใจได้ว่าการตัดสินใจทางการเมืองที่ล่อแหลมต่อการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งหลายนั้นมีความเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะจะทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกวิจารณ์ฟุ้งไปกับรัฐบาลด้วย แต่น่าแปลกที่หลายๆ ครั้งในบ้านเรา ผมไม่จำกัดว่าเป็นในยุคใดสมัยใดท่านที่อายุไล่ๆ กับผม เวลาที่รัฐบาลทำความดีความชอบ ในสายตารัฐบาลก็จะบอกว่ารัฐบาลภายใต้การนำของนายนั้นพลเอกนี้ แต่พอทำท่าล่อแหลมๆ จวนจะถูกคนด่า ก็จะบอกว่ารัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันนี้ก็เป็นการไม่เป็นธรรมอย่างยิ่งต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ คือพอจะได้ดีก็ฉันทัดฉันท่า แต่เวลาจวนเจียนจะไปไม่ไป เหล็กก็เป็นรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกทีไป

และหลายๆ ครั้ง การปรึกษาหารือ การขอพระราชทานพระราชดำริ พระราชวินิจฉัยนั้น มีมาโดยตลอด แต่ถือว่าเป็นเรื่องที่เป็นการภายใน รัฐบาลไม่อยู่ในฐานะที่จะมาบอกหรือส่งสัญญาณ ไม่ว่าโดยปริยาย หรือโดยตรงว่า

เรื่องนี้รับมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผมว่าเรื่องนี้เป็นธรรมชาติของรัฐบาลคือ รัฐบาลต้องทำเช่นนี้ ยิ่งในเวลาที่ล่วงผ่านไปรษกาล ปัจจุบันจะพบว่า พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและประสบการณ์ทางการเมืองของพระองค์ท่านนั้นเพิ่มพูนขึ้นตามวันเวลา เมื่อเริ่มต้นรัชกาล นายกรัฐมนตรีในเวลานั้น แก้พระราชทานเมืองและมีประสบการณ์มา ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง

แต่มาถึงวันนี้จะพบว่า มีนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่ร้อยละเก้าสิบเก้าที่ เคยเข้าถวาย สัตย์ปฏิญาณเฉพาะพระพักตร์ ทรงลงพระปรมาภิไธยในกฎหมายไทยมาแล้วไม่รู้กี่ร้อย กี่พันฉบับ เพราะฉะนั้นประสบการณ์ในการ ทำหน้าที่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันนี้มีอย่างเต็มเปี่ยม แต่รัฐบาล ทุกรัฐบาลนั้นต้องระวังว่ารัฐบาลทุกรัฐบาลนั้น มีทั้งคนชอบและชัง อย่าหวังพึ่งพิงพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะจะทำให้ความชอบ ความชังนั้นพลอยเปื้อนไปถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วย หรือไม่เฉพาะแต่รัฐบาล แม้ ราชการฝ่ายประจำทั้งหลายในฐานะที่เป็น องค์ดาบของฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ หรือ ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือกระทั่งคนไทยทั้งหมด อาจจะต้องช่วยกันคิดในประเด็นเหล่านี้ด้วยว่า ทำอย่างไรหากเราเห็นประจักษ์ตระหนักเห็นว่า

สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ทรงคุณค่าและมีความหมายอย่างยิ่งสำหรับการเป็น ศูนย์รวมสำหรับความเป็นชาติของเรา ก็ต้อง ประดิษฐานสถาบันพระมหากษัตริย์ให้อยู่ในที่ อันสมควรที่เป็นที่เคารพสักการะและหลีกเลี่ยง จากมลทินมัวหมองทั้งปวง นั่นคือสิ่งที่ผมอยาก จะขออนุญาตให้ความเห็นในขั้นต้นเอาไว้ ขอบคุณครับ

คำถาม : ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นไปได้หรือไม่ที่จะให้สำนักราชเลขาธิการ ในฐานะที่เป็นผู้รับใช้สถาบันโดยตรงเป็นผู้ฟ้องคดีตามมาตรา 112 แม้จะมีจารีตกล่าวไว้ว่า กษัตริย์ย่อมจะไม่ฟ้องราษฎรของตนเอง ด้วยบทกฎหมายเองมีความชัดเจนเพียงพอแล้วหรือไม่

ในรอบนี้ ผมขออนุญาตแสดงความเห็นต่อ นะครับ มีสองสามประเด็นที่ต้อง การปรารภในที่ประชุมแห่งนี้ เบื้องต้นก็คือ แม้คำว่า "กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ" นี้เป็นภาษาพูดที่เราพูดกันอยู่ และทำให้ ความเข้าใจในเรื่องนี้อาจจะพว่มาวและไม่ตรงกับ ด้วยบทกฎหมายที่มีอยู่จริง ความเข้าใจนั้นทำให้ มีขอบเขตของกฎหมายในระดับครอบจักรวาล เกินกว่าที่มีอยู่จริง ในด้วยมาตรา 112 ที่ เราพูดกันอยู่หลายท่านก็ได้บอกไปแล้วว่ายืน อยู่บนองค์ประกอบทางกฎหมายคือ ผู้ใด

หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย เป็นการแสดงการกระทำสามอย่างนี้ นั่นคือ หมิ่นประมาท ดูหมิ่น แสดงความอาฆาตมาดร้าย และสำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบ คือ พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในส่วนผู้ได้รับผลกระทบนั้นชัดเจน

แต่ผมอาจจะมีความเห็นทางกฎหมายว่า คำว่า "หมิ่นประมาท" ที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 112 กับคำว่าหมิ่นประมาทที่ปรากฏอยู่ในมาตราอื่นใดก็แล้วแต่ในประมวลกฎหมายอาญามีความหมายเหมือนกัน ไม่มีทางที่ในหลักกฎหมายคำว่าหมิ่นประมาทในมาตรา 112 จะมีความหมายแตกต่างไปจากคำว่าหมิ่นประมาททั่วไปในมาตราอื่นๆ เพราะฉะนั้นจะเป็นหมิ่นประมาทในมาตรา 326 ก็ต้องแปลเหมือนกัน คือ "ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่จะทำให้ผู้นั้นเสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง" ก็ต้องไปไล่คำว่า หมิ่นประมาท และดูหมิ่นในมาตรา 112 ว่ามันตรงกับคำว่าหมิ่นประมาท หรือดูหมิ่นในมาตราอื่นๆ แล้ว คำว่า "หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ" ทำให้สิ่งเหล่านี้ถูกมองแตกต่างจากความเป็นจริงที่มีอยู่ในตัวบทกฎหมาย เราดูครอบคลุมกว้างขวางกว่าในบทบัญญัติของกฎหมายที่แท้จริง ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ในส่วนของมาตรา 326 ก็คือการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของคน ไม่ให้ถูกคนที่กล่าวหรือพูดจาทำให้เสียหาย แสดงความคิด ความเห็นทำให้เขาเสียหาย เราจะพบว่าแท้ที่จริงฐานในเรื่องหมิ่นประมาท ถ้าเรารับความคิดหลักว่ามาตรา 326 ยังดำรงอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท เรื่องของโทษที่เพิ่มขึ้น หรืออาจกล่าวว่าเป็นเหตุเพิ่มโทษ ถ้าเช่นนั้น หมิ่นประมาท หรือดูหมิ่นเจ้าพนักงาน ควรได้รับโทษเพิ่มขึ้นหรือไม่ ผมว่าสังคมไทยยังไม่เคยอภิปรายในส่วนนี้เลย เจ้าพนักงานที่ทำตามหน้าที่ ที่เวลาเราเรียนความผิดต่อเจ้าพนักงานในประมวลกฎหมายอาญา ถ้าเป็นนักเรียนกฎหมาย เราจะเรียนกันเยอะมากเลยในความผิดฐานดูหมิ่น หมิ่นประมาทเจ้าพนักงานมีตัวอย่างมากมาย

ถ้าเรารับว่าหมิ่นประมาททั่วไปมาตรา 326 มีอยู่ในกฎหมายของเราเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ คุ้มครองพื้นที่ส่วนตัวของใครบางคน เหตุฉกรรจ์มีได้สำหรับเจ้าพนักงานเมื่อสักครู๋ท่านอาจารย์ทองใบ พูดถึงราชทูตที่มาสู่พระราชสำนัก เราก็มีเหตุฉกรรจ์เช่นกันที่จริงแล้วเรากำลังตั้งคำถามว่า เหตุฉกรรจ์ตามกฎหมายหมิ่นประมาทคนมีอะไรบ้างหรือเปล่า คำถามที่แท้มันควรอยู่ตรงไหน และถ้าเรายอมรับว่ามีเหตุฉกรรจ์ได้ ผมว่าความผิดตาม

มาตรา 112 ก็เป็นเหตุจรรยาได้ สิ่งที่ผมอยาก
จะขีดเส้นใต้คำพูดผมคือ คำว่า "หมิ่นพระบรม
เดชานุภาพ" ทำให้ทุกคนเข้าใจอะไรผิดไปมาก
เกินกว่าที่มีบทกฎหมายอยู่ เป็นความรู้สึก
ไม่พอใจ หรือไม่เหมาะสมจนอาจเหมาว่า
ผิดหมด และก็ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย
ในเรื่องนี้มีปัญหา เพราะเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน
เจ้าพนักงานสอบสวนเพื่อความปลอดภัย
ก็สั่งฟ้องไว้ก่อน อัยการเพื่อความปลอดภัย
ก็สั่งฟ้องไว้ก่อน และถ้าศาลท่านคิดถึงหลักความ
ปลอดภัยมันก็จะยุ่ง

ด้วยความเคารพ ผมไม่เห็นว่าย้อยค่า
ในตัวบทกฎหมายมีปัญหา ย้อยค่าในกฎหมาย
และหลักการผมคิดว่าเดินได้และอยู่มาหลาย
สิบปีแล้ว สิ่งที่มีปัญหาคือ ภาคปฏิบัติของสังคม
ไทยโดยรวม ในเวลาที่ใช้ความเข้าใจของเรา
เองแตกต่างไปจากสิ่งที่มีอยู่ในกฎหมาย และ
เป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนทำให้คนรู้สึก
ต้องเอาตัวรอดก่อน แต่ผลสะท้อนกลับก็คือ
ความเดือดร้อนหรือกระทบไปถึงสถาบัน
พระมหากษัตริย์เองถ้าเราใช้กฎหมายโยงกว้าง
อย่างนี้ กลับมีผลสะท้อนกลับไปในเชิงที่ไม่
เป็นประโยชน์ต่อบทบาทการดำรงอยู่ของสถาบัน
พระมหากษัตริย์

คำถามของท่านอาจารย์ที่ถามว่า
หากเราจะปรับปรุงกระบวนการ ต่อไปนี้ก็ต้อง

เข้มงวดกวดขันในเรื่องการดำเนินการในส่วนนี้
ให้เข้มงวด หรือมีช่องทางที่มีความรอบคอบ
มากยิ่งขึ้น แต่จะให้ราชเลขาธิการหรือเลขาธิการ
พระราชวังเป็นผู้ฟ้องคดีเท่านั้น ด้วยความ
เคารพ เวลานั้นกฎหมายพูดว่า "ด้วยความ
เคารพ" แปลว่าต่อไปนี้จะไม่เห็นด้วย ผมรู้สึกว่า
เป็นการทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ หรือ
พระมหากษัตริย์เองนั้นอยู่ในฐานะเป็นคู่คดีเลย
เสมือนลงมาสู่สังเวียนชกกับคนกล่าวหาหรือ
ถูกฟ้องร้องโดยตรง ผมยังคิดอะไรไม่ออก
แต่สำหรับทางเลือกนี้ผมรู้สึกว่า เป็นสิ่งซึ่ง
อันตรายยิ่ง หรือแม้กระทั่งให้คนอื่นฟ้องแล้ว
ไปขอความเห็นชอบจากราชเลขาธิการก่อน
ก็ยิ่งแปลกเข้าไปใหญ่ ก็คงไม่ได้

จริงอยู่ที่ผมไม่ได้เป็นทนายว่าต่าง
แก้ต่างหลายๆ คดี อย่างท่านทองใบ ทองเปาด์
แต่บางทีก็มีคนมาถาม หรือขอความเห็นบ้าง
ถ้าเราเข้าไปไกลสุดโต่ง มันจะมีเรื่องแปลกๆ
เกิดขึ้น นานมาแล้วสมัยผมอยู่คณะนิติศาสตร์
มีคนมาถามว่า สมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์
ทะเลาะกัน เรื่องการบริหารไม่ดีขึ้นแหละ สุดท้าย
ก็มีคนมาฟ้องมาตรา 112 ผมชี้แจงว่าไม่เกี่ยว
การบริหารสมาคมที่ว่ามานั้นมันเป็นเรื่องของ
กรรมการ "สมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์"
มิได้แปลว่าท่านไปรู้เห็นเป็นใจในการบริหาร
สมาคมด้วย สมาคมจะดีหรือไม่ก็เป็นเรื่อง

ของสมาคม ที่กล่าวมาก็เป็นทรศนะของ
ผมที่อยากจะเรียนความเห็นเบื้องต้นของผม
ในขั้นนี้และอาจจะเป็นประเด็นที่ท่านทั้งหลาย
จะอภิปรายต่อไป

ผมเห็นว่าด้วยทกฏหมายนั้นไม่เป็น
ปัญหา เพราะหากถ้าเราปรับมาตรา 326 ได้
รับดูหมิ่นเจ้าพนักงาน หมิ่นประมาทเจ้า
พนักงานได้ หรือดูหมิ่นราชทูตทั้งหลายมาสู่
ราชสำนักได้ สิ่งเหล่านี้ก็มีได้ต่างกัน สิ่งต่าง
และเป็นปัญหาคือ ภาคปฏิบัติที่อ่านความ
เข้าใจของสังคม ซึ่งนำเอาข้อหานี้ไปใช้
กันในลักษณะที่ครอบจักรวาลและเกิดผลกระทบ
ข้างเคียงอย่างที่เรารู้เห็นอยู่ทุกวันนี้ ถ้าสังคมไทย
จะช่วยกันคิด และขออนุญาตเรียนอย่างตรงๆ
ว่าที่ผมรับเชิญมาพูดในวันนี้ ก็มุ่งหมายจะมาพูด
ประโยชน์กับที่ประชุมแห่งนี้ แต่หลายคนก็รู้สึก
อึดใจที่ผมมาเพราะเขาบอกว่าปลอดภัย
หลายท่านว่าเช่นนั้น แต่ด้วยเหตุใดผมก็ไม่ทราบ
แต่ผมเรียนว่านี่คือความเห็นโดยสุจริต และผม
เชื่อว่าคนไทย คงจะไม่มีผู้ใดมีความชอบธรรม
พอที่จะกล่าวอ้างว่าใครจงรักภักดีมากหรือน้อย
กว่ากัน ขึ้นชื่อว่าเป็นคนไทยแล้ว ผมมีสมมติฐาน
ของผมว่าความจงรักภักดีมีอยู่เต็มหัวใจด้วยกันทุกคน

คำถาม : องค์กรที่เป็นองค์กรทำหน้าที่แทน

**พระมหากษัตริย์ฟ้องร้องประชาชน เท่ากับว่า
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นคู่คดีแล้ว อยากทราบ
ว่ากรณีสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งท่านเห็นอย่างไรในเรื่องนี้
และสำนักราชเลขาฯ จะฟ้องคดีหมิ่นได้หรือไม่
และหากถ้ากำหนดให้ผู้เสียหายคดีมาตรา 112
ต้องมีผู้อื่นมาฟ้องแทน เช่นอาจจะทำให้
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
มาฟ้องแทนในมาตรานี้ได้หรือไม่**

ผมเห็นว่าในทางกฎหมายแล้ว ความ
เห็นผมแยกกฎหมายแพ่งกับกฎหมายอาญา
ว่ามีผลกระทบในทางคดีนั้นแตกต่างกันพอสมควร
คดีอาญานั้นเป็นเรื่องของการที่กระทบต่อเสรีภาพ
ในชีวิตร่างกาย ผลของคดีอาญานั้นคือ จะต้อง
สูญเสียสิทธิเสรีภาพ ในขณะที่คดีแพ่งนั้น การ
บังคับคดีแพ่งเป็นไปในทางทรัพย์สินเป็นหลัก
ถ้าแยกอย่างนี้แล้วก็ต้องขออนุญาตให้ข้อมูล
ในที่ประชุมแห่งนี้ด้วย เพราะหลายๆ ท่านยัง
อาจสงสัย หรือไม่คุ้นเคยกับระบบของคำ
สองสามคำต่อไปนี้คือ คำว่า "ทรัพย์สินส่วน
พระมหากษัตริย์" "พระคลังข้างที่" และ "สำนักงาน
จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์" ในฐานะที่
พระมหากษัตริย์หรือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทุกพระองค์ทุกรัชกาลจะทรงมีความเป็น
พระมหากษัตริย์ ในขณะที่เดียวกันก็ทรงมี

ความเป็นปัจเจกของท่านด้วย คือ ในหมวกใบหนึ่งทำหน้าที่เป็นพระมหากษัตริย์ โดยทรงเป็นพระประมุขของชาติ แต่ในอีกฐานะหนึ่งคือเป็นตัวตนของท่าน อาจมีครอบครัว มีมรดก มีทรัพย์สินสมบัติทั้งหลายได้ สองส่วนนี้ก็จะเป็นการบริหารจัดการแตกต่างกัน

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์นั้น ดูแลส่วนซึ่งไม่ใช่ของส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์พระองค์นี้ หรือพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง แต่เป็นของสถาบัน (Crown Property Bureau) เพราะฉะนั้นการจัดการนั้น ก็ทำโดยหน่วยงานที่เรียกว่า "สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์" และทำหน้าที่ดูแลและจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์โดยรวม สิ่งที่เกิดดอกออกผลขึ้นมานั้นก็นำไปใช้ในกิจการต่างๆ ที่เป็นกิจการของสถาบันพระมหากษัตริย์ หากสมมุติว่ามีที่ดินอันเป็นทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อยู่แปลงหนึ่งแล้วพระมหากษัตริย์ในรัชกาลใดก็ได้แล้วแต่มีพระราชดำริจะพระราชทานให้นาย ก นาย ข ถามว่าทำได้หรือไม่ ตอบว่าไม่ได้ เพราะต้องทำโดยการตราเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น เพราะฉะนั้นทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นทรัพย์สินของความเป็นสถาบัน

อีกส่วนหนึ่ง ในฐานะที่ทรงเป็นบุคคล

คนหนึ่ง ในทางกฎหมาย ก็คงมีที่ดินได้ มีทรัพย์สินส่วนพระองค์ได้ มีกิจการ หรือถือหุ้นได้ กิจการเหล่านี้กฎหมายแยกไว้อีกหน่วยหนึ่งคือ "สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์" โดยเรามีกฎหมายวางไว้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 7 ตั้งแต่สมัยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

เนื่องจากก่อนหน้านั้นมันรวมกันอยู่ไม่ได้แยกจากกัน แต่พอมาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์นั้นก็มีความหมายรองรับสถานะ และการจัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์ เป็นธรรมดาที่มีโอกาสที่จะเกิดคดีแพ่งในการฟ้องคดีทั้งหลาย กฎหมายก็ได้เปิดช่องไว้ให้ด้วยเช่นกันว่า "ให้ผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์เป็นผู้ฟ้องคดีได้ โดยระบุชื่อผู้ฟ้องคดีเป็นโจทก์" ไม่ต้องไปทำใบมอบอำนาจจากพระมหากษัตริย์ หรือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมอบอำนาจมา โดยกฎหมายได้เขียนให้ผู้ฟ้องคดีคือ ตัวผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์ โดยระบุไว้ด้วยว่า "ไม่ให้ออกพระปรมาภิไธย เช่น เพียงระบุว่า "นาย ก ผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์" เพียงเท่านั้นก็ใช้ได้

ความเห็นของผม ถ้าเราพลิกหาเหตุผลว่าในทางตรงข้ามถ้าผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์

กิติ ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์กิติ ไม่สามารถที่จะฟ้องคดีใดๆ เลยก็ตาม ความไม่เป็นธรรมก็จะเกิดขึ้นกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และพระมหากษัตริย์ในฐานะส่วนพระองค์ เพราะเท่ากับใครจะเอาผิดเอาเปรียบอย่างไรก็ต้องจ่ายอ้อมมัดมือชก รักษาพระเกียรติยศ รักษาชื่อเสียงเอาไว้โดยยอมถูกเอาเปรียบ เพราะฉะนั้นในทางคดีแพ่งเราจะพบว่า สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์กิติ สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์กิติสามารถดำเนินคดีแพ่ง และผิดถูกก็ว่ากันตามกบิลเมืองตามหลักกฎหมายแพ่ง ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวเป็นเรื่องในทางแพ่งเท่านั้น

ดังนั้น เมื่อเรากำลังพูดถึงมาตรา 112 เป็นกรณีกฎหมายอาญา ซึ่งตรงนี้ต้องคิดให้ตรง

และความเห็นส่วนตัวของผม สำนักราชเลขาธิการกิติ สำนักพระราชวังกิติ สำนักจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์กิติ ไม่เพียงอยู่ในฐานะที่จะเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้มาตรา 112 ซึ่งเป็นเรื่องของฝ่ายบริหารจะต้องคิดกลไกในเรื่องเหล่านี้ ความเห็นที่ต่างกันก็คือพรมแดนของความเป็นกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญานั้นเอง

คำถาม: คำถามนี้มีลักษณะเป็นความเห็นเสียมากกว่า กล่าวคือ เมื่อเป็นกฎหมายอาญาก็ชอบที่ใครจะสามารถฟ้องได้ และคำว่า "ดูหมิ่น" ในมาตรา 112 นั้นต้องมีความหมายในเชิงวัฒนธรรมเชิงสังคมด้วย ต้องตีความทุกกรณี ผมก็ว่าถูกแต่การตีความต้อง

อยู่บนแนวทางที่เคยตีความมาแล้ว ไม่ได้สร้างแนวตีความที่แปลกแยกออกมา สำหรับคำว่าหมิ่นประมาทกิติ ดูหมิ่นกิติ แต่ข้อกฎหมายที่น่าสนใจที่ท่านถามก็คือ กรณีหมิ่นประมาทปกติอาจมีการนำสืบเพื่อเป็นข้อยกเว้นได้ในส่วนมาตรา 329

แต่จากที่สืบค้นมาจากหนังสือคำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาของท่านอาจารย์จิติ ดิงศภัทย์กรณีความผิด หากมีการฟ้องร้องกันตามมาตรา 112 คือ หมิ่นประมาทหรือดูหมิ่น พระมหากษัตริย์นั้น ไม่อาจยกข้อยกเว้นตามมาตรา 329 ขึ้นเป็นข้อยกเว้นความรับผิด หรือพิสูจน์ความจริงในส่วนนี้ได้ โดยท่านอาจารย์ได้ให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า "พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้" ท่านจึงมีความเห็นว่ามาตรา 112 จึงไม่อาจอ้างข้อยกเว้นตามมาตรา 329 ได้

คำถาม : อยากรู้ให้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์ ปวงชนชาวไทย และอำนาจอธิปไตย การที่เรากล่าวถึงพระราชอำนาจ หมายถึงถึงอำนาจอธิปไตยด้วยหรือไม่ และอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดหรือไม่

ท่านอาจารย์นิธิได้ปูพื้นแล้วนะครับ คือเมื่อกล่าวถึงปี พ.ศ. 2475 อำนาจอธิปไตยที่ถือเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองนั้นเป็นของประชาชน และการใช้อำนาจอธิปไตยทั้งหลายนั้นก็เป็นที่มาของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญโดยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยเหล่านั้น ดังนั้นพระราชอำนาจนั้นอันที่จริงก็เป็นส่วนหนึ่ง

ของอำนาจอธิปไตย นั่นคือคำตอบของผมในทางทฤษฎี

คำถาม: ในภาวะที่เว้นว่างจากการเป็นประชาธิปไตยซึ่งมีการฉีกรัฐธรรมนูญ ทำรัฐประหาร สถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างไร ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตหรือไม่

ในสภาวะที่มีการปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจ เมื่อสักครู่ผมเรียนว่ามีคนทำวิทยานิพนธ์หลายเรื่องตามมา ซึ่งเป็นการเจาะลึกลงไป เรื่องอภัยโทษ เรื่องการยับยั้งร่างกฎหมาย ผมเคยพูดมาหลายเวทีแล้ว แต่หลักๆ จะคุยกันในวงวิชาการ คือ สถานะของพระมหากษัตริย์ หรือพระราชอำนาจของกษัตริย์ในระหว่างการรัฐประหารนั้น ผมว่ายังเป็นพื้นที่สีเทาอยู่ คือยังไม่เคยมีคำตอบทางวิชาการจริงๆ และหากใครได้ศึกษาเรื่องนี้ผมคิดว่าจะมีหลายประเด็นที่น่าคิด นำพิสูจน์ในทางวิชาการ แต่เพราะยังไม่เคยมีการทำวิทยานิพนธ์ ผมเลยยังไม่ขอตอบว่าหลักจริงๆ ที่ควรมีการยึดโยงนั้นควรมีอะไรบ้าง

ทำไมการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ถึงเป็นเรื่องร้ายแรง

วารสารดำรงราชานุภาพ

เพราะว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่เคารพของคนจำนวนมาก การไปวิพากษ์วิจารณ์พระมหากษัตริย์ในส่วนนี้ ถึงแม้จะทรงใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของปวงชนชาวไทยถึงอย่างไรเราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าศรัทธาของคน

ความดำรงอยู่อย่างสืบเนื่องมาช้านานของพระมหากษัตริย์ในสังคมไทยนั้นมีบริบททางสังคม และมีความคุ้นชินในขนบวัฒนธรรมอีกหลายอย่างที่เรามิอาจจะกล่าวห้ามหรือก้าวจ้ามได้

หลักการทรงงาน

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จาก 23 หลักของพระองค์ สู่ 8 หมวดแห่งการปฏิบัติสำหรับพสกนิกรชาวไทย
แนวคิดหลักการทรงงานของพระองค์ อันเป็นทั้งหลักปฏิบัติและตัวอย่างที่จับต้องได้ มองเห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง

จาก 23 หลักของพระองค์ สู่ 8 หมวดแห่งการปฏิบัติสำหรับพลกนิกรชาวไทย
จากแนวคิดหลักการทรงงานของพระองค์ อันเป็นทั้งหลักปฏิบัติและตัวอย่างที่จับต้องได้ มองเห็นผลลัพธ์ที่ก่อกำเนิดขึ้นจริง

หมวด

1 การศึกษาและการแก้ปัญหา

- รู้จักศึกษาและทำความเข้าใจปัญหา
    อย่างเป็นระบบโดยละเอียด
- ลงมือปฏิบัติแก้ไขอย่างได้ผล
- ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

หมวด

2 การจัดการ

- มองปัญหาในภาพรวม
- จัดการอย่างมีระบบ
- พัฒนานวัตกรรมให้เข้มแข็ง
- แก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ ที่ง่ายก่อน

หมวด

3 ธรรมชาติเป็นสำคัญ

- ธรรมชาติและมนุษย์ต่างอยู่ร่วมกันได้
    หากเข้าใจกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ
- การฟื้นฟูธรรมชาติให้คืนมาได้
    ต้องสร้างจิตสำนึกในใจตนก่อน

หมวด

4 ประหยัด...คุ่มค่า

- รู้จักประหยัดและต่อยอดสิ่งที่ทำด้วยความเรียบง่าย
- ประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

หมวด 5 เข้าใจง่าย เข้าถึงง่าย

- ทำสิ่งยากให้เข้าใจง่าย

หมวด 6 การทำงานเป็นทีม

- รับฟังความเห็น
- รักในงานที่ทำ
- รับผิดชอบต่อปัญหา
- ซื่อสัตย์ สุจริต
- รู้วิธีแก้ไข
- มีความสามัคคี

หมวด 7 ความเพียร

- ความพยายามอยู่ที่ไหน
ความสำเร็จอยู่ที่นั่น
- มีความมุ่งมั่น ไม่ท้อถอย
ยอมแพ้ต่ออุปสรรค

หมวด 8 ความพอเพียงในชีวิต

- พึ่งตนเองได้
- พออยู่พอกิน
- มีความสุขในการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น

เพื่อเพื่อข้อมูล
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ
ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนา ตามแนวคิดสากล

กรมองค์การระหว่างประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศ

"His Majesty's "Sufficiency Economy" philosophy- emphasizing moderation, responsible consumption, and resilience to external shocks-is of great relevance to communities everywhere during these times of rapid globalization. The philosophy's "middle path" approach strongly reinforces the United Nations' own

advocacy of a people-centred and sustainable path toward human development.

His Majesty's development agenda and visionary thinking are an inspiration to his subjects, and to people everywhere."¹

¹ ส่วนหนึ่งของคำกล่าวสุนทรพจน์ของนายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ (ในขณะนั้น) เพื่อถวายสดุดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในการอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูง เรื่อง "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนามนุษย์" เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549

พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงฉลองพระองค์อย่างเรียบง่ายและเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ทุรกันดาร โดยมีอุปกรณ์ทรงงานอันได้แก่ ดินสอ แผนที่ และกล้องถ่ายภาพ และทรงประทับนั่งทรงงานหรือมีพระราชปฏิสันถารกับประชาชนอย่างไม่ถือพระองค์ เป็นภาพที่พสกนิกรชาวไทยได้เห็นจนเจนตาและจดจำได้เป็นอย่างดี และนับตั้งแต่วันที่พระองค์เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติถึงปัจจุบัน พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ ท่วมเทวดาตรำพระวรกายเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามสมดังปฐมบรมราชโองการอันยิ่งใหญ่ของพระองค์

พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่พสกนิกร ควรที่ประชาชนซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์และประจักษ์ซึ่งประโยชน์สุขดังกล่าว

จะตระหนักและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจคือ เพราะเหตุใด นานาประเทศซึ่งเมื่อดูอย่างผิวเผินแล้วอาจไม่ใช่ผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากพระราชกรณียกิจของพระองค์จึงให้การยอมรับและสดุดีพระเกียรติคุณของพระองค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนา ดังจะเห็นได้จากรางวัลและเหรียญรางวัลจำนวนมากกว่า 30

รางวัล ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับทูลเกล้าฯ ถวายจากองค์การระหว่างประเทศต่างๆ รวมถึงรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ ซึ่งสหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549

บทความเล็กๆ เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งได้รับพระราชสมัญญาว่าพระมหากษัตริย์นักพัฒนาพระองค์นี้ เป็นการนำพระราชกรณียกิจนานาประการของพระองค์มาจำแนกให้เห็นว่า พระราชดำริของพระองค์

เป็นสากลและล้ำสมัยเมื่อเปรียบเทียบกับบริบทด้านการพัฒนาระดับสากล ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญให้ประชาคมโลกยอมรับและยกย่องพระเกียรติคุณด้านการพัฒนาของพระองค์

หลักการทรงงานที่เป็นสากล

การดำเนินกิจกรรมโครงการด้านการพัฒนาจะมีกระบวนการพัฒนาและดำเนินกิจกรรมโครงการตามลำดับ ได้แก่ การศึกษาข้อมูล การศึกษาความเป็นไปได้ การออกแบบกิจกรรมโครงการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับประโยชน์จากการพัฒนาดังกล่าว (beneficiaries) และเมื่อดำเนินกิจกรรมแล้วจะมีการติดตามผลการดำเนินงาน และการประเมินผลโครงการเมื่อดำเนินกิจกรรมทั้งหมดเสร็จสิ้น

พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับโครงการด้านการพัฒนาต่างๆ มีหลักการดำเนินงานโครงการที่นำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การจัดเก็บข้อมูลรายละเอียดทั้งจากแหล่งปฐมภูมิ โดยการเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่เป้าหมาย และทุติยภูมิ โดยการนำฐานข้อมูลทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ การนำข้อมูลมาศึกษาอย่างเป็น

ระบบ วิเคราะห์ความเป็นไปได้ และศึกษาผลดีผลเสีย โดยมีการทดลองเพื่อศึกษาผลที่ได้รับในเบื้องต้นและนำไปปรับใช้เพื่อขยายผลก่อนจะพัฒนาเป็นโครงการ โดยมีทั้งแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติงาน งบประมาณ และกรอบเวลาดำเนินงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ จะมีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมโครงการเป็นระยะๆ เพื่อศึกษาและแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น หลังจากนั้น เมื่อโครงการแล้วเสร็จ จะมีการประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการ

นอกจากนั้น หากพิจารณาถึงหลักการในการให้ความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบัน นานาประเทศได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ผู้รับมีความเป็นเจ้าของ (ownership) การส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์จากระบบที่มีอยู่หรือพัฒนาระบบที่มีอยู่ให้ดีขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาขีดความสามารถในการรับความช่วยเหลือ (absorptive capacity) และให้ความช่วยเหลือโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้รับ ยิ่งไปกว่านั้น ความช่วยเหลือดังกล่าวจะต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ และมีความน่าเชื่อถือตรวจสอบได้ ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวสะท้อนอยู่ในปฏิญญาปารีสว่าด้วยประสิทธิภาพของความช่วยเหลือ (Paris Declaration on Aid Effectiveness) ซึ่งกำหนดหลักการสำหรับ

การดำเนินงานความช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพ
สูงสุด

เมื่อพิจารณาจากพระราชกรณียกิจใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าพระองค์
ทรงมีหลักการทรงงานที่เน้นการมีส่วนร่วม
ของประชาชน โดยพระองค์ทรงเน้นให้
ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแก้ไข

ใช้คำว่า "ภูมิสังคม" โดยทรงเน้นการใช้ประโยชน์
จากธรรมชาติและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น
เพื่อให้ประชาชนสามารถประหยัดรายจ่าย
เพื่อออมเป็นรายได้

พระราชกรณียกิจของพระองค์ยังเน้น
การพัฒนาคนและความยั่งยืนเป็นสำคัญ โดย
ทรงมีหลักการในการทรงงานว่า **"ต้องระเบิด**

ปัญหาเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว
ทั้งนี้ ในการพัฒนาโครงการ พระองค์จะเสด็จ
พระราชดำเนินไปยังพื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ
เพื่อทรงศึกษาปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ ทรง
สอบถามความต้องการของประชาชน และทรง
ให้ความสำคัญต่อความสอดคล้องกับลักษณะ
ทางภูมิศาสตร์และสังคมของชุมชน หรือที่ทรง

จากข้างใน" ซึ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็ง
แก่คนในชุมชนให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการ
พัฒนา ไม่ใช่ นำความเจริญหรือบุคคลจาก
สังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนโดยที่ยังไม่มี
โอกาสเตรียมตัว อีกทั้งพระองค์ยังทรงเน้นการ
ดำเนินงานแบบองค์รวม (holistic approach)
โดยเชื่อมโยงเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันเพื่อ

ดำเนินโครงการในสาขาที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้ครบวงจร เช่น โครงการเพื่อการบริหารจัดการน้ำ จะสัมพันธ์กับการบริหารจัดการดินและป่าไม้

จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีวิธีทรงงานที่เป็นระบบ และชัดเจน ส่งผลให้โครงการของพระองค์มีกระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ หลักการในการทรงงานของพระองค์สอดคล้องและล้ำหน้าหลักการที่เป็นสากล เนื่องจากพระองค์ทรงนำหลักการและแนวทางดังกล่าวมาปรับใช้ในโครงการของพระองค์มาเป็นเวลากว่าครึ่งทศวรรษ

ประเด็นสำคัญด้านการพัฒนาในระดับสากล

นับตั้งแต่การประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติ (Millennium Summit) ที่จัดขึ้นเมื่อเดือนกันยายน 2543 ปฏิญญาแห่งสหประชาชาติ (Millennium Declaration) และเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือที่เรียกอย่างย่อว่า MDGs (Millennium Development Goals) ซึ่งได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกสหประชาชาติในการประชุมดังกล่าวได้กลายเป็นกรอบสากลสำหรับการดำเนินงานด้านการ

พัฒนา และในปัจจุบันประชาคมโลกต่างให้ความสนใจต่อการดำเนินงานการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติได้ภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) ตามที่กำหนดไว้

สิ่งที่เป็นจุดเด่นของ MDGs คือ การเป็นกรอบการพัฒนาที่ให้ความสำคัญต่อคนจนและผู้ด้อยโอกาส และสนับสนุนการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีขอบเขตกว้างขึ้น โดยครอบคลุมประเด็นเรื่องการขจัดความยากจนและความหิวโหย การส่งเสริมการศึกษาอย่างทั่วถึง การส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศ การส่งเสริมด้านสาธารณสุข การพัฒนาอย่างยั่งยืนและการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่ป่า การมีแหล่งน้ำสะอาด และความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หากลำดับจากพระราชกรณียกิจซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิบัติ นับตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ จะพบว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับประเด็นสำคัญตามที่ระบุไว้ในเป้าหมายการพัฒนาแห่ง

สหัสวรรษมาเป็นเวลากว่าครึ่งศตวรรษ ซึ่งสะท้อนถึงพระอัจฉริยภาพ และสายพระเนตรอันยาวไกลของพระองค์ ทั้งนี้ หากนำพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ลำดับตามประเด็นสำคัญตามที่ระบุไว้ในเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษอาจพอสรุปได้โดยสังเขป ดังนี้

เมื่อพิจารณาจากพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ ดังจะเห็นได้จากโครงการใน

พระราชดำริที่ส่งเสริมการค้นคว้าทดลอง และวิจัยเพื่อการพัฒนาด้านการเกษตร โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีที่ง่ายและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น เพื่อที่ประชาชนสามารถนำไปปรับใช้ได้ง่าย ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่าย และช่วยให้ประชาชนมีผลผลิตสำหรับการบริโภค และสร้างรายได้ตลอดปี นอกจากนี้ พระองค์ทรงสนับสนุนการ

การจัดความยากจนและความหิวโหย

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษได้กำหนดให้การจัดความยากจนและความหิวโหยเป็นเป้าหมายแรก โดยให้ความสำคัญต่อการลดสัดส่วนประชากรที่ยากจน และประชากรที่หิวโหย โดยเน้นการสร้างรายได้และการได้รับสารอาหารที่จำเป็นอย่างครบถ้วน

เกษตรแบบผสมผสาน เพื่อช่วยให้ประชาชนมีผลผลิตเพื่อการบริโภคที่ได้สารอาหารครบถ้วน สำหรับการสร้างรายได้ พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะแก่ประชาชนให้สามารถมีอาชีพเสริมอีกทางหนึ่ง

นอกจากพระราชกรณียกิจข้างต้นแล้ว พระองค์ทรงพระราชทานแนวคิดเรื่องปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปี 2517 เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับการดำรงชีวิตของประชาชน และสามารถนำไปปรับใช้ได้ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลไทยได้อัญเชิญปรัชญาของพระองค์มาเป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2542 และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีพื้นฐานบนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ เป้าหมายที่ 1 ได้ในระยะเวลาอันสั้น

การส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษได้กำหนดให้การส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นเป้าหมายหลักที่สอง โดยเน้นเรื่องสัดส่วนเด็กต่อประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการอ่านออกเขียนได้ พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความโดดเด่นในเรื่องการเน้นการพัฒนาคอนเป็นหัวใจสำคัญ เนื่องจากคนเป็นทรัพยากร

ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ และพระองค์ทรงเล็งเห็นบทบาทสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาบุคคลและการพัฒนาประเทศ ดังนั้นพระองค์จึงทรงเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร พระองค์ทรงสนับสนุนการพัฒนาด้านการศึกษาในทุกมิติ ทั้งการศึกษาในระบบตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา การศึกษาสายอาชีพ การสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนทุนการศึกษา การจัดทำตำรา และการนำ

เทคโนโลยีมาสนับสนุนการศึกษาทางไกล ตัวอย่างของพระราชกรณียกิจในด้านการศึกษา เช่น โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สำหรับเด็กกำพร้าและเด็กจากครอบครัวที่ยากไร้ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สำหรับเยาวชนที่เป็นบุตรธิดาของผู้ป่วยโรคเรื้อน มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อให้โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลได้รับโอกาสทางการศึกษาทัดเทียมกับโรงเรียนในเมือง "ทุนภูมิพล" เพื่ออุดหนุนนิสิต นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ "ทุนอานันทมหิดล" เพื่อคัดเลือกนิสิตนักศึกษาไปศึกษาต่อในต่างประเทศ "โครงการพระดาบส" เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพแก่ประชาชนโดยไม่เสียค่าเล่าเรียน และโครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชนไทยตามพระราชประสงค์

สิ่งที่น่าสนใจคือ พระราชกรณียกิจด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้จำกัดเพียงการศึกษาขั้นต้น หากแต่ครอบคลุมการศึกษาในทุกระดับ รวมทั้งการพัฒนาทักษะอาชีพ จึงอาจกล่าวได้ว่า พระองค์ไม่เพียงทรงงานด้านการส่งเสริมการศึกษามาเป็นเวลานาน แต่ยิ่งกว้างไกลกว่าเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษอีกด้วย

การส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและการส่งเสริมบทบาทสตรี

ประเด็นเรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศ และบทบาทสตรีเป็นเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษเป้าหมายที่สาม ซึ่งเน้นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศในมิติด้านการศึกษาและการส่งเสริมบทบาทสตรีในด้านการงานซึ่งเชื่อมโยงถึงอัตราส่วนของสตรีที่ทำงานและได้รับค่าตอบแทนนอกภาคการเกษตร

พระราชกรณียกิจด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงพระราชดำริของพระองค์ในการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และสนับสนุนให้เยาวชนทั้งหญิงและชายได้รับโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้ง พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาทักษะวิชาชีพซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งหญิงและชายได้มีโอกาสได้รับการพัฒนาทักษะเพื่อนำไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรอย่างเท่าเทียมกัน จึงเป็นการส่งเสริมให้สตรีได้มีโอกาสทำงานเพื่อสร้างรายได้จากกิจกรรม

อื่นนอกภาคการเกษตร แสดงให้เห็นถึงพระมหากษัตริย์คุณในการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ รวมถึงบทบาทของสตรี ในการได้รับโอกาสทางการศึกษา และการสร้างรายได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

สาธารณสุข

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ เน้นความสำคัญของการชะลอและลดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ และป้องกันและลดการเกิดโรคมาลาเรียและโรคสำคัญอื่นๆ เช่น วัณโรค ซึ่งโรคดังกล่าวเป็นโรคร้ายที่เป็นอันตรายต่อชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญต่อเรื่องสุขภาพของประชาชน เพราะพระองค์ทรงเล็งเห็นว่าสุขภาพของประชาชนมีความสำคัญต่อความมั่นคง และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ พระราชกรณียกิจด้านสาธารณสุข ทรงเน้นสนับสนุนการให้บริการทางการแพทย์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และการให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาทางสุขภาพที่สำคัญ โดยเฉพาะการป้องกันและรักษาโรคที่เป็นภัยร้ายแรงต่อชีวิตของประชาชน เนื่องจากพระองค์ทรงตระหนักว่าปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร เป็นผลมาจากการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และ

สถานพยาบาล และการขาดความรู้ความเข้าใจในการด้านสุขอนามัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เพื่อรักษาประชาชนในท้องที่ทุรกันดารและห่างไกล การอบรมหมอบ้านตามพระราชดำริ เพื่อให้ราษฎรอาสาสมัครในแต่ละชุมชนมีความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานสำหรับให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่สมาชิกในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในท้องที่ทุรกันดารได้มีโอกาสได้รับบริการทางการแพทย์ และมีสุขภาพที่ดีขึ้น รวมไปถึงการก่อสร้างอาคารและจัดหาอุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น การก่อสร้าง "ตึกอานันท์มหิตล" ที่โรงพยาบาลศิริราช เพื่อรักษาเด็กที่ป่วยด้วยโรคโปลิโอ

สำหรับการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ พระองค์ทรงสนับสนุนการดำเนินการทางการ

แพทย์เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากโรคภัยสำคัญที่เป็นอันตรายต่อชีวิตของประชาชนในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ วัณโรค อหิวาตกโรค โปลิโอ และโรคเรื้อน เช่น การก่อตั้งกองทุนโปลิโอ สงเคราะห์ เพื่อสร้างวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอแก่เด็กทั่วประเทศ การสนับสนุนให้สภาอากาศไทยเป็นศูนย์ผลิต บี.ซี.จี. เพื่อควบคุมวัณโรค การจัดตั้งกองทุนกำจัดโรคเรื้อน การสร้างสถานพยาบาลเฉพาะสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อน การอุปถัมภ์บุตรหลานผู้ป่วยโรคเรื้อน ให้ได้รับการศึกษาและเติบโตอย่างไม่มีปมด้อย และอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเกลือไอโอดีนพระราชทานเพื่อแก้ไขปัญหารโรคคอพอกสำหรับประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดาร

ถึงแม้ว่าโรคภัยที่สำคัญที่ระบุไว้ในเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษจะแตกต่างจากโรคที่พระองค์ทรงสนับสนุนการรักษาและป้องกันให้แก่ประชาชนในอดีตที่ผ่านมา แต่สิ่งสำคัญที่เหมือนกันคือ โรคเหล่านี้เป็นโรคภัยที่คร่าชีวิตประชาชนของยุคสมัย จึงกล่าวได้ว่าพระราชกรณียกิจของพระองค์เน้นเรื่องความสำคัญของสุขภาพที่ดีของประชาชนโดยรวม และการรักษาและป้องกันการแพร่กระจายของโรคภัยของยุคสมัยซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษด้วย

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การลดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ป่า การส่งเสริมการเข้าถึงน้ำสะอาด และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในชุมชนแออัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญต่อการดำเนินการเพื่อบำรุงรักษา และปรับปรุงสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เนื่องจากพระองค์ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยทรงส่งเสริมการบริหารและจัดการทรัพยากรน้ำ ดิน และป่า อย่างครบ

วงจร เนื่องจากเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับภาคการเกษตรซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตร โดยโครงการของพระองค์ ครอบคลุมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำ และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับน้ำ ได้แก่ การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำในรูปแบบต่างๆ การแสวงหาน้ำจากแหล่งอื่น โดยเฉพาะโครงการตามพระราชดำริ เรื่อง "ฝนหลวง" การแก้ไขปัญหาหน้าเสียหายโดยวิธีธรรมชาติและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น การพัฒนากังหันน้ำชัยพัฒนา และการนำผักตบชวามาช่วยในการกรองและบำบัดน้ำเสีย และการแก้ไขปัญหาหน้าท่วม เช่น โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการแก้มลิง

ในส่วนของ การพัฒนาการดำรงชีวิตของประชาชนในภาคการเกษตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพดิน ทั้งในด้านการปรับปรุงดินที่เสื่อมโทรมให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกครั้ง เช่น โครงการแก้มลิงดิน และการป้องกันการเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน โดยการนำหญ้าแฝกมาใช้ ซึ่งเป็นประโยชน์

ต่อการอนุรักษ์ความชุ่มชื้นและความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศน์

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ ทั้งในแง่ประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ประชาชน และการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม พระองค์ทรงสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกให้รักษาป่าไม้ และมีพระราชดำริให้พัฒนาป่าไม้แบบผสมผสาน โดยการปลูกต้นไม้ ที่เป็นไม้ผล ไม้โตเร็ว และไม้เศรษฐกิจร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อประชาชน และได้รับประโยชน์ทางอ้อมคือ การช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธาร และการสร้างความสมดุลแก่ธรรมชาติ นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงมีพระราชดำริในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศน์ของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและอ่าวไทย โดยการปลูกป่าชายเลน รวมถึงการอนุรักษ์และพัฒนาป่าพรุในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นป่าพรุที่ใหญ่ที่สุดและเป็นแหล่งสุดท้ายในประเทศไทย

สายพระเนตรอันยาวไกลในการพัฒนาพลังงานทางเลือก

นอกเหนือจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ข้างต้น ปัจจุบันประชาคมโลกได้ตระหนักถึงปัญหาด้านพลังงาน โดยเฉพาะการขาดแคลนพลังงานในอนาคตอันใกล้ ส่งผลให้มีการหารือและพัฒนาความร่วมมือเพื่อแสวงหาแนวทางในการ

การพัฒนาพลังงานทางเลือกอื่นๆ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาพลังงานของประเทศอย่างกว้างขวาง เช่น โครงการผลิตน้ำมันดีเซลโซลาร์ และโครงการผลิตไบโอดีเซล ซึ่งได้นำมาทดลองใช้กับรถยนต์เครื่องยนต์ดีเซลของโครงการส่วนพระองค์ และโรงงานส่วนพระองค์ที่พระราชวังไกลกังวล

พัฒนาพลังงานทดแทนอย่างจริงจังมากขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีสายพระเนตรที่ยาวไกล โดยทรงตระหนักว่าในวันหนึ่งข้างหน้า มีความเป็นไปได้ที่จะขาดแคลนน้ำมัน และมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาพลังงานทางเลือกเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว ในวันนี้ พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้ทดลองพัฒนาเอทิลแอลกอฮอล์ (หรือเอทานอล) จากอ้อย มาตั้งแต่ปี 2528 ซึ่งนำไปสู่โครงการผลิตน้ำมันก๊าดโซลาร์ และสามารถผลิตน้ำมันก๊าดโซลาร์ได้สำเร็จในปี 2537 และพระองค์ทรงใช้ก๊าดโซลาร์กับรถยนต์ที่ใช้น้ำมันเบนซินทุกคันของโครงการส่วนพระองค์ นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงเป็นผู้ริเริ่ม

บทสรุป

จากพระราชกรณียกิจที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบำเพ็ญมาตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็นสิ่งยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนา โดยแท้จริง อีกทั้งยังแสดงถึงพระอัจฉริยภาพในการทรงงาน เนื่องจากพระองค์ทรงมีหลักการทรงงานที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ โดยในการทรงงาน พระองค์ทรงเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และมุ่งการดำเนินงานเพื่อผลสำเร็จของงาน ได้แก่ การแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งเน้นให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกล ล้ำสมัย และเป็นสากล ความสำเร็จของโครงการตามแนวพระราชดำริ

ของพระองค์จำนวนมากได้รับการเผยแพร่ไปสู่ต่างประเทศ และมีการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการพัฒนาในประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ เช่น การถ่ายทอดแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการแก้ไขความยากจนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าพระราชกรณียกิจของพระองค์ไม่เพียงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในประเทศเท่านั้น หากแต่ยังได้รับการเผยแพร่เพื่อไปสร้างประโยชน์แก่ประชาชนในประเทศอื่นๆ ด้วย

นอกจากนี้ รางวัลและเหรียญรางวัลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับทูลเกล้าฯ ถวายโดยองค์การระหว่างประเทศต่างๆ มากกว่า 30 รางวัล ซึ่งครอบคลุมสาขาการทรงงานของพระองค์ทุกสาขา ซึ่งหากจะยกมาเฉพาะรางวัลที่หน่วยงานของสหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อเป็นตัวอย่างพอสังเขปได้ดังนี้

- เหรียญฟีแล (Philae Medal) เพื่อเฉลิมพระเกียรติในฐานะที่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในด้านการพัฒนาท้องถิ่นและการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ทูลเกล้าฯ ถวายจำนวน ๓ เหรียญ คือเหรียญทอง เหรียญเงิน และเหรียญทองแดง โดยองค์การการศึกษา

วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2534

- เหรียญทองเฉลิมพระเกียรติ ที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจดีเด่นเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (UNEP Gold Medal of Distinction) ทูลเกล้าฯ ถวายโดยโครงการสิ่งแวดล้อม

แห่งสหประชาชาติ (UNEP) เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2535

- เหรียญทองสาธารณสุขเพื่อมวลชน (Health-for-All Gold Medal) ทูลเกล้าฯ ถวายโดยองค์การอนามัยโลก (WHO) เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2535

- รางวัลรากหญ้าแฝกขุบสำริด เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณในฐานะที่ทรงเป็นนักรักษ์ดินและน้ำ (Award of Recognition) ทูลเกล้าฯ ถวายโดยธนาคารโลก เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2536

- เหรียญทองสดุดีพระเกียรติคุณ ในฐานะที่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ทูลเกล้าฯ ถวายโดยโครงการควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Drug Control Programme-UNDCP) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2537

- เหรียญสดุดีพระเกียรติคุณ ในฐานะที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอุทิศพระองค์เพื่อประโยชน์สุขของปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการอาชีพเพาะปลูก บำรุงรักษาน้ำ และบำรุงรักษาป่า (Agricola Medal) ทูลเกล้าฯ

ถวายโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2538

- โล่สดุดีคุณลักษณะองค์การอุดมศึกษาโลก เพื่อเฉลิมพระเกียรติสดุดีพระปรีชาสามารถด้านอุดมศึกษา ทูลเกล้าฯ ถวายโดยองค์การอุดมศึกษาโลก เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2540

- เหรียญเทเลฟู้ด (TeleFood Medal) เพื่อประกาศเกียรติคุณในฐานะที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทางการพัฒนาการเกษตรของ

ประเทศไทยเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรและสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ทูลเกล้าฯ ถวายโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2542

● โฉ่เฉลิมพระเกียรติ WHO Plague ในฐานะที่ทรงสนับสนุนงานด้านสาธารณสุขทุกด้านในประเทศไทย รวมทั้งการงดสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นแบบอย่างแก่ชาวโลกทั้งมวล ทูลเกล้าฯ ถวายโดยองค์การอนามัยโลก (WHO) เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2543

● รางวัล UN-HABITAT Scroll of Honour Award (Special Citation) เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจด้วยความวิริยะอุตสาหะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยทั้งในเมืองและชนบท รวมทั้งยังทรงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานอย่างยั่งยืน ทูลเกล้าฯ ถวายโดยโครงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แห่งสหประชาชาติ (UN-HABITAT) เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2547

● รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ (Human Development Life-

time Achievement Award) เพื่อเฉลิมพระเกียรติ และแสดงความตระหนักถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงอุทิศพระวรกาย และพระวิริยะอุตสาหะในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจและริเริ่มโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินานัปการ เพื่อการพัฒนาและยกระดับความเป็นอยู่ รวมทั้งนำประโยชน์และความเจริญอย่างยั่งยืนมาสู่ประชาชนชาวไทย ตลอดระยะเวลา นับจากทรงครองสิริราชสมบัติจนถึงปัจจุบัน ทูลเกล้าฯ ถวายโดยนายโคฟี อันนัน เลขาธิการ สหประชาชาติและคณะ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549

ทั้งนี้ รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ ทูลเกล้าฯ ถวายเป็นรางวัลล่าสุดนั้น มีความพิเศษ

ที่น่าสนใจ กล่าวคือ รางวัลเกียรติยศดังกล่าว เป็นรางวัลที่สหประชาชาติริเริ่มจัดตั้งขึ้นใหม่ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้ได้รับ

การทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลดังกล่าวเป็นพระองค์แรก นอกจากนั้น ยังเป็นครั้งแรกที่เลขาธิการสหประชาชาติเดินทางมาทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลของสหประชาชาติด้วยตนเอง

รางวัลต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวได้รับทูลเกล้าฯ ถวายแสดงให้เห็นประชาคมโลกประจักษ์ว่าพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนา รวมทั้งแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของสากล และได้รับการยอมรับและการเฉลิมพระเกียรติมาโดยตลอด

ขอพระองค์ผู้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

บรรณานุกรม :

- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. "5 ธันวาคม เฉลิมพระเกียรติพระบิดาแห่งการพัฒนาพลังงานไทย", ใน 'รักษ์พลังงาน. ฉบับที่ 34 (ธันวาคม 2549): 18-22. กระทรวงการต่างประเทศ. กรมสารนิเทศ. **เทิดไท้ ๓ ผู้ ... รังสฤษฎ์**. กรุงเทพฯ กระทรวงการต่างประเทศ. 2549
- โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. รายงานการพัฒนาคอนของประเทศไทย ปี 2550. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. 2550
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, และสำนักงานประสานงานองค์การภาคีสหประชาชาติประจำประเทศไทย. ทีมงานองค์การสหประชาชาติประจำประเทศไทย. **รายงานผลตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของประเทศไทย พ.ศ. 2547**. กรุงเทพฯ: สำนักงานประสานงานองค์การภาคีสหประชาชาติประจำประเทศไทย. 2547
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 9 แผ่นดินของการปฏิรูประบบราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. สิงหาคม 2549
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กองประชาสัมพันธ์. กษัตริย์นักพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2546

กา การดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล ของกระทรวงมหาดไทย¹

สำนักนโยบายและแผน สป.

ตามที่รัฐบาล โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2551 มีภารกิจหลายประการที่กระทรวงมหาดไทยจะต้องรับมาปฏิบัติ และขยายผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการปฏิบัติงานของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจของกระทรวงมหาดไทย สามารถบรรลุเป้าหมาย ตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ และสอดคล้องกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย คือ "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล รัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงได้มอบนโยบายการทำงานของกระทรวงมหาดไทย ให้หน่วยงานและรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

1. การปกป้องสถาบันสำคัญของชาติ
2. กระทรวงมหาดไทย จะต้องยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางของการทำงานหรือเป็นหัวใจของการปฏิบัติงาน
3. การดำเนินโครงการในระดับหมู่บ้าน
4. กระทรวงมหาดไทย ต้องเป็นหน่วยงาน

¹ ข้อมูล ณ วันที่ 15 มิถุนายน 2552

- หลักในการป้องกันภัยพิบัติทางเศรษฐกิจของประเทศ
5. การส่งเสริมอาชีพผลิตสินค้า OTOP
  6. การออกเอกสารสิทธิที่ดินทำกินให้แก่ประชาชน
  7. การปราบปรามยาเสพติดและผู้มีอิทธิพล
  8. การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
  9. การบริการประชาชน

สำหรับนโยบายข้อที่ 1 คือ **การปกป้องสถาบันสำคัญของชาติ** ถือเป็นภารกิจหลักของกระทรวงมหาดไทยที่จะต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ และเทิดทูนไว้เหนือสิ่งอื่นใดทุกหน่วยงาน ทุกคน จะต้องช่วยกันตรวจสอบช่วยกันปกป้อง และช่วยกันกำจัดสื่อและบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นอันตราย เป็นภัยต่อสถาบันหลักของชาติ และต้องรณรงค์ให้ประชาชนเข้าเป็นแนวร่วมธำรงรักษาสถาบันหลักของชาตินี้ให้ยั่งยืนนานตลอดไป ในการดำเนินนโยบายข้อที่ 1 นี้ มีสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งได้กำหนดกลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อปกป้องสถาบันสำคัญ ก่อให้เกิดความสงบ สันติ สามัคคี โดยมี

ผลการดำเนินการในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา (มกราคม - มิถุนายน 2552) ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 กำหนดให้มีการจัดทำกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติเพื่อประชาชน เพื่อถวายเป็นปฏิบัติบูชาแด่พระองค์ท่าน จำนวน 6 กรม 5 รัฐวิสาหกิจ 75 จังหวัด รวม 86 หน่วยงาน โดยโครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการจะต้องมีลักษณะปฏิบัติบูชา และมีหัวใจสำคัญคือ

- 1) มีความยิ่งใหญ่สมเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติ
- 2) ครอบคลุมทั้งจังหวัดและทั่วประเทศ
- 3) ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรักและหวงแหน
- 4) มีความยั่งยืน
- 5) ที่สำคัญที่สุดต้องตอบได้ว่าประชาชนได้ประโยชน์อะไรอย่างเป็นรูปธรรม
- 6) อาจเป็นกิจกรรมตามแนวทางโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ/เศรษฐกิจพอเพียง/หรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์อื่นๆ

ผลการดำเนินการรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาปรากฏความคืบหน้า คือ ได้จัดทำโครงการ ครบทุกหน่วยงานและได้เริ่มดำเนินงานปรากฏผลงาน ดังตัวอย่าง

1) โครงการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร 15 จังหวัด พื้นที่ทำประโยชน์ 12,286 ฝาย ประชาชนได้รับประโยชน์ 4,465,997 คน

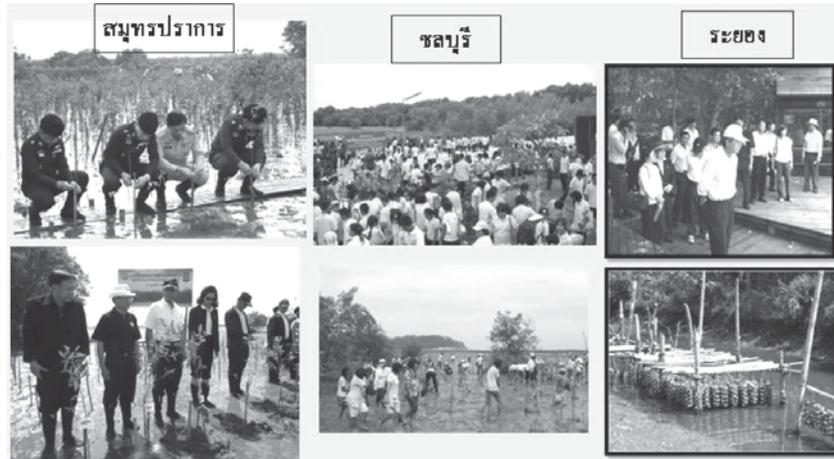
นายวิบูลย์ สงวนพงศ์ รอง ปทม. ออกตรวจติดตามโครงการเฉลิมพระเกียรติเพื่อประชาชน พื้นที่ต้นแม่น้ำห้วยก ดอยปู่ย-สุเทพ จ.เชียงใหม่ 3 มิ.ย. 52

2) โครงการปลูกป่าและหญ้าคลุมดิน 14 จังหวัด ปลูกป่า 6,750,716 ต้น ประชาชนได้รับประโยชน์ 11,701,446 คน

นายวิบูลย์ สงวนพงศ์ รอง ปทม. ออกตรวจติดตามโครงการเฉลิมพระเกียรติเพื่อประชาชน พื้นที่บ้านสันติสุข ดอยแม่สลอง อ.แม่จัน จ.เชียงราย 8 มิ.ย. 52

3) โครงการปลูกป่าชายเลน 5 จังหวัด พื้นที่ทำประโยชน์ 1,207 ไร่ ประชาชนได้รับประโยชน์ 3,447,559 คน

4) โครงการประมงและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ 6 จังหวัด สัตว์น้ำที่ปล่อยสู่แหล่งน้ำ 43,491,893 ตัว ประชาชนได้รับประโยชน์ 2,535,655 คน

การเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่มันแพ และอนุรักษ์พันธุ์ปลามาไข่ในอกระดอง จ.ชุมพร

ปล่อยพันธุ์กุ้งก้ามกราม
ลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ
สมุทรสงคราม

5) โครงการตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 22 โครงการ ประชาชนเข้าร่วมโครงการ 38,165 คน

แปลงผักตบชวาให้เป็นทอง

สะสมเงินออมเพื่อการผลิต สมุทรสาคร

รวมพลคนปฏิรูปที่ดิน นราธิวาส

อบรมกระบวนการมีส่วนร่วม นครปฐม

ถ่ายทอดและฝึกอบรมเศรษฐกิจพอเพียง โดยศูนย์เรียนรู้หมู่บ้าน ยะลา

ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพชรบูรณ์

6) โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสืบสานวัฒนธรรมประเพณี การพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 26 โครงการ ยกตัวอย่าง เช่น โครงการอำเภอยิ้ม...เคลื่อนที่ ของกรมการปกครอง โครงการพัฒนาผังเมือง เพื่อเมืองน่าอยู่เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โครงการพื้นที่ยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

พัฒนาผังเมืองรวมอำเภอ ประจวบคีรีขันธ์

ฟื้นฟูน้ำร้าง บัตตานี

อบรมเรียนรู้การพัฒนาอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สตูล

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับ "พออยู่ พอกิน" สุพรรณบุรี

สภาพก่อนปรับปรุง

สภาพหลังปรับปรุง

ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณลำห้วยกะหล่ำ ตำบลโพนทัน อำเภอเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

กลยุทธ์ที่ 2 ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รับผิดชอบหลัก มีการดำเนินการใน 2 ลักษณะ

ลักษณะแรก : ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริบรรลุเป้าหมาย

ดังตัวอย่าง

- 1) โครงการฟาร์มตัวอย่าง ตำบลสีบัวทอง อำเภอสว่างหา จังหวัดอ่างทอง
- 2) โครงการขยายผลทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ (วัดชัยมงคลพัฒนา) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลห้วยบง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสระบุรี

ตัวอย่างโครงการขยายผลโครงการพระราชดำริ

โครงการฟาร์มตัวอย่าง
อำเภอสว่างหา จังหวัดอ่างทอง

โครงการขยายผลทฤษฎีใหม่
ตามแนวพระราชดำริ (วัดชัยมงคลพัฒนา)
จังหวัดสระบุรี

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายฯ
จังหวัดมุกดาหาร

ตามพระราชประสงค์ ปรากฏว่า **จังหวัดได้จัดทำฐานข้อมูลโครงการฯ แล้วเสร็จ** จำนวน 63 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 86.30 มีการจัดทำโครงการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 56 จังหวัด 143 โครงการ

3) โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดงหลวง อำเภอดำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

ลักษณะที่สอง : การขยายแนวคิดศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

มีผลการดำเนินงานโดยจังหวัดได้ส่งทีมวิทยากร
ผู้ทรงคุณวุฒิไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ ศูนย์ศึกษา
การพัฒนา 6 แห่งทั่วประเทศ ครอบคลุมจังหวัด
รวม 1,159 คน และจังหวัดได้เสนอแผนงาน/
โครงการที่จะดำเนินงาน เพิ่มจาก 21 จังหวัด

28 โครงการ เป็น 51 จังหวัด รวม 73 โครงการ
การขยายผลการศึกษา ณ ศูนย์การ
ศึกษาพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีผล
การดำเนินงาน ดังตัวอย่าง

1) โครงการสร้างฝายต้นน้ำลำธารและฝายชะลอน้ำห้วยน้ำแพ ตำบลบ้านโคก
จังหวัดอุดรธานี จำนวน 115 แห่ง ประชาชนได้ประโยชน์ ประมาณ 2000 คน ใน 8 หมู่บ้าน 2
ตำบล ส่งผลให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรอย่างยั่งยืน

โครงการสร้างฝายต้นน้ำลำธารและฝายชะลอน้ำ

ฝายแบบชั่วคราว 100 แห่ง

ฝายแบบถาวร 15 แห่ง

2) โครงการศูนย์สาธิตการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ณ บ้านแม่ระวาง ตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเภา จังหวัดตาก โดยดำเนินกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (การทำน้ำพริก) การเลี้ยงกบในครัวเรือน การเลี้ยงโคขุน และการส่งเสริมการเพาะเห็ด

- โครงการศูนย์สาธิตการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้โครงการภูมิปัญญาแห่งแผ่นดิน ขยายผลสู่ปวงชนชาวไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 ณ บ้านแม่ระวาง ม.5 ต.ยกกระบัตร อ.สางเภา จ.ตาก

ส่งเสริมการเพาะเห็ด

การเลี้ยงโคขุน

การเลี้ยงกบในครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

3) โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชายเลนบริเวณปากคลองโรงนา ตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน จำนวน 24 ไร่

- โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลน ณ บริเวณปากคลองโรงนา ตำบลอ่างศิลา จ. ชลบุรี

ดำเนินการปลูกป่าชายเลน

การจัดหาพันธุ์กล้าไม้และเตรียมพื้นที่ปลูก

กลยุทธ์ที่ 3 ปลุกพลังสร้างจิตสำนึก ความจงรักภักดี

กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการปกครองได้ประสานแจ้งจังหวัดจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวัง ติดตามข้อมูลข่าวสาร บุคคล องค์กร เครือข่ายที่มีพฤติกรรมเป็นอันตรายต่อสถาบันหลักของชาติ รวมทั้งมีการจัดทำรายชื่อบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นอันตรายและจัดตั้งแหล่งข่าวประจำหมู่บ้าน **ซึ่งปัจจุบันปรากฏว่ามีการจัดกิจกรรมเชิงรับ** ได้แก่

1) มีการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังฯ ครอบคลุมทุกจังหวัดแล้ว

2) มีการจัดตั้งแหล่งข่าวประจำหมู่บ้าน จำนวน 36 จังหวัด 34,005 หมู่บ้าน 93 ชุมชน

3) มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารรายวันในการปกป้องสถาบันหลักสำคัญของชาติ จำนวน 33,898 หมู่บ้าน/ชุมชน ใน 37 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 49.33

4) มีการจัดประชุมเครือข่ายเฝ้าระวัง ขณะนี้พบว่ามีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสถาบันหลักของชาติ 13 จังหวัด

การจัดกิจกรรมเชิงรุกเพื่อปลุกพลังสร้างจิตสำนึก เช่น

- การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวันฉัตรมงคล ตั้งแต่บริเวณพระบรมรูปทรงม้าจนถึงสนามหลวง 9 เวที เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2552 มีประชาชนมาร่วมงาน 300,000 คน

- จัดโครงการ "ปกป้องสถาบันสำคัญเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์" จำนวน 16 จังหวัดทั่วประเทศ โดยมีไทยทีวีช่อง 3 ร่วมถ่ายทอดกิจกรรม

- จัดทำพิธีประกาศเจตนารมณ์ ปกป้องสถาบันสำคัญของชาติในทุกจังหวัด ทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 6 - 12 เมษายน 2552

วารสารดำรงราชานุภาพ

- จัดกิจกรรมถวายสักการะ ลงนาม ถวายพระพร และจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ ทุกจังหวัด

- จัดกิจกรรมถวายสักการะ ลงนาม ถวายพระพร และจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ ของหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ

- กระทรวงมหาดไทยร่วมกับสถาบันพระปกเกล้า จัดกิจกรรม "หยุดทำร้ายประเทศไทย" ตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2552 โดยระดับธงชาติและจัดกิจกรรมหยุดทำร้ายประเทศไทย

การดำเนินการต่อไปตามนโยบายนี้ กระทรวงมหาดไทยจะได้ประมวลข้อมูลการจัดกิจกรรม มาเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์โดยจัดทำเป็นสารคดี ชุด "พระราชปณิธาน ๘ สถานสุข เพื่อปวงไทย เทิดไท้ พระภูมิินทร์" โดยสารคดีมีความยาว 10 ตอน คือ ปลุกล้าป้องกัน/ท้องถิ่น ร่วมเย็น/ปวงประชาเป็นสุข/ทุกชีวิตพอเพียง/สังคมสมานฉันท์ โดยทำการออกอากาศในเดือน สิงหาคม 2552

หลักคิด...เราไทยด้วยกัน

หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล¹

การที่บุคคลบางคนออกมาพูดจาในลักษณะที่ปราศจากการสร้างสรรค์ที่ดีแก่สังคม ในขณะที่ว่ากลุ่มคนเสียเหลือ - เสียแดง จะไม่มีวันรวมตัวกันได้ เพราะปัญหาเมาไกลมากแล้ว และเป็นความแตกต่างทางความคิดที่มีต่อ

ประเทศชาติอย่างสิ้นเชิง ข้าพเจ้า มองว่าไม่เป็นความจริง และเป็นกรมองโลกในแง่ร้าย อย่างที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า

"Pessimistic"

โดยมีความมุ่งร้ายต่อชาติบ้านเมืองของตนเอง

เพราะพื้นฐานแห่งปัญหา หาได้มีที่มาจากความแตกต่างทางความคิดของผู้คนพลเมือง ที่ล้วนเป็นคนไทยด้วยกัน

แต่จุดเริ่มต้นของปัญหา สืบเนื่องมาจากขบวนการของบุคคลที่ไม่รับผิดชอบต่ออำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ตนพึงมีต่อชาติบ้านเมือง ข้อนี้นำรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่เป็นข่าวลือ ข่าวการบ่อนทำลายที่สร้างความแตกแยกอันเป็นภัยต่อความสงบ

เรียบร้อยของบ้านเมือง

อย่างเช่นทุกวันนี้ จะแลเห็นได้ว่า แม้แต่สื่อมวลชนต่างประเทศบางแขนงก็ได้ รับการหยิบยื่นข้อมูลข่าวสารอันก่อให้เกิดผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศชาติ

¹ ที่ปรึกษาด้านความมั่นคง กระทรวงมหาดไทย

อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เข้าลักษณะการทำลายเพื่อผลประโยชน์แห่งตน (to destroy one's own nation for the interest of their own) การหยิบยื่นข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จโดยคนไทยบางคนบางกลุ่มที่ขาดความสำนึกในบุญคุณของประเทศชาติเช่นนี้ มีแต่จะสร้างความเสียหายและการถูกลบหลู่ดูหมิ่นบ้านเมืองไทยจากชาวต่างชาติอย่างปราศจากความเป็นธรรม

ณ จุดนี้ สังคมไทยจึงต้องร่วมกันเสริมสร้างและปรับเจตคตินิยมกันเสียใหม่ เพื่อเป็นการจรรโลงรักษาคุณลักษณะประจำชาติ (National Characteristics) ให้ดำรงอยู่รอดปลอดภัยต่อไปได้ โดย

พิจารณาถึงช่องทางของปัญหาที่เกิดขึ้นว่ามีสาเหตุมาจากอะไร และสิ่งใดที่ทำให้การหยิบยื่นข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่เป็นการบ่อนทำลายกลับกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นในยามนี้ ข้อนี้ต้องถือเป็นภัยอันตรายอันดับแรกต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งมีข้อพิจารณาศึกษา ดังนี้

1. **หลักคิด** หมายถึง ความไม่ใฝ่เมียงหรือฝักใฝ่กับระบบการเมืองการปกครอง

ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ ทั้งสถาบันข้าราชการ นักการเมือง และองค์กรภาคเอกชนจะต้องเป็นที่พึ่งพิงซึ่งกันและกัน สามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารอันเป็นคุณต่อประเทศชาติมิใช่การเสแสร้งแก่งแย่งหรือการสร้างภาพที่เป็นของปลอมเพื่อการบ่อนทำลายอย่างที่ไม่บุคคล

บางกลุ่มกระทำอยู่ ที่นับวันมีแต่จะเกิดผลในทางที่เป็นลบต่อสภาพปัญหาอันไม่สร้างสรรค์ ในมุมมองกลับการพึ่งพิงจะต้องเป็นการเกื้อกูลซึ่งกันและกันในทางสังคม มิใช่การทำลายล้างด้วยอำนาจมืดเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวกที่ถือเป็นกลุ่มอิทธิพลทางสังคม

2. จริยธรรมการ

ปกครอง หมายถึง การประกาศเจตนารมณ์ คุณความดีให้ปรากฏในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ผู้เป็นข้าราชการของแผ่นดินต้องยึดมั่นในความเสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง เชิดชูคุณธรรมจรรยา และสามารถจำแนกแยกแยะระหว่างความดีกับความชั่วก่อนใครอื่นให้ปรากฏแก่สังคม อย่างเช่น ปัญหาการลบหลู่ดูหมิ่นจารีตประเพณี การตำหนิติเตียนผู้อาวุโสซึ่งมีบุญคุณ

อันใหญ่หลวงต่อสังคม โดยต้องมีจุดยืนอย่างชัดเจนที่จะทำหน้าที่บอกกล่าวแก่สังคมว่าการกระทำเช่นนี้เป็นสิ่งที่ผิด และถือเป็นการบาปตามหลักของพระพุทธศาสนาและปรัชญาในการดำรงประเทศชาติ

3. ภูมิปัญญา หมายถึง ครูอาจารย์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อความอยู่รอดของเยาวชนผู้เป็นอนาคตของชาติความเสียหายในการขวนขวายหาวิชาความรู้ทางวิทยาการสมัยใหม่ ผนวกกับการอนุรักษ์หลักความถูกต้องทางจารีตประเพณีของชาติไทย ความรับผิดชอบใหญ่หลวงนี้เกิดขึ้นพร้อมกับความสำนึกในการเลือกเส้นทางดำเนินชีวิตที่เหมาะสม คงเช่นเดียวกับทัศนคติของบุคคลผู้เป็นพ่อแม่ เมื่อตัดสินใจมีชีวิตครอบครัวและพันธะผูกพันที่ต้องมีอยู่ร่วมกัน (shared obligation) トラバจนวันสุดท้ายของชีวิต

4. วิสัยทัศน์ หมายถึง ความคิดอันเป็นวัตถุประสงค์สุดท้ายเพื่อพัฒนาการทางสังคมหาใช่เป็นเรื่องฉาบฉวยแต่เป็นเรื่องของความรับผิดชอบ หาใช่เป็นเรื่องทฤษฎีคดโกง หรือความหยาบคาย แต่เป็นเรื่องของความสัตย์

ซื่อสุจริตและถือเป็นแบบอย่างได้ ตัวจริงหรือตัวปลอมปรากฏกันที่ตรงนี้ เพราะผู้ร้ายฝันแสดงบทบาทหรือเล่นละครแห่งความดีตลอดเวลาไม่ได้ เช่นเดียวกับความซื่อสัตย์ที่เป็นของแท้ทางพฤติกรรมของคนดี แตกต่างจากบุคคลผู้ทฤษฎีคดโกงแผ่นดินได้สักครั้งหนึ่งก็จะกระทำการเช่นนั้นอยู่รำไป เช่น ปากบอกว่า

ห่วงใยประชาชน รักประเทศชาติ เป็นผู้เสียสละแต่ในทางปฏิบัติกลับเป็นไปในทางตรงกันข้ามอย่างนี้ไม่ใช่สิ่งที่เรียกว่าเป็นวิสัยทัศน์ แต่เป็นความหน้ามืดตามัว (Blindness)

5. สัญชาติ หมายถึง ความกตัญญูรู้คุณแผ่นดินของบุคคลผู้เป็นพลเมืองไทย ที่จะไม่คิดข่มเหง หรือทำร้ายประเทศชาติบ้านเกิดเมืองนอน อย่างเช่นกรณีเหตุการณ์ความขัดแย้งที่ถึงขั้นมุ่งเข้าทำร้ายประหัตประหาร เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันวิเคราะห์ให้ได้ถึงสาเหตุ

ของการลืมหืมตาอย่างไม่เคยปรากฏ ยังผลต่อการครอบงำแนวคิดของผู้คนในทางที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ การปลุกฝังอุดมการณ์ความรักชาติบ้านเมือง และสร้างจิตสำนึกที่ดีในความเป็นชาติถือเป็นแผนที่จะต้องมีการบูรณาการการกำหนดท่าทีและการปฏิบัติโดยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งหวังก็คือแนวทางการกระทำที่เหมาะสมต่อการถือสัญชาติ ซึ่งจะต้องมีความจงรักภักดี มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีใจที่บ่อนทำลาย

6. เรื่องของสี หมายถึง การสร้างความรู้สึกร่วมกันคิดกันไปตามแบบจินตนาการทางความคิด ที่โยงไปสู่เรื่องปรัชญาการเมือง การปกครอง ทั้ง ๆ ที่แต่เริ่มแรกทีเดียวปฐมบททางความคิดอันมีผลมาจากการมุ่งมั่นดำรงรักษาสถาบันสำคัญของประเทศชาติด้วยพลังของการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกหมู่เหล่าหาใช่เป็นเรื่องที่จะให้เกิดการแบ่งแยกทางสังคมออกจากกันเพื่อเป็นกลุ่มหรือเป็นสีอย่างเช่นที่ผู้ประสงค์ร้ายฉวยโอกาส เพราะโดยข้อเท็จจริงไม่ว่าจะเป็นสีใด ๆ คนไทยผู้มีความรักชาติ รักแผ่นดิน เป็นจำนวนมากย่อมสามารถอธิบายถึงที่มาที่ไปของสีนั้น ๆ ได้ทั้งสิ้น อาทิเช่น

สีเหลืองถือเป็นสีวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สีฟ้าถือเป็นสีวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ หรือสีแดงอันเป็นสีที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงโปรดและถือเป็นสีวันพระราชสมภพของพระองค์ท่านอีกเช่นกัน ฯลฯ ดังนั้น การแบ่งแยกผู้คนออกเป็นสีจึงเป็นเรื่องที่ไม่สมควรเกิดขึ้นบนผืนแผ่นดินไทย

7. ปรับตัวเข้าหากัน หมายถึง คนทุกอาชีพ ทุกระดับการศึกษาและภูมิปัญญาทางสังคมต้องนำ อัตลักษณ์ของคนไทยที่สมเด็จพระยามหาราชดำรงราชานุภาพ ได้รับการพระราชทานสอนมาจากสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ 5 ว่าด้วยเรื่อง **"ความนอบน้อมถ่อมตนที่มาพร้อมกับหลักธรรมาภิบาล"** มาใช้ให้เกิดมรรคเกิดผลต่อการแก้ไขปัญหาทางสังคมปัจจุบัน เปรียบเสมือนเป็นยาวิเศษที่ทำให้ประเทศไทยอยู่รอดปลอดภัยมาได้ ซึ่งในทางกลับกัน ความอวดรู้ อวดดี ความหลงลืมตัว อันไม่ใช่สัญลักษณ์ของคนดีและคนไทย เป็นสิ่งที่สังคมต้องร่วมกันปฏิเสธโดยไม่ยอมรับในพฤติกรรมจากการกระทำดังกล่าว

โดยสรุป จะต้องเร่งรัดสร้างความ
เข้าใจให้เกิดขึ้นโดยเร็วว่า ประชาชนคนไทย
จะแบ่งแยกกันเป็นภาค เป็นจังหวัด เป็นสี หรือ
ระดับชั้นทางภูมิปัญญาของสังคมไม่ได้อีกต่อไป
ในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างล้วนถือเป็นปัจจัยหรือ
องค์ประกอบสำคัญในคุณลักษณะของความเป็น

ชาติ ที่สำคัญซึ่งเราจะลืมข้อเท็จจริงประการนี้
ไม่ได้ คือ ทุกคนต่างเป็นคนไทยด้วยกัน ต้อง
มีความรักสมัครสมานสามัคคีเฉกเช่นบรรพบุรุษ
ที่ได้ธำรงรักษาประเทศชาตินี้มาด้วยปรีชา
สามารถ และไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือให้กับ
ผู้มั่งร่ำยที่คิดล้มล้างประเทศชาติของเรา

โครงการเชื่อมขุ่นด้านปรากฏารชลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ดำรงชัย พุ่มสงวน¹

พระราชดำริ เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2536 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำนครนายกตอนบน โดยให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่าน ที่บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง

¹ ผู้อำนวยการสำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สป.

อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรกรรม อุปโภค บริโภค แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว และช่วยบรรเทาอุทกภัยในเขตจังหวัดนครนายก

เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2544 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์เขื่อนคลองท่าด่าน

เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อเขื่อนคลองท่าด่านว่า "เขื่อนขุ่นด้านปรากฏารชล" พร้อมทั้งมีพระราชกระแสให้ติดป้ายโล่หะจารึกประวัติของขุ่นหาญพิทักษ์ไพรวัน ณ บริเวณเขื่อนเพื่อเชิดชูเกียรติคุณของท่าน

เขื่อนขุนด่านปราการชลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

เขื่อนคอนกรีตบดอัด ความสูง 93 เมตร ยาว 2,594 เมตร
ขนาดความจุของอ่างเก็บน้ำ 224 ล้านลูกบาศก์เมตร
ก่อสร้างแล้วเสร็จและเริ่มกักเก็บน้ำในเดือนตุลาคม 2547
ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2550
ปริมาณน้ำ 218 ล้านลูกบาศก์เมตร

ในประเทศไทย มีความสูง 93 เมตร ยาว 2,594 เมตร ระดับสันเขื่อน + 112 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ผิวอ่าง 3,087 ไร่ สามารถเก็บกักน้ำได้ 224 ล้าน ลบ.ม. ปัจจุบันได้ดำเนินการแล้วเสร็จและเริ่มเก็บกักน้ำตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน 2547 โดยระดับน้ำเก็บกัก ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2550 ปริมาณเก็บกัก 218 ล้าน ลบ.ม.

การสนองพระราชดำริ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2539 และวันที่ 18 พฤษภาคม 2547 เห็นชอบโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2540 - 2546 ในวงเงิน 10,193 ล้านบาท พร้อมทั้งอนุมัติแผนปฏิบัติงานป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการฯ ปี 2540 - 2551 ในวงเงิน 990 ล้านบาท

ผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริ

1) งานก่อสร้างเขื่อนหัวงานและอาคารประกอบพร้อมส่วนประกอบ

เขื่อนขุนด่านปราการชล เป็นเขื่อนคอนกรีตบดอัด (RCC DAM) ที่ใหญ่ที่สุด

คิดเป็นร้อยละ 97

2) งานก่อสร้างระบบส่งน้ำและระบบระบายน้ำ

โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลฯ มีพื้นที่รับประโยชน์รวมทั้งสิ้น 185,000 ไร่ แยกเป็น

- โครงการทำด้านเดิมและส่วนขยาย จำนวน 20,000 ไร่ ได้ดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำ ความยาว 41.44 กม. และคลองระบายน้ำ ความยาว 22.41 กม. รวมทั้งอาคารบังคับน้ำในคลองส่งน้ำและคลองระบายน้ำ จำนวน 260 แห่ง ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ 2549

- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จำนวน 165,000 ไร่ เริ่มดำเนินงานก่อสร้างระบบส่งน้ำและระบายน้ำ

ในปีงบประมาณ 2549 แผนงานนี้ แล้วเสร็จ
ในเดือนเมษายน 2552

อาคารระบายน้ำล้นด้านท้ายเขื่อนลงลำน้ำเดิม
และระบายน้ำลงพื้นที่
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก 165,000 ไร่

3) งานแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว

กรมพัฒนาที่ดินดำเนินโครงการ
แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวในลักษณะโครงการนำร่อง
เพื่อแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวจัดบริเวณพื้นที่รับ
ประโยชน์ของพื้นที่การเกษตร รวมทั้งสิ้น 20,000
ไร่ โดยใช้ น้ำต้นทุนจากเขื่อนขุนด่าน
ปราการชลฯ ขำระล้างดินเปรี้ยวด้วยการส่งน้ำ
เข้าสู่พื้นที่การเกษตร ส่งผลให้ดินมีความชุ่มชื้น

สูงขึ้น สารประกอบไพไรทีในดินไม่สัมผัสอากาศ
และไม่เกิดการกำมะถัน ดินมีสภาพดินเปรี้ยว
ปานกลางสามารถปรับปรุงบำรุงดินเพื่อลดความ
เป็นกรด และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ โดยใช้ปุ๋ย
พืชสด ทำให้สามารถเพาะปลูกได้ เช่น การทำ
นาข้าว และการปลูกไม้ผล โดยเริ่มดำเนินการ
เดือนธันวาคม 2549 และสิ้นสุดเดือนธันวาคม
2550 ในพื้นที่เป้าหมาย 1,500 ไร่ รวมทั้ง
ดำเนินการสำรวจพื้นที่ดินเปรี้ยวในชั้นราย
ละเอียดให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
ก่อสร้างระบบส่งน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตอน
ล่างบริเวณพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา
นครนายก 165,000 ไร่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็น
ดินที่มีปัญหาเปรี้ยวจัด

การปรับปรุงดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่รับประโยชน์จากโครงการ
เขื่อนขุนด่านปราการชลบริเวณพื้นที่ 20,000 ไร่
โดยการใส่ปูนมาร์ลปริมาณ 400 กก./ไร่
ก่อนการดำเนินการโครงการฯ
การแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวใส่ปูนมาร์ลปริมาณ 500 กก./ไร่
ซึ่งเห็นว่าประโยชน์จากน้ำโครงการฯ
สามารถทำให้ดินเกิดความชุ่มชื้น
และแก้ปัญหาดินเปรี้ยวได้ดีขึ้น

4) งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ

กระทรวงมหาดไทย โดยจังหวัดนครนายก ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก เป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพฯ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องวางแผนการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รับน้ำโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล จัดทำ "แผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพในพื้นที่รับน้ำโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2549 - 2553" ครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการ 185,000 ไร่ ใน 3 อำเภอ 15 ตำบล 96 หมู่บ้าน 9,104 ครัวเรือน ประกอบด้วย กิจกรรมดำเนินงานด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ (ในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร) การแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ปัจจุบันอยู่ในระยะปีแรกของการดำเนินงานตามแผน

การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำในเขื่อนขุนด่านปราการชล

การระบายน้ำของเขื่อนคลองท่าด่านฯ ส่งผลประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวสามารถล่องแก่งได้ตลอดปี (เดิมล่องแก่งได้ 4-5 เดือน) ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

5) งานก่อสร้างปรับปรุงเส้นทาง

คมนาคม

ดำเนินการก่อสร้างขยายเส้นทางคมนาคมเป็น 4 ช่องจราจรทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3049 (นครนายก - น้ำตกนางรอง) ระยะทาง 18.249 กิโลเมตร และดำเนินการก่อสร้าง

สร้างขยายเส้นทางคมนาคมทางหลวงชนบท ด้านท้ายเขื่อนสายนางรอง - ท่าด่าน ระยะทาง 1.700 กิโลเมตร ทำให้มีเส้นทางคมนาคมเพิ่มขึ้นและเป็นการบรรเทาปัญหาการจราจรในเขตเมืองนครนายกอีกด้วย

6) งานปรับปรุงภูมิทัศน์ด้านท้ายเขื่อน

ดำเนินการก่อสร้างและจัดภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่ด้านท้ายเขื่อนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ประกอบด้วย กลุ่มอาคารรับเสด็จฯ ปรับปรุงลาดยางผิวจราจร ปรับปรุงลำน้ำเดิมด้านท้ายเขื่อน และงานปรับพื้นที่จัดภูมิทัศน์บริเวณท้ายเขื่อน

7) งานก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานเขื่อนขุนด่านปราการชล

กรมศิลปากรดำเนินการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานเขื่อนขุนด่านปราการชล และจัดทำเนื้อหาการจัดแสดงนิทรรศการตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

อาคารพิพิธภัณฑสถานเขื่อนขุนด่านปราการชล

ถนนทางหลวงชนบทสายนางรอง-ท่าด่าน
เข้าไปยังเขื่อนขุนด่านปราการชล

สยามบรมราชกุมารี โดยสำนักงาน กปร. สนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินงาน ซึ่งการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถาน การจัดแสดง และปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบอาคารเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการฯ

1) ด้านการเกษตร

ส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้กับพื้นที่รวม 185,000 ไร่ พร้อมทั้งวางแผนการปลูกพืช (พืชฤดูฝน 185,000 ไร่ พืชฤดูแล้ง 62,000 ไร่) มีเกษตรกรได้รับประโยชน์ จำนวน 96 หมู่บ้าน 9,104 ครัวเรือน ประกอบด้วยพื้นที่สองส่วน ดังนี้

- พื้นที่โครงการท่าด่านเดิมและส่วนขยาย 20,000 ไร่ ดำเนินการก่อสร้างระบบส่งน้ำและระบบระบายน้ำแล้วเสร็จ มีปริมาณน้ำที่ใช้ในฤดูฝน ประมาณ 3.5 ล้าน ลบ.ม. และในฤดูแล้งประมาณ 16.5 ล้าน ลบ.ม. มีแผนการ

วารสารดำรงราชานุภาพ

ปลูกพืช คือ ข้าวนาปีและนาปรัง รวม 19,719 ไร่ ไม้ผล 5,691 ไร่ (ส้มโอ มะปราง ชมพู่มะม่วง มะยงชิด ฯลฯ) และพืชไร่ พืชผัก 196 ไร่ (อ้อย ข้าวโพดหวาน บวบ พริก ค่ะน้า ฯลฯ) ทั้งนี้ มีการปลูกพืชผักซ้ำในพื้นที่บางส่วน

ผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรที่ปลูกมะไฟ หนุนในพื้นที่รับประโยชน์ด้านท้ายเขื่อนขุนด่านปราการชล

- พื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก 165,000 ไร่ อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างระบบส่งน้ำและระบบระบายน้ำจะแล้วเสร็จในปี 2552 โดยมีแผนการบริหารจัดการน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในฤดูฝน ในพื้นที่ 165,000

นายสมเกียรติ วิ่งยงฉิม เกษตรกรหมู่ 6 ตำบลหินตั้งที่ได้รับประโยชน์จากเขื่อนขุนด่านปราการชล ในการปลูกไม้ผล เช่น มะยงชิด มะปราง ส้มโอ ชมพู่มะม่วง เป็นต้น

ไร่ ปริมาณ 60 ล้าน ลบ.ม. และในฤดูแล้งในพื้นที่ 42,000 ไร่ ปริมาณ 70 ล้าน ลบ.ม. ปัจจุบันการทำการเกษตรส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน ยังไม่สามารถใช้น้ำจากเขื่อนขุนด่านปราการชล ได้เต็มศักยภาพ เนื่องจากการก่อสร้างปรับปรุงระบบส่งน้ำยังไม่แล้วเสร็จ อย่างไรก็ตาม หลังจากการเริ่มกักเก็บน้ำของเขื่อน ทำให้ระดับน้ำใต้ดินสูงขึ้น นับเป็นประโยชน์ต่อการอุปโภค บริโภค และการประกอบอาชีพของชาวบ้านเป็นอย่างมาก

อาคารส่งน้ำเข้าคลองชลประทานด้านท้ายเขื่อน ส่งน้ำได้ 6.05
ลบ.ม./วินาที และคลองส่งน้ำ เพื่อการชลประทาน
ส่งน้ำเข้าพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าด่าน 20,000 ไร่

ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณพื้นที่กักเก็บน้ำเขื่อนขุนด่านปราการชล

2) ด้านการอุปโภค - บริโภค

การส่งน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค
บริโภค ของประชาชนในเขตเมือง นครนายก
และเขตพื้นที่ส่งน้ำของโครงการฯ จำนวน 16
ล้าน ลบ.ม. ต่อปี และส่งน้ำ เพื่อใช้สอยสำหรับ
หน่วยงานต่างๆ จำนวน 5 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี

3) การแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว

การแก้ไขปรับปรุงดินเปรี้ยว

โดยวิธีการใช้น้ำจากเขื่อนขุนด่านปราการชล
ส่งตรงไปยังเขื่อนนครนายกและทำการทดน้ำ
เข้าระบบคลองชลประทาน กระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่
เพาะปลูกของเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จำนวน
165,000 ไร่ พร้อมทั้งทำการขังน้ำที่ผิวดิน
ไว้ให้นานที่สุดเพื่อให้ดินชุ่มชื้น สารประกอบ
ไฟโรทีนในดินไม่สัมผัสอากาศก็จะไม่เกิดการ
กำมะถัน เข้มข้นขึ้น การใช้น้ำชะล้าง ความเป็น
กรดออกจากดินเมื่อล้างดินเปรี้ยวให้คลายลง
แล้วดินจะมีค่า pH เพิ่มขึ้นอีก ทำให้ดินเปรี้ยว
เจือจางลง หากมีการเติมน้ำจืดและระบายน้ำ

ออกอย่างต่อเนื่อง ความเป็นกรดในดินก็จะลดลงเป็นลำดับจนถึงระดับที่สามารถปลูกพืชได้

การปรับปรุงดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่รับประโยชน์จากโครงการ
เชื่อมขุนด้านปราการชลบริเวณพื้นที่ 20,000 ไร่
โดยการใส่ปูนมาร์ลปริมาณ 400 กก./ไร่
ก่อนการดำเนินการโครงการฯ
ก่อนการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวใส่ปูนมาร์ลปริมาณ 500 กก./
ไร่ ซึ่งเห็นว่าประโยชน์จากน้ำโครงการฯ
สามารถทำให้ดินเกิดความชุ่มชื้น
และแก้ปัญหาดินเปรี้ยวได้ดีขึ้น

ตุลาคมของทุกปี เชื่อมขุนด้านปราการชลสามารถควบคุมปริมาณน้ำได้ประมาณร้อยละ 23 ของปริมาณน้ำเฉลี่ยทั้งหมดของกลุ่มน้ำนครนายก และบริหารจัดการน้ำไม่ให้ไหลไปรวมกับน้ำหลากในลำน้ำสาขาอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยเก็บกักน้ำไว้ในอ่างเก็บน้ำ ทำให้สามารถแก้ปัญหาอุทกภัยในพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำนครนายกได้ ในปี 2549 และ 2550 จังหวัดนครนายกทั้งจังหวัดรอดพ้นวิกฤตการณ์น้ำท่วม

สภาพพื้นที่บริเวณท้ายเชื่อมขุนด้านปราการชล
ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2550 ระบายน้ำออกจำนวน
230,000 ลูกบาศก์เมตร/วัน

4) การป้องกันบรรเทาปัญหาอุทกภัย

ช่วงต้นฤดูฝนประมาณเดือนพฤษภาคม จะมีปริมาณน้ำเหลืออยู่ในอ่างเก็บน้ำประมาณ 20 - 30 ล้าน ลบ.ม. หรือร้อยละ 10 - 15 ซึ่งน้ำจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จะเริ่มทยอยไหลเข้าเขื่อนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเต็มเขื่อนที่ความจุ 224 ล้าน ลบ.ม. ในเดือน

5) การรักษาระบบนิเวศและผลักดันน้ำเค็ม

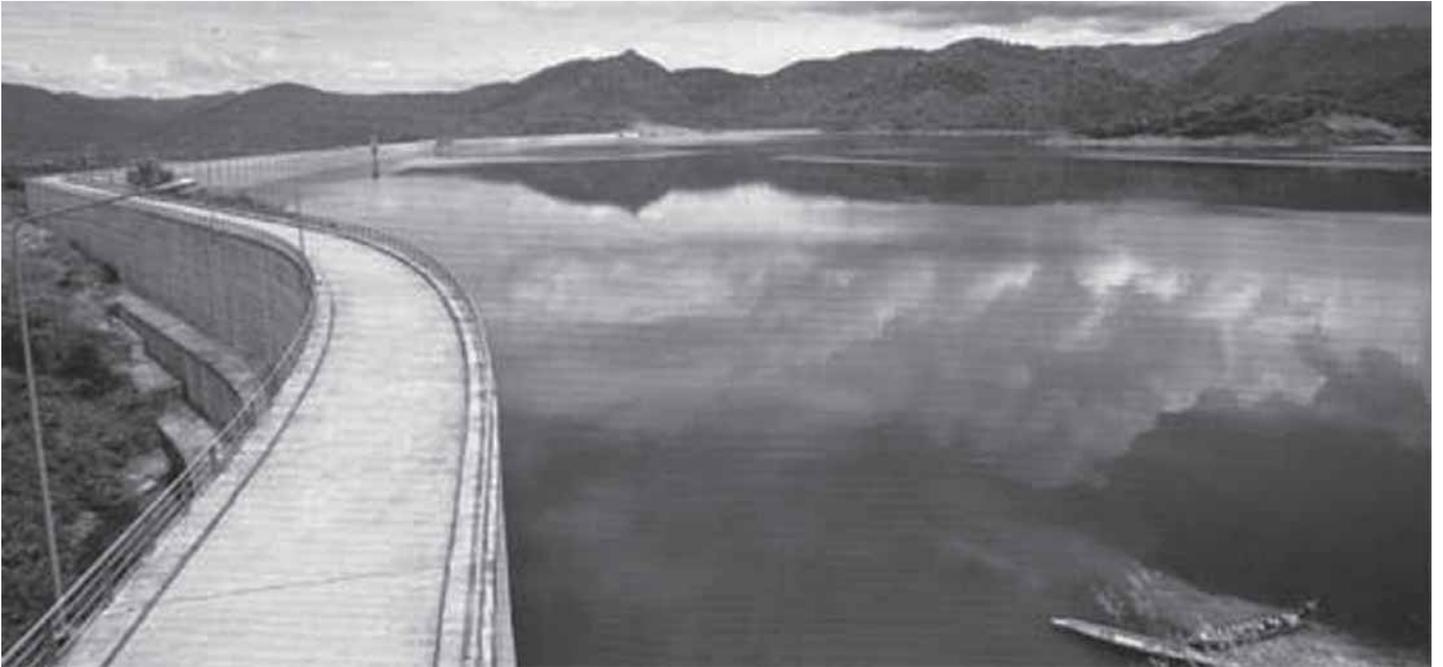
ในช่วงฤดูแล้งระหว่างเดือน

ธันวาคมถึงมีนาคม เขื่อนขุนด่านปราการชล กำหนดแผนการระบายน้ำประมาณเดือนละ 3 ล้าน ลบ.ม. เพื่อช่วยเหลือ การเกษตรในพื้นที่สองฝั่ง แม่น้ำนครนายก และ ระบายน้ำประมาณ 20 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี เพื่อ แก้ไขปัญหาภัยแล้ง และ ชะล้างดินเปรี้ยว ส่วน ปริมาณน้ำอีกประมาณ 60 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี ใช้ในการ รักษาระบบนิเวศน์ และ ผลักดันน้ำเค็มที่รุกเข้ามา

ทางแม่น้ำปราจีนบุรี และแม่น้ำนครนายก ให้ไหลกลับไปแม่น้ำบางปะกงลงทะเลที่

จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังเช่น เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2550 เกิดวิกฤติน้ำเสียที่จังหวัดปราจีนบุรี เชื้อขนุนด้านปราการชล ได้ปล่อยน้ำปริมาณ 33 ล้าน ลบ.ม. ไปช่วย ผลักดันน้ำเสียดังกล่าว

6) การเพิ่มขึ้นของปริมาณน้ำใต้ดิน

พื้นที่การเกษตร 20,000 ไร่ มี ปริมาณน้ำใต้ดินเพิ่มขึ้น โดยปัจจุบันบ่อน้ำที่ใช้ เพื่อการเกษตรและอุปโภค บริโภคในครัวเรือน มีน้ำตลอดปีจากเดิมที่จะแห้งในช่วงฤดูแล้ง และ จากผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับน้ำใต้ดิน พบว่า ในพื้นที่อำเภอองครักษ์และอำเภอเมือง บางส่วนมีระดับน้ำใต้ดินสูงขึ้น โดยระดับน้ำลึก จากผิวดินทั่วไปประมาณ 1 - 1.5 เมตร ส่งผลดีต่อการประกอบอาชีพและการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว

7) แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำและ ประมง

เชื้อขนุนด้านปราการชลเป็น แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำขนาดใหญ่ ได้แก่ ปลา ชนิดต่างๆ และกุ้งก้ามกราม โดยตั้งแต่ปี 2548 ถึงปัจจุบันได้ปล่อยสัตว์น้ำไปแล้ว มากกว่า 10 ล้านตัว ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเป็นแหล่งผลิต อาหารแก่ประชาชนในพื้นที่

8) การสนับสนุนโรงงาน อุตสาหกรรม

น้ำจากเชื้อขนุนด้านปราการชล จะใช้สนับสนุนโรงงานอุตสาหกรรม ในบริเวณ สองฝั่งแม่น้ำนครนายก ประมาณ 4 ล้าน ลบ.ม. ต่อไป

9) การพัฒนาและส่งเสริม
การท่องเที่ยว

การระบายน้ำของเขื่อนขุนด่าน
ปราการชลลงลำน้ำเดิม เพื่อรักษาระบบนิเวศน์

ปีละ 3 ล้าน ลบ.ม. ส่งผลประโยชน์ต่อการ
พัฒนา และส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของ
จังหวัดนครนายก โดยเฉพาะในวันเสาร์
และอาทิตย์ มีการปล่อยน้ำปริมาณ 100,000
ลบ.ม. เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว
ทำให้เขื่อนขุนด่านปราการชลเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวใหม่ ที่มีภูมิทัศน์ที่สวยงามและ
เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยปัจจุบัน
นักท่องเที่ยวสามารถล่องแก่งในลำน้ำได้
ตลอดปี ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
จากการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง :

ข้อมูลจากรายงานและเอกสารเผยแพร่ของสำนักงาน กปร.

ปกป้องสถาบันด้วยปฏิบัติบูชา

ปิติธรรม รุติมนตรี¹

นโยบายเร่งด่วนของกระทรวงมหาดไทย นโยบายที่ 1 การปกป้องสถาบันสำคัญของชาติ กลยุทธ์ที่ 1.1 ส่งเสริมกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติเพื่อประชาชนชาวไทย กำหนดให้จังหวัดจัดกิจกรรม/โครงการที่มีลักษณะการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยส่วนรวมหรือสาธารณประโยชน์ สร้างสำนึกของประชาชนให้เกิดความสามัคคีและความจงรักภักดีต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เช่น การดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแนวทางโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ หรือเป็นการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง หรือเป็นการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนอื่นๆ เพื่อ

เป็นปฏิบัติบูชาถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จังหวัดอุทัยธานี โดยนายชนม์ชื่น บุญญานุสาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี ได้ขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติโดยได้จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก "ชาวอุทัยรวมน้ำและใจถวายองค์ราชันย์ พ.ศ.2552 - 2553" ขึ้น เป็นการปฏิบัติบูชาปกป้องสถาบัน

แนวความคิดของโครงการนี้ เกิดขึ้นจากสภาพจังหวัดอุทัยธานีที่เป็นเมืองเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำการเกษตรโดยพึ่งพาน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ปริมาณผลผลิตขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนในแต่ละปี

¹ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี

ประกอบกับในแต่ละปีจะมีภาวะน้ำท่วมและแห้งแล้งสลับกัน จึงประสบปัญหาความไม่แน่นอนของจำนวนผลผลิตและคุณภาพของพืชเกษตร และความเสียหายที่เกิดกับผลผลิตทางการเกษตรอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าจังหวัดอุทัยธานีจะมีโครงการชลประทานขนาดกลางอยู่ในจังหวัด แต่ก็ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกที่ใช้ระบบน้ำ

ชลประทานเพียงประมาณ 2 แสนไร่เศษ หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของพื้นที่การเกษตรที่มีอยู่ประมาณสองล้านไร่เศษ ซึ่งจากสภาพปัญหาของจังหวัดดังกล่าว ประกอบกับการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี ร่วมกับหัวหน้าส่วนราชการและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้เคยไปศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาเขานินช้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทราเห็นว่า ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาแห่งนี้ มีการบริหารจัดการน้ำ โดยมีการขุดสระน้ำขนาดใหญ่ไว้หลายแห่ง และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งศูนย์ฯ จึงมีแนวความคิดที่จะประยุกต์เอาการบริหารจัดการน้ำของศูนย์ฯ

มาเป็นประโยชน์ในจังหวัดอุทัยธานี ประกอบกับการที่ได้ศึกษาพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเน้นเรื่องของน้ำมาโดยตลอด โดยทรงมีพระราชดำรัสตอนหนึ่ง พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัยสวนจิตรลดา

วันพฤหัสบดีที่ 4 ธันวาคม พุทธศักราช 2536 ว่า "ไม่มีทางที่จะมีความเจริญได้ถ้าไม่มีน้ำ"

เมื่อเอาปัญหาเรื่องน้ำเพื่อการเกษตรของจังหวัดอุทัยธานี บูรณาการกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องน้ำ และแนวทางการบริหารจัดการน้ำ

ในศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาเขาดินชั้น
ตลอดจนนโยบายปกป้องสถาบันด้วยปฏิบัติ
บูชาของกระทรวงมหาดไทย จึงทำให้แนว
ความคิดในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ
ขนาดเล็กของจังหวัดอุทัยธานี เด่นชัดมากยิ่งขึ้น
ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี จึงได้นำแนวคิด
ที่บูรณาการแล้วข้างต้น ปรีกษาหารือกับส่วน
ราชการที่เกี่ยวข้อง นายกองค้การบริหารส่วน
จังหวัดอุทัยธานี นายอำเภอ และผู้บริหารองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบล ก็เห็นพ้องต้อง

กันว่าโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กนี้
จะเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อ
การเกษตรของจังหวัดอุทัยธานีได้ อีกทั้งเป็นการ
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ด้วยการปฏิบัติบูชาตามนโยบายของกระทรวง
มหาดไทย จึงตกลงใจร่วมกันในการดำเนิน
โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก "ชาวอุทัย
รวมน้ำและใจถวายองค์ราชันย์ พ.ศ.2552 -
2553" และได้มีการจัดทำบันทึกความร่วมมือ
ในการดำเนินโครงการนี้ร่วมกันเมื่อวันที่ 20

นายชนม์ชื่น บุญบุญสาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี ปลัดจังหวัดอุทัยธานี
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี ผู้แทนหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ได้ร่วมลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) ในการชุดบ่อน้ำขนาดเล็กตามโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
"ชาวอุทัยรวมน้ำและใจ ถวายองค์ราชันย์" พ.ศ.2552 - 2553 เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2552
ณ ห้องประชุมสะแกกรัง ชั้น 5 ศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี

กรกฎาคม 2552 เป็นภาคีความร่วมมือ 3 ฝ่าย ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี โดยผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี หัวหน้าส่วนราชการ และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดอุทัยธานี และมีการลงนามในบันทึกความร่วมมือเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2552 ที่ผ่านมา

โครงการนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยการปฏิบัติบูชา แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร เป็นการเพิ่มศักยภาพด้านการผลิต และการประกอบอาชีพด้านการเกษตร อีกทั้งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการ

ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มปริมาณการกักเก็บน้ำในพื้นที่ โดยเป็นแก้มลิงขนาดเล็กกระจายอยู่เต็มพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี รวมทั้งเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาท อำนาจหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรอีกทางหนึ่ง

โครงการนี้ ตั้งเป้าหมายที่จะขุดบ่อน้ำขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 6,000 บ่อกระจายอยู่ใน 8 อำเภอ ของจังหวัดอุทัยธานี โดยกำหนดให้แล้วเสร็จภายใน 5 พฤษภาคม 2553 อันเป็นปีแห่งการบรมราชาภิเษกของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครบ 60 ปี

สำหรับการขับเคลื่อนโครงการนั้น เริ่มต้นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สำรวจความเห็นและความต้องการของเกษตรกรที่ประสงค์สมัครเข้าร่วมโครงการนี้ โดยตั้งเป็นคณะทำงานสำรวจความเหมาะสมของพื้นที่ของเกษตรกร และจัดลำดับการขุดบ่อน้ำก่อนหลัง ทั้งนี้คุณสมบัติของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการจะต้องเป็นเกษตรกรที่ดำเนินวิถีชีวิตหรือมีความประสงค์ที่จะดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือเป็นเกษตรกรที่มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความประพฤติดี และมีความตั้งใจร่วมโครงการเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เมื่อได้พื้นที่จำนวนที่จะขุดบ่อน้ำแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ก็จะดำเนินการขุดบ่อน้ำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณ และบริหารจัดการงบประมาณโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เอง โดยที่จังหวัดจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง บ่อน้ำแต่ละบ่อจะใช้งบประมาณในการขุดประมาณ 20,000 - 25,000 บาท ทั้งนี้เกษตรกรผู้ร่วมโครงการอาจสมทบเงินหรือน้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องจักร หรืออื่นๆ สมทบในการขุดบ่อน้ำก็ได้ นอกจากนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี ได้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อดำเนินการตามโครงการนี้ด้วย และเมื่อเกษตรกรได้บ่อน้ำเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ส่วนราชการและ

สภาพบ่อน้ำขนาดเล็กความจุ 1,260 ลูกบาศก์เมตร ที่อยู่ระหว่างดำเนินการตามโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก "ชาวอุทัยรวมน้ำและใจ ถวายองค์ราชันย์" พ.ศ.2552 - 2553

สภาพบ่อน้ำขนาดเล็กความจุ 1,260 ลูกบาศก์เมตร ที่ดำเนินการเสร็จแล้วตามโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก "ชาวอุทัยรวมน้ำและใจ ถวายองค์ราชันย์" พ.ศ. 2552 - 2553

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็จะสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรเหล่านี้ใช้ประโยชน์จากบ่อน้ำให้เต็มศักยภาพ เช่น เลี้ยงปลา ปลูกไม้ผล หรือหญ้าแฝกรอบบ่อน้ำ รวมทั้งต่อไปก็จะพัฒนาไปสู่เกษตรทฤษฎีใหม่ และดำรงชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

ในส่วนของจังหวัดอุทัยธานี และส่วนราชการต่าง ๆ นั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี เป็นประธานในระดับจังหวัด มีหัวหน้าส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย นายกองดีการบริหาร

ส่วนจังหวัดอุทัยธานี และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล และที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการในระดับจังหวัด ส่วนระดับอำเภอมีนายอำเภอเป็นประธาน หัวหน้าส่วน

ราชการระดับอำเภอ และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมเป็นกรรมการ กรรมการทั้งสองคณะมีหน้าที่อำนวยการบริหารจัดการ และดำเนินการขุดบ่อน้ำให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายต่อไป

โครงการนี้เริ่มขับเคลื่อนเพื่อเป็นปฏิบัติบูชา ปกป้องสถาบันสำคัญของชาติตามนโยบายเร่งด่วนของกระทรวงมหาดไทยแล้ว โดยกำหนดให้มีการเปิดตัวโครงการ (Kick off)

ทั้งจังหวัด ในวันที่ 6 สิงหาคม 2552 และจะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 5 พฤษภาคม 2553 อันเป็นวันฉัตรมงคล โดยในวันนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี พร้อมด้วยเหล่า

ข้าราชการ ผู้บริหาร สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกระดับ ตลอดจนเกษตรกร ผู้ร่วมโครงการ จะกระทำพิธีถวายบ่อน้ำที่ขุดได้ทั้งหมดเป็นเครื่องราชสักการะเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันฉัตรมงคล และบรมราชาภิเษกครบ 60 ปี ด้วย

เมื่อโครงการนี้ดำเนินการได้เป็นผลสำเร็จ อย่างน้อยเกษตรกร 6,000 ครัวเรือน จะมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและการดำรงชีวิต จังหวัดอุทัยธานีจะมีแก้มลิงขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด คิดเป็นปริมาณน้ำถึง 7,560,000 ลูกบาศก์เมตร สามารถลดภาวะน้ำแล้ง หรือน้ำท่วมได้ส่วนหนึ่ง แต่ที่สำคัญก็คือ ผู้ร่วมโครงการทุกภาคส่วนได้ปฏิบัติบูชาเทิดพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงมีพระวิริยะอุตสาหะทุ่มเททั้งพระวรกาย พระสติปัญญา และพระปรีชาสามารถ พระราชทาน "น้ำเพื่อชีวิต" แก่พสกนิกรชาวไทยทั้งปวง

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี นายชนมฉัตร บุญญาสุสานต์ พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกคน มีความตั้งใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะขับเคลื่อนโครงการนี้ให้สำเร็จ เพื่อเป็นโครงการที่แสดงถึงน้ำใจของชาวอุทัยธานี ที่จะถวายแด่องค์ราชันย์ เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นการปกป้องสถาบันด้วยปฏิบัติบูชาอย่างแท้จริง

พอเพียง คือเพียงพอ

พระศรีญาณโสภณ (ปิยวิฑฒโก)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสอนให้พสกนิกรในแผ่นดินของพระองค์ ยึดมั่นการเป็นอยู่แต่พอดี คือ มีวิถีชีวิตที่สงบ และเรียบง่าย ทรงสอนให้ทุกคนมีสติว่าการ พัฒนาที่แท้จริงนั้น คนในชุมชน จะต้องพึ่งตนเองได้ ชุมชนต้อง เข้มแข็งภายในก่อน トラบใดที่ ชุมชนยังพึ่งตนเองไม่ได้ นั้นยังไม่ใช่ผลของการพัฒนา

แม้ชุมชนจะมีเครื่อง อุปโภคบริโภค ครบถ้วนทุกอย่าง ก็ตาม นั้นยังไม่ใช่ผลของการ พัฒนาที่แท้จริง หากแต่เป็นเพียง การหยิบยื่นให้จากผู้อื่น ซึ่งบาง

ครั้งการให้มากเกินไปอาจทำให้ชุมชนนั้น อ่อนแอ พึ่งพาตนเองไม่ได้

การพัฒนาที่แท้จริงต้องเกิดจาก ความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนนั้นๆ

¹ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระราม 9 กาญจนภิเษก

ด้านหน้าพระอุโบสถ วัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก

โดยที่ไม่ต้องรอให้ราชการมาช่วยเหลือ การพัฒนาที่แท้จริงต้องเริ่มต้นจากภายใน คือ เกิดจากความต้องการเพราะจำเป็นจริงๆ ของคนในชุมชน แบบค่อยเป็นค่อยไป

การพัฒนาแบบนี้ดูเหมือนจะล่าช้า ไม้ทันสมัย แต่ก็เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ยืนอยู่บนพื้นฐานความจริง มิใช่การแสวงหาเพื่อให้ได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งมาเร็วๆ โดยออกแรงน้อย เพื่อให้ได้มาก ความใจเร็วด่วนได้เป็นการพัฒนาเพื่อความพ่ายแพ้ การพัฒนาเพื่อชัยชนะต้องเริ่มจาก พอมีพอกิน ค่อยเป็นค่อยไป เริ่มจากความมูมานะบากบั่นของเราเอง

การพัฒนาเช่นนี้ ทรงรับสั่งว่า เป็นการพัฒนาแบบพอมีพอกิน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า

**"การเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน หมายความว่า
อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง
ความพอเพียงไม่ได้หมายความว่า
ทุกครัวเรือนจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง
จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเอง และครอบครัว
อย่างนั้น มันเกินไป แต่ว่า ในหมู่บ้าน
หรืออำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร
บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ
ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ต้องไกลเท่าไร
ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก"**

ความรู้จักพอ ทำให้เกิดความสุขในชีวิต

ความพอเพียง คือ ความอุดมสมบูรณ์ของชีวิต トラบใดที่เรายังไม่เปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนา ที่พุ่งความคิดไปที่ความหรูหราฟุ่มเฟือย การพัฒนานั้น จะนำเราไปสู่ความเดือดร้อนไม่สิ้นสุด

ไม่ว่าเราจะมีสิ่งใดอย่างที่ต้องการแล้วก็ตาม แต่ความไม่รู้สึกรู้สีกพอเพียง ก็จะเป็นตัวกระตุ้นให้เราดิ้นรน ทะยานอยากตลอดเวลา สุดท้ายเราอาจประสบความสำเร็จได้แต่ปราศจากความสุขในชีวิต

ความพอเพียงไม่ใช่หมายถึงเพียงมีพอกินพอกินภายนอกเท่านั้น หากแต่หมายถึงความพอเพียงในความรู้สึกรู้สึกของ

พระศรีญาณโสภณ (สุวิทย์ ปิยะวิฑูไชย)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระราม 9 กาญจนภิเษก

ใจอีกด้วย

เมื่อมนุษย์เข้าใจคำว่า "พอเพียง" เขาจะเข้าใจและเห็นใจคนอื่น เขาจะรู้สึกอยากเสียสละแบ่งปัน สิ่งที่เขาไม่มีมากกว่าคนอื่น ก็จะถูกแบ่งปันช่วยเหลือผู้มีน้อย

ความพอเพียงของใจ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการพัฒนาสังคม เพราะเป็นบ่อเกิดของความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

ความอบอุ่นของชุมชนเกิดได้จากความพอเพียงของใจคน トラบใดที่เรายังไม่พัฒนาจิตใจให้ก้าวเดินไปตามการพัฒนาของโลก เราก็จะยังเดินหลงทาง นั่นคือมองเห็นวัตถุภายนอก เป็นผลจากการพัฒนา มองเห็นคุณค่า

ของคนน้อยลง เมื่อคนเริ่มวัดค่าความเป็นมนุษย์ที่ทรัพย์สิน เงินทองและฐานะ มีใจจิตใจอันดีงามที่มีต่อกัน การพัฒนาก็ล้มเหลว มีเท่าไรก็ไม่รู้สึกเพียงพอ สุดท้ายกลายเป็นการพัฒนาเพื่อความเห็นแก่ตัว สังคมที่พัฒนาแล้วอาจเลวร้ายยิ่งกว่าสังคมที่ยังไม่ได้พัฒนาก็ได้

ความพอเพียงของข้าวปลาอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค เกิดจากการรู้จักแต่พอดี อยู่แต่พอดี คือ รู้จักความพอเพียงของชีวิต

ความอบอุ่นของชุมชน เกิดจากจิตใจที่รู้สึกว่าเป็น "เพียงพอ" คือไม่วัดค่าความเป็นมนุษย์จากวัตถุสิ่งของภายนอก หากแต่วัดกันที่จิตใจอันดีงามที่มีต่อกันและกัน

ฉ ธรรมรักษา : จงอย่าประมาท

ดำรงชัย พุ่มสงวน¹

★ ธรรมดาดีเป็นทรัพย์ล้ำ

ถนนมิใช่ยิ่งพา
อย่าทำลายเร่งหา
ตระหนักรักษาส่งพัน

เลิศค่า
สุขล้ำ
ภัยเกิด ไศกแฮ
ล้างทุกข์บ่วงผจญ

★ ดึกสูงแลเสียบฟ้า

ต้นกิ่งใบแผ่เงา
ธารดินลมชื่นเร้า
ผ่องพริ่งทุกข์พราว

เพราะเสา
เพราะราก
เพราะรักษั ตรึกนา
เพราะจิตมั่นธรรม

★ ทุกชนกอปรดินน้ำ

รักษัตุลครองธรรมไว้
อภัยกุลเกื้อรักให้
สัตว์เทียมเท่าทุกแท้

ลมไฟ
สุขแน่
ยิ่งชื่อ เย็นงาม
ต่างที่มีธรรม

¹ ผู้อำนวยการสำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สป.

ยศทรัพย์โตปีศาจใหญ่ไฟแฝงจิต

จะถูกผิไตเพียงรัฐปลัดมภ์

แม่นดวงใจอำมหิตผิตคุณธรรม

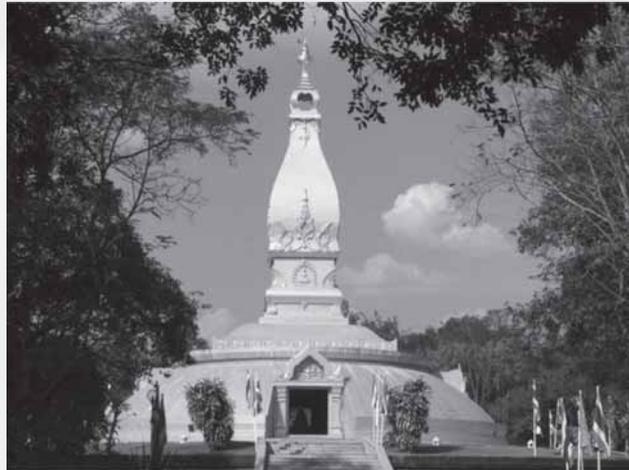
หมั่นก่อกรรมกลเล่ห์เพทุบาย

แดนมนุษย์สุดอยู่ที่ดีหรือชั่ว

ประพฤติตัวแสดงออกบอกความหมาย

ชาติวิชาทรัพย์ (ตำแหน่ง) เพียงนับระดับกาย

ดีหรือร้ายให้ดูผลลที่ท่า

การดำเนินชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องมีความระมัดระวังเพื่อลดความเสี่ยงและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชีวิต 4 ประการ

1. จงระวังรักษาใจของตนให้ดี	: อย่าให้ขุ่นมัวบูดเน่า เพราะทุกข์สุขอยู่ที่ใจ ของตน จิตใจที่ไม่ขุ่นมัวย่อมประภัสสร
2. จงระวังรักษาความคิดของตนให้ดี	: เพราะความคิดเป็นต้นสายธารแห่ง การกระทำหรือกรรมทั้งปวง
3. จงระวังรักษาการกระทำของตนให้ดี	: เพราะการกระทำอะไรบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ จะเป็นความเคยชินหรือเป็นนิสัย
4. จงระวังรักษานิสัยของตนให้ดี	: เพราะนิสัยอะไรทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ จะเป็นวาสนาของผู้นั้น

การระวังรักษาทั้งสี่ประการนี้ ย่อมเป็นมงคลยิ่งต่อผู้ประพฤติโดยไม่ต้องว่าวันไปบนบานกับใครที่เหนหรือต้องเสียเวลาและเงินทองไปกับหมอดูดาตีพยากรณ์ท่านใด

ท่านพระอาจารย์ชา สุภทฺโท

กว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์นั้นยากนัก เมื่อเกิดมาแล้วควรใช้ชีวิตที่แสนสั้นนี้ ให้เกิดความดีมีประโยชน์โภชนาผลให้มาก การพัฒนาจิต และการกระทำที่ก่อปรด้วยคุณค่าและคุณภาพ เป็นหน้าที่หลักของมนุษย์ อย่าลุ่มหลงอยู่กับรูป รส กลิ่น เสียง โอตัมปะ ลาก ยศ การคิดเก่ง พุดเก่ง ทำเก่ง แต่ในจิตใจอัดแน่นด้วยความเห็นแก่ตัวที่ฉลาดเฉลียวที่สุด จะนำไป

สู่ความหายนะอย่างประจักษ์

ชีวิตของคนเรา เป็นชีวิตแห่งการสร้างสรรค์ที่หลีกเลี่ยงมิได้ ขึ้นอยู่กับปัญญาของแต่ละปัจเจกชนที่จะเลือกดำเนินชีวิตอย่างไร ผู้มีปัญญา ย่อมมีคุณธรรมย่อมสามารถระงับความอยาก ระงับกิเลสค้นหาหักห้ามใจตนเองได้ โดยฝึกจิตฝึกใจและการกระทำจนสามารถเข้าถึงความดีงาม เคารพตนเอง เคารพคนอื่น กล่าวเผชิญกับความเป็นจริง ลดทิวจิตความยึดมั่น

ท่านชยสาโรภิกขุ

ถือนั่นลง การรักษาศีลนำสู่การสร้างและรักษา
ความดีงาม ชีวิตก็จะผ่องสุข เป็นผู้ที่มีความ
ปลอดภัยกับตนเองและปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อม
ทั้งปวง

การสร้างความดี การมีจิตใจที่ดี
จากการรักษาศีลจะทำให้ชีวิตคนนั้นปลอดภัย
และสูงกว่าสัตว์อื่น ๆ ทั่วไป ชีวิตจะมีความสุข
เพราะไม่เคยทำร้ายใคร การรักษาศีลจะนำไป
สู่จิตที่สงบเย็นและเป็นประโยชน์ ได้เรียนรู้
รับทราบ รับรู้สรรพสิ่งและชีวิตตามความ
เป็นจริง ความสงบสว่างย่อมบรรเจิดอยู่แก่จิต
ทุกอย่างที่อยู่ให้เห็นมันก็เท่านั้นเอง ไม่ยินดียิน
ร้าย จิตใจเป็นปกติ เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์
ปิติสุข ความสงบสว่างทางจิตที่เกิดจากการ
รักษาศีล ปฏิบัติธรรม ย่อมเกิดปัญญา มีจิตใจที่
สม่ำเสมอสงบเย็น แม้จะอยู่บนเส้นทางการ
ดำเนินชีวิตที่ไม่สม่ำเสมอก็ตาม สภาวะเช่นนี้

จะต้องทำด้วยตนเองเท่านั้น ต้องฝึกจิต ฝึกใจ
ให้มั่นคง อยู่กับปัจจุบัน **ปัจจุบันดำรงอยู่บน
พื้นฐานของอดีต อนาคตดำรงอยู่บนพื้นฐาน
ของอดีตและปัจจุบัน** หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ

อนาคตเป็นผลของปัจจุบัน
หากต้องการดูอนาคตให้ดู
ปัจจุบัน เพราะอดีต
เป็นเหตุ ปัจจุบันเป็นผล
ของอดีต เดียวนี้คือเป็น
ปัจจุบันนี้ จะเป็นเหตุของ
อนาคตต่อไป ดังนั้น
ปัจจุบันจะต้องรักษาศีล
ต้องมีสติทุกอิริยาบถ

คิดดีทำดี และหวังดีกับคนรอบข้าง แม่เมตตา
รับรู้ รับทราบ แต่ไม่สำคัญมั่นหมาย ปฏิบัติ
หน้าที่ในปัจจุบันให้เต็มกำลังความสามารถ
อย่ามองตนเองในแง่ดีหรือร้ายเกินไป ที่เรียกว่า
"หลง" อย่าปล่อยให้จิตตกอยู่ในกิเลส อย่าปล่อย
ความคิดให้ถูกครอบงำด้วยความพยาบาท กิน
กาม เกียรติ ผูกจิตให้เป็นปกติรู้เท่าทันใน
ปัจจุบัน ทั้งจิตและกาย สิ่งทั้งหลายมันเป็น
เช่นนั้นเอง และก็เป็นเช่นนั้นเองจริงๆ หากปฏิบัติ
รักษาศีล ผูกจิตผูกใจได้เช่นนี้แล้วชีวิตนี้จะอึด
อยู่เสมอ ซึ่งได้ชื่อว่า "อปฺปมตฺโต ทิณฺณนฺโต
ปฺปโปติ วิปฺลํ สุขํ" แปลว่า "ผู้ไม่ประมาทพินิจอยู่
ย่อมมีความสุขอันไพบูรณ์"

เอกสารอ้างอิง :

น้อมนำสาระสำคัญจากพระธรรมเทศนาของท่านพระอาจารย์ชา สุภัทโท
และท่านชยสาโรภิกขุ

"...ขอให้ยึดถือเป็นภารกิจหลักของกระทรวงมหาดไทย
ที่จะต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์
ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ และเปิดหูเปิดตา
เหนือสิ่งอื่นใด ทุกหน่วยงาน ทุกคน จะต้องช่วยกัน
ตรวจสอบ ช่วยกันปกป้อง และช่วยกันกำจัดสิ่ง
และบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นอันตราย เป็นภัยต่อ
สถาบันหลักของชาติ และต้องรณรงค์ให้ประชาชน
เข้าเป็นแนวร่วมธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติ
ให้ยั่งยืนนานตลอดไป..."

นโยบายกระทรวงมหาดไทย

Policy of the Ministry of Interior

"ปกป้องสถาบัน สมานฉันท์คนในชาติ"

โดย

นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

